श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

**विश्वामित्र गोत्र भूषणैः अनन्त कल्याण गुणाकरैः
श्रीरङ्गराज दिव्याज्ञा लब्ध वेदान्ताचार्य पदैः
कवितार्किक सिंह इति प्रख्यात गुण समाख्यैः
सर्व तन्त्र स्वतन्त्रैः श्रीमद्वेङ्कट नाथार्यैः
श्रीमन्निगमान्त महा देशिकैः
सकल लोकोज्जीवनाय अनुगृहीतम्**

॥ श्रीरङ्गनाथ पादुकासहस्रम् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

विषयसूची

1 प्रस्तावपद्धतिः प्रथमा 3

2 समाख्यापद्धतिः द्वितीया 7

3 प्रभावपद्धतिः तृतीया 9

4 समर्पणपद्धतिः चतुर्थी 21

5 प्रतिप्रस्थानपद्धतिः पञ्चमी 25

6 अधिकारपरिग्रहपद्धतिः षष्ठी 29

7 अभिषेकपद्धतिः सप्तमी 36

8 निर्यातनापद्धतिः अष्टमी 42

9 वैताळिकपद्धतिः नवमी 48

10 शृङ्गारपद्धतिः दशमी 50

11 सञ्चारपद्धतिः एकादशी 52

12 पुष्पपद्धतिः द्वादशी 63

13 परागपद्धतिः त्रयोदशी 69

14 नादपद्धतिः चतुर्दशी 75

15 रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी 92

16 बहुरत्नपद्धतिः षोडशी 101

17 पद्मरागपद्धतिः सप्तदशी 110

18	मुक्तापद्धतिः अष्टादशी	116
19	मरकतपद्धतिः एकोनविंशी	125
20	इन्द्रनीलपद्धतिः विंशी	129
21	बिम्बप्रतिबिम्बपद्धतिः एकविंशी	135
22	काञ्चनपद्धतिः द्वाविंशी	139
23	शेषपद्धतिः त्रयोविंशी	143
24	द्वन्द्वपद्धतिः चतुर्विंशी	145
25	सन्निवेशपद्धतिः पञ्चविंशी	149
26	यन्त्रिकापद्धतिः षड्विंशी	153
27	रेखापद्धतिः सप्तविंशी	155
28	सुभाषितपद्धतिः अष्टाविंशी	157
29	प्रकीर्णपद्धतिः एकोनत्रिंशी	159
30	चित्रपद्धतिः त्रिंशी	173
31	निर्वेदपद्धतिः एकत्रिंशी	178
32	फलपद्धतिः द्वात्रिंशी	182

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ प्रस्तावपद्धतिः प्रथमा ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

सन्तः श्रीरङ्गपृथ्वीशचरणत्राणशेखराः।
जयन्ति भुवनत्राणपदपङ्कजरेणवः ॥ **1.1** ॥ 1

भरताय परं नमोऽस्तु तस्मै
    प्रथमोदाहरणाय भक्तिभाजाम्।
यदुपज्ञमशेषतः पृथिव्यां
    प्रथितो राघवपादुकाप्रभावः ॥ **1.2** ॥ 2

वर्णस्तोमैर्वकुळसुमनोवासनामुद्वहन्तीम्
    आम्नायानां प्रकृतिमपरां संहितां दृष्टवन्तम्।
पादे नित्यप्रणिहितधियं पादुके रङ्गभर्तुः
    त्वन्नामानं मुनिमिह भजे त्वामहं स्तोतुकामः ॥ **1.3** ॥ 3

दिव्यस्थानात् त्वमिव जगतीं पादुके गाहमाना
    पादन्यासं प्रथममनघा भारती यत्र चक्रे।
योगक्षेमं सकलजगतां त्वय्यधीनं स जानन्
    वाचं दिव्यां दिशतु वसुधाश्रोत्रजन्मा मुनिर्मे ॥ **1.4** ॥ 4

नीचेऽपि हन्त मम मूर्धनि निर्विशेषं
    तुङ्गेऽपि यन्निविशते निगमोत्तमाङ्गे।

प्राचेतसप्रभृतिभिः प्रथमोपगीतं
स्तोष्यामि रङ्गपतिपादुकयोर्युगं तत्॥ **1.5** ॥ 5

धत्ते मुकुन्दमणिपादुकयोर्निवेशात्
वल्मीकसम्भवगिरा समतां ममोक्तिः।
गङ्गाप्रवाहपतितस्य कियानिव स्यात्
रथ्योदकस्य यमुनासलिलाद्विशेषः॥ **1.6** ॥ 6

विज्ञापयामि किमपि प्रतिपन्नभीतिः
प्रागेव रङ्गपतिविभ्रमपादुके त्वाम्।
व्यङ्क्तुं क्षमास्सदसती विगताभ्यसूयाः
सन्तः स्पृशन्तु सदयैर्हृदयैः स्तुतिं ते॥ **1.7** ॥ 7

अश्रद्दधानमपि नन्वधुना स्वकीये
स्तोत्रे नियोजयसि मां मणिपादुके त्वम्।
देवः प्रमाणमिह रङ्गपतिस्तथात्वे
तस्यैव देवि पदपङ्कजयोर्यथा त्वम्॥ **1.8** ॥ 8

यदाधारं विश्वं गतिरपि च यस्तस्य परमा
तमप्येका धत्से दिशसि च गतिं तस्य रुचिराम्।
कथं सा कंसारेर्द्रुहिणहरदुर्बोधमहिमा
कवीनां क्षुद्राणां त्वमसि मणिपादु स्तुतिपदम्॥ **1.9** ॥ 9

श्रुतप्रज्ञासम्पन्महितमहिमानः कतिकति
स्तुवन्ति त्वां सन्तः श्रुतिकुहरकण्डूहरगिरः।
अहं त्वल्पस्तद्वद्यदिह बहु जल्पामि तदपि
त्वदायत्तं रङ्गक्षितिरमणपादावनि ! विदुः॥ **1.10** ॥ 10

यदेष स्तौमि त्वां त्रियुगचरणत्रायिणि ! ततो
महिम्नः का हानिस्तव मम तु सम्पन्निरवधिः।

शुना लीढा कामं भवतु सुरसिन्धुर्भगवती
तदेषा किम्भूता स तु सपदि सन्तापरहितः ॥ **1.11** ॥ 11

मितप्रेक्षालाभक्षणपरिणमत्पञ्चषपदा
मदुक्तिस्त्वय्येषा महितकविसंरम्भविषये।
न कस्येयं हास्या हरिचरणधात्रि ! क्षितितले
मुहुर्वात्याधूते मुखपवनविष्फूर्जितमिव ॥ **1.12** ॥ 12

निस्सन्देहनिजापकर्षविषयोत्कर्षोऽपि हर्षोदय -
प्रत्यूढक्रमभक्तिवैभवभवद्धैयात्यवाचालितः।
रङ्गाधीशपदत्रवर्णनकृतारम्भैर्निगुम्भैर्गिरां
नर्मास्वादिषु वेङ्कटेश्वरकविर्नासीरमासीदति ॥ **1.13** ॥ 13

रङ्गक्ष्मापतिरत्नपादु ! भवतीं तुष्टूषतो मे जवात्
जृम्भन्तां भवदीयशिञ्जितसुधासन्दोहसन्देहदाः।
श्लाघाघूर्णितचन्द्रशेखरजटाजङ्गालगङ्गापयः
त्रासादेशविशृङ्खलप्रसरणोत्सिक्ताः स्वयं सूक्तयः ॥ **1.14** ॥ 14

हिमवन्नळसेतुमध्यभाजां
भरताभ्यर्चितपादुकावतंसः।
अतपोधनधर्मतः कवीनाम्
अखिलेष्वस्मि मनोरथेष्वबाह्यः ॥ **1.15** ॥ 15

अनिदम्प्रथमस्य शब्दराशेः
अपदं रङ्गधुरीणपादुके ! त्वाम्।
गतभीतिरभिष्टुवन् विमोहात्
परिहासेन विनोदयामि नाथम् ॥ **1.16** ॥ 16

वृत्तिभिर्बहुविधाभिराश्रिता
वेङ्कटेश्वरकवेः सरस्वती।

अद्य रङ्गपतिरत्नपादुके !
    नर्तकीव भवतीं निषेवताम् ॥ **1.17** ॥ 17

अपारकरुणाम्बुधेस्तव खलु प्रसादादहं
    विधातुमपि शक्नुयां शतसहस्रिकां संहिताम्।
तथापि हरिपादुके ! तव गुणौघलेशस्थितेः
    उदाहृतिरियं भवेदिति मिताऽपि युक्ता स्तुतिः ॥ **1.18** ॥ 18

अनुकृतनिजनादां सूक्तिमापादयन्ती
    मनसि वचसि च त्वं सावधाना मम स्याः।
निशमयति यथासौ निद्रया दूरमुक्तः
    परिषदि सह लक्ष्म्या पादुके ! रङ्गनाथः ॥ **1.19** ॥ 19

त्वयि विहिता स्तुतिरेषा पदरक्षिणि ! भवति रङ्गनाथपदे।
तदुपरि कृता सपर्या नमतामिव नाकिनां शिरसि ॥ **1.20** ॥ 20

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे प्रस्तावपद्धतिः प्रथमा ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ समाख्यापद्धतिः द्वितीया ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

वन्दे विष्णुपदासक्तं तमृषिं ताञ्च पादुकाम्।
यथार्था शठजित्संज्ञा मच्चित्तविजयाद्ययोः ॥ **2.1** ॥ 21

द्रमिडोपनिषन्निवेशशून्यान्
अपि लक्ष्मीरमणाय रोचयिष्यन्।
ध्रुवमाविशति स्म पादुकात्मा
शठकोपः स्वयमेव माननीयः ॥ **2.2** ॥ 22

नियतं मणिपादुके ! दधानः
स मुनिस्ते शठकोप इत्यभिख्याम्।
त्वदुपाश्रितपादजातवंश -
प्रतिपत्त्यै परमाततान रूपम् ॥ **2.3** ॥ 23

मुनिना मणिपादुके ! त्वया च
प्रथिताभ्यां शठकोपसंज्ञयैव।
द्वितयं सकलोपजीव्यमासीत्
प्रथमेन श्रुतिरन्यतस्तदर्थः ॥ **2.4** ॥ 24

आकर्ण्य कर्णामृतमात्मवन्तो गाथासहस्रं शठकोपसूरेः।
मञ्जुप्रणादां मणिपादुके ! त्वाम् तदेकनामानमनुस्मरन्ति ॥ **2.5** ॥ 25

यः सप्तपर्वव्यवधानतुङ्गां
  शेषत्वकाष्ठामभजन्मुरारेः।
तस्यापि नामोद्वहनात् त्वयाऽसौ
  लघूकृतोऽभूच्छठकोपसूरिः ॥ **2.6** ॥ 26

शय्यात्मना मधुरिपोरसि शेषभूता
  पादाश्रयेण च पुनर्द्विगुणीकृतं तत्।
भूयोऽपि भागवतशेषतया तदेव
  व्यङ्क्तुं पदावनि ! शठारिपदं बिभर्षि ॥ **2.7** ॥ 27

पद्येन देवि ! शठकोपमुनिस्तवासीत्
  तस्यापि नामवहनान्मणिपादुके ! त्वम्।
शेषी बभूव युवयोरपि शेषशायी
  शेषं त्वशेषमपि शेषपदे स्थितं वः ॥ **2.8** ॥ 28

विन्ध्यस्तम्भादविहतगतेर्विष्वगाचान्तसिन्धोः
  कुम्भीसूनोरसुरकबलग्रासिनः स्वैरभाषा।
नित्यं जाता शठरिपुतनोर्निष्पतन्ती मुखात् ते
  प्राचीनानां श्रुतिपरिषदां पादुके ! पूर्वगण्या ॥ **2.9** ॥ 29

शठकोप इति समाख्या तव रङ्गधुरीणपादुके ! युक्ता।
सूते सहस्रमेवं सूक्तीः स्वयमेव यन्मया भवती ॥ **2.10** ॥ 30

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे समाख्यापद्धतिः द्वितीया ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ प्रभावपद्धतिः तृतीया ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

वन्दे तद् रङ्गनाथस्य मान्यं पादुकयोर्युगम्।
उन्नतानामवनतिः नतानां यत्र चोन्नतिः ॥ **3.1** ॥ 31

निश्शेषमम्बरतलं यदि पत्रिका स्यात्
सप्तार्णवी यदि समेत्य मषी भवित्री।
वक्ता सहस्रवदनः पुरुषः स्वयं चेत्
लिख्येत रङ्गपतिपादुकयोः प्रभावः ॥ **3.2** ॥ 32

वेदोपबृंहणकुतूहलिना निबद्धं
विश्वम्भराश्रुतिभवेन महर्षिणा यत्।
व्यासेन यच्च मधुसूदनपादरक्षे !
द्वे चक्षुषी त्वदनुभावमवेक्षितुं नः ॥ **3.3** ॥ 33

प्रत्यक्षयन्ति परिशुद्धधियो यथावत्
रामायणे रघुपुरन्दरपादरक्षे !।
शश्वत् प्रपञ्चितमिदम्परयैव वृत्त्या
सङ्क्षेपविस्तरदशासु तवानुभावम् ॥ **3.4** ॥ 34

अल्पश्रुतैरपि जनैरनुमीयसे त्वं
रङ्गेशपादु ! नियतं निगमोपगीता।

सारं तदर्थमुपबृंहयितुं प्रणीतं
रामायणं तव महिम्नि यतः प्रमाणम् ॥ 3.5 ॥ 35

तिष्ठन्तु श्रुतयस्ततोऽपि महितं जागर्ति तत् पादुके !
तत्तादृक्प्रथनाय तावकगुणग्रामाय रामायणम् ।
यस्यासीदरविन्दसम्भववधूमञ्जीरशिञ्जारव -
स्पर्धादुर्धरपादबद्धफणितिर्वल्मीकजन्मा कविः ॥ 3.6 ॥ 36

भक्तिप्रह्वपुरप्रभञ्जनजटावाटीसनीडस्फुरत्
चूडारग्वधवासनापरिमळस्त्याने स्तुमः पादुके ।
रङ्गक्षोणिभृदङ्घ्रिपद्मयुगळीपूर्णप्रपत्तेः फलं
निश्चिन्वन्ति विपश्चितः शमधना नित्यं यदुत्तंसनम् ॥ 3.7 ॥ 37

मातर्माधवपादुके ! तव गुणान् कः स्तोतुमस्तोकधीः
कोटीरेषु यदर्पणप्रणयिनां सेवाक्षणे स्वर्गिणाम् ।
अन्योन्यं क्षिपतामहंप्रथमिकासम्मर्दकोलाहलं
विष्वक्सेनविहारवेत्रलतिकाकम्पश्चिराल्लुम्पति ॥ 3.8 ॥ 38

योषिद्भूतदृषन्त्यपोढशकटस्थेमानि वैमानिक -
स्रोतस्विन्युपलम्भनानि भसितोदञ्चत्परीक्षिन्ति च ।
दूत्यादिष्वपि दुर्वचानि पदयोः कृत्यानि मत्वेव यत्
धत्ते तत्प्रणयं तदेव चरणत्राणं वृणे रङ्गिणः ॥ 3.9 ॥ 39

वन्दे तन्मधुकैटभारिपदयोर्मित्रं पदत्रद्वयं
यत्तद् भक्तिभरानतेन शिरसा यत्र क्वचित् बिभ्रति ।
द्वित्रब्रह्मविनाडिकावधिपदव्यत्यासशङ्काभर -
त्रासोत्कम्पदशाविसंस्थुळधृतिस्त्रैविष्टपानां गणः ॥ 3.10 ॥ 40

पद्माकान्तपदान्तरङ्गविभवोद्रिक्तं पदत्रं भजे
यद् भक्त्या नमतां त्रिविष्टपसतां चूडापदेष्वर्पितम्।
नित्यापीतनखेन्दुदीधितिसुधासन्दोहमुच्चैर्वम -
त्यन्तर्नूनममान्तमन्तिकलसच्छेषापटच्छद्मना ॥ **3.11** ॥ 41

तद्विष्णोः परमं पदत्रयुगळं त्रय्यन्तपर्यन्तगं
चिन्तातीतविभूतिकं वितरतु श्रेयांसि भूयांसि नः।
यद्विक्रान्तिदशासमुत्थितपदप्रस्यन्दिपाथस्विनी -
सख्येनेव सदा नतस्य तनुते मौळौ स्थितिं शूलिनः ॥ **3.12** ॥ 42

अम्बुन्यम्बुनिधेरनन्यगतिभिर्मीनैः कियद् गम्यते
क्लेशेनापि कियद् व्यलङ्घि रभसोत्तुङ्गैः प्लवङ्गेश्वरैः।
विज्ञाता कियती पुनः क्षितिभृता मन्थेन गम्भीरता
किं तैः केशवपादुकागुणमहाम्भोधेस्तटस्था वयम् ॥ **3.13** ॥ 43

पदकमलरजोभिर्वासिते रङ्गभर्तुः
परिचितनिगमान्ते पादुके धारयन्तः।
अविदितपरिपाकं चन्द्रमुत्तंसयन्ते
परिणतभुवनं तत् पद्ममध्यासते वा ॥ **3.14** ॥ 44

सकृदपि किल मूर्ध्ना शार्ङ्गिणः पादुके ! त्वां
मनुजमनुवहन्तं देहबन्धव्यपाये।
उपचरति यथार्हं देववर्गस्त्वदीयः
स तु नियमितभृत्यो जोषमास्ते कृतान्तः ॥ **3.15** ॥ 45

पदसरसिजमेतत् पादुके ! रङ्गभर्तुः
प्रतिनिधिपदवीं ते गाहते स्वेन भूम्ना।
तदिदमपरधा चेत् तिष्ठतस्तस्य नित्यं
कथमिव विदितार्थास्त्वां भजन्ते महान्तः ॥ **3.16** ॥ 46

श्रुतिशिरसि निगूढं कर्मणां चोदितानां
त्वदवधि विनिवेशं नाधिगन्तुं क्षमाणाम्।
परिहसति मुरारेः पादुके ! बालिशानां
पशुवधपरिशेषान् पण्डितो नामयज्ञान्॥ **3.17** ॥ 47

जनयितुमलमर्घ्यं दैत्यजित्पादरक्षे !
नमति महति देवे नाकसिन्धोर्विशीर्णाः।
मुहुरहिपतिचूडामौळिरत्नाभिघातात्
परिणतलघिमानः पाथसामूर्मयस्ते॥ **3.18** ॥ 48

पदसरसिजयोस्त्वं पादुके ! रङ्गभर्तुः
मनसि मुनिजनानां मौळिदेशे श्रुतीनाम्।
वचसि च सुकवीनां वर्तसे नित्यमेका
तदिदमवगतं ते शाश्वतं वैश्वरूप्यम्॥ **3.19** ॥ 49

परिसरविनतानां मूर्ध्नि दुर्वर्णपङ्क्तिं
परिणमयसि शौरेः पादुके ! त्वं सुवर्णम्।
कुहकजनविदूरे सत्पथे लब्धवृत्तेः
क्व नु खलु विदितस्ते कोऽप्यसौ धातुवादः॥ **3.20** ॥ 50

बलिमथनविहाराद्वर्धमानस्य विष्णोः
अखिलमतिपतद्भिर्विक्रमैरप्रमेयः।
अवधिमनधिगच्छन् पापराशिर्मदीयः
समजनि पदरक्षे ! सावधिस्त्वन्महिम्ना॥ **3.21** ॥ 51

तटभुवि यमुनायास्तस्थुषी यन्निवेशात्
वहति निगमशाखावैभवं नीपशाखा।
पदकमलमिदं तत् पादुके ! रङ्गभर्तुः
त्वयि भजति विभूतिं पश्य शाखानुशाखाम्॥ **3.22** ॥ 52

शिरसि विनिहितायां भक्तिनम्रे भवत्यां
सपदि तनुभृतस्तामुन्नतिं प्राप्नुवन्ति।
मधुरिपुपदरक्षे ! यद्वशेनैव तेषाम्
अनितरसुलभं तद्धाम हस्तापचेयम्॥ **3.23** ॥ 53

सकृदपि भुवनेऽस्मिन् शार्ङ्गिणः पादुके ! त्वाम्
उपनिषदनुकल्पैरुत्तमाङ्गैर्दधानाः।
नरकमिव महान्तो नाकमुल्लङ्घयन्तः
परिषदि निविशन्ते प्राक्तनानां गुरूणाम्॥ **3.24** ॥ 54

शमदमगुणदान्तोदन्तवैदेशिकानां
शरणमशरणानां मादृशां माधवस्य।
पदकमलमिदं ते पादुके ! रक्ष्यमासीत्
अनुदयनिधनानामागमानां निधानम्॥ **3.25** ॥ 55

परिचितपदपद्मां पादुके ! रङ्गिणस्त्वां
त्रिभुवनमहनीयां सादरं धारयन्तः।
निजशिरसि निलीनं देवि ! मन्दारमाल्यं
निगमपरिमळैस्ते वासयन्तीव देवाः॥ **3.26** ॥ 56

कनकसरिदनूपे कल्पवृक्षस्य भूष्णोः
पदकिसलयलग्ना पादुके ! मञ्जरी त्वम्।
परिणतिमधुराणां या फलानां सवित्री
वहसि निगमबृन्दैः सम्पदं षट्पदानाम्॥ **3.27** ॥ 57

परिकलयसि चेन्मां पद्मवासानिषेव्ये
पदकमलयुगे त्वं पादुके ! रङ्गभर्तुः।
अविदितनिगमानां नूनमस्मादृशानाम्
अघटितघटनी ते शक्तिराविष्कृता स्यात्॥ **3.28** ॥ 58

श्रुतिशतशिरश्चूडापीडे निपीडयितुं क्षमे
दुरितसरितामोघानेतानमोघविसर्पिणः।
क्रमपरिणमद्वेधः श्रेणीशिखामणिघट्टना
मसृणिततले रङ्गक्षोणीभृतो मणिपादुके ॥ **3.29** ॥ 59

जगज्जननरक्षणक्षपणसङ्गिनो रङ्गिणः
पवित्रतममाद्रिये भगवतः पदत्रद्वयम्।
शिवत्वकरणक्षमत्रिदिवसिन्धुसम्बन्धिनं
प्रधाव्य चरणं निजं प्रणिदधाति यत्र प्रभुः ॥ **3.30** ॥ 60

यदध्वरभुजां शिरः पदयुगं च रङ्गेशितुः
दृढं घटयितुं क्षमं भवति शेषशेषित्वतः।
शिरस्त्रमिदमस्तु मे दुरितसिन्धुमुष्टिन्धयम्
कदध्वविहतिक्षमं किमपि तत् पदत्रद्वयम् ॥ **3.31** ॥ 61

समुत्क्षिपति चेतसि स्थिरनिवेशिता तावकी
मुकुन्दमणिपादुके ! मुहुरुपासनावासना।
उदर्कपरिकर्कशानुपरिपर्वणा खर्वितान्
अनर्थशतगर्भितानमरशम्भळीविभ्रमान् ॥ **3.32** ॥ 62

विगाहन्ते रङ्गक्षितिपतिपदत्रायिणि ! सकृत्
वहन्तस्त्वामन्तर्विनिहितकुचेलव्यतिकराः।
मदोद्दामस्तम्बेरमकरटनिर्यन्मधुझरी
परीवाहप्रेङ्खद्भ्रमरमुखरामङ्गणभुवम् ॥ **3.33** ॥ 63

अधिदैवतमापतत्सु कल्पेष्वधिकारं भजतां पितामहानाम्।
अभिरक्षतु रङ्गभर्तुरेषा करुणा काचन पादुकामयी नः ॥ **3.34** ॥ 64

ध्रुवमिन्द्रियनागशृङ्खला वा
निरयद्वारनिवारणार्गळा वा।

अनपायपदाधिरोहिणी वा
    मम रङ्गेशविहारपादुके ! त्वम् ॥ **3.35** ॥ 65

शरणागतसार्थवाहशीलां
    श्रुतिसीमन्तपदप्रसाधनार्हाम् ।
अधिरङ्गमुपास्महे मुरारेः
    महनीयां तपनीयपादुके ! त्वाम् ॥ **3.36** ॥ 66

इह ये भवतीं भजन्ति भक्त्या
    कृतिनः केशवपादुके ! नियुक्ताः ।
कथयाम्ब तिरोहितं तृतीयं
    नयनं त्रीणि मुखानि वा किमेषाम् ॥ **3.37** ॥ 67

मधुवैरिपरिग्रहेषु नित्यं
    क्षमया त्वं मणिपादुके ! समेता ।
तदपि क्षमसे न किं परेषां
    त्रिदशाधीश्वरशेखरे निवेशम् ॥ **3.38** ॥ 68

द्वितयं प्रतियन्ति रङ्गभर्तुः
    कतिचित् काञ्चनपादुके ! शरण्यम् ।
अभयान्वितमग्रिमं करं वा
    भवतीशेखरितं पदाम्बुजं वा ॥ **3.39** ॥ 69

भरताश्वसनेषु पादशब्दं
    वसुधाश्रोत्रसमुद्भवो मुनीन्द्रः ।
पठति त्वयि पादुके ! ततस्त्वं
    नियतं रामपदादभिन्नभूमा ॥ **3.40** ॥ 70

मकुटेषु निविश्य दिक्पतीनां
    पदमेव प्रतिपद्य दैत्यहन्तुः ।

परिरक्षसि पादुके ! पदं त्वं
क्व नु भिद्येत गरीयसां प्रभावः ॥ **3.41** ॥ 71

जगतामभिरक्षणे त्रयाणाम्
अधिकारं मणिपादुके ! वहन्त्योः ।
युवयोः परिकर्मकोटिलग्नं
चरणद्वन्द्वमवैमि रङ्गभर्तुः ॥ **3.42** ॥ 72

पदरक्षिणि ! वत्सला निकामं
रघुवीरस्य पदाम्बुजादपि त्वम् ।
यदसौ भरतस्त्वयांशवत्त्वात्
न पुनस्तादृशमन्वभूद्वियोगम् ॥ **3.43** ॥ 73

अभिगम्य मुकुन्दपादुके ! त्वाम्
अपनीतातपवारणैः शिरोभिः ।
हरितां पतयो दुरापमन्यैः
अनघच्छायमवाप्नुवन्ति भोगम् ॥ **3.44** ॥ 74

अपहाय सितासितानुपायान्
अरविन्देक्षणपादुके ! महान्तः ।
त्वदनन्यतया भजन्ति वृत्तिं
त्वदसाधारणभोगसाभिलाषाः ॥ **3.45** ॥ 75

प्रणमन्ति न वा विधेर्विपाकात्
य इमे रङ्गनरेन्द्रपादुके ! त्वाम् ।
उपजातमनुत्तमाङ्गमेषाम्
उभयेषामपि चित्रमुत्तमाङ्गम् ॥ **3.46** ॥ 76

तव केशवपादुके ! प्रभावो
मम दुष्कर्म च नन्वनन्तसारे ।

नियमेन तथाऽपि पश्चिमस्य
    प्रथमेनैव पराभवं प्रतीमः ॥ **3.47** ॥ 77

अस्त्रभूषणतयैव केवलं
    विश्वमेतदखिलं बिभर्ति यः।
अक्लमेन मणिपादुके ! त्वया
    सोऽपि शेखरतयैव धार्यते ॥ **3.48** ॥ 78

रामपादसहधर्मचारिणीं
    पादुके ! निखिलपातकच्छिदम्।
त्वामशेषजगतामधीश्वरीं
    भावयामि भरताधिदेवताम् ॥ **3.49** ॥ 79

चूडाकपालव्यतिषङ्गदोषं
    विमोचयिष्यन्निव विष्णुपद्याः।
कृतादरः केशवपादरक्षे !
    बिभर्ति बालेन्दुविभूषणस्त्वाम् ॥ **3.50** ॥ 80

त्वयैव नित्यं मणिपादरक्षे !
    राजन्वती सृष्टिरियं प्रजानाम्।
स्त्रीराज्यदोषप्रशमाय नूनं
    निर्दिश्यसे नाथविशेषणेन ॥ **3.51** ॥ 81

बिभर्षि नित्यं मणिपादुके ! त्वं
    विश्वम्भरं धाम निजेन भूम्ना।
तवानुभावश्चुळकीकृतोऽयं
    भक्तैरजस्रं भवतीं दधानैः ॥ **3.52** ॥ 82

परस्य पुंसः पदसन्निकर्षे
    तुल्याधिकारां मणिपादुके ! त्वाम्।

उत्तंसयन्ति स्वयमुत्तमाङ्गैः
शेषासमं शेषगरुत्मदाद्याः ॥ **3.53** ॥ 83

मुकुन्दपादाम्बुजधारिणि ! त्वां
मोहादनुत्तंसयतां जनानाम् ।
मूर्ध्नि स्थिता दुर्लिपयो भवन्ति
प्रशस्तवर्णावळयस्तदीयाः ॥ **3.54** ॥ 84

भूमिः श्रुतीनां भुवनस्य धात्री
गुणैरनन्ता विपुला विभूत्या ।
स्थिरा स्वयं पालयितुं क्षमा नः
सर्वंसहा शौरिपदावनि ! त्वम् ॥ **3.55** ॥ 85

स्थैर्यं कुलक्षोणिभृतां विधत्से
शेषादयस्त्वां शिरसा वहन्ति ।
पदप्रसूता परमस्य पुंसः
पृथ्वी महिम्ना मणिपादुके ! त्वम् ॥ **3.56** ॥ 86

दैत्याधिपानां बलिनां किरीटा
निक्षेपणं ते यदि नाभ्यनन्दन् ।
रङ्गेशपादावनि ! रङ्गधाम्नः
सोपानतां प्राप्य वहन्त्यमी त्वाम् ॥ **3.57** ॥ 87

शेषो गरुत्मान् मणिपादपीठी
त्वं चेति पादावनि ! विश्वमान्याः ।
तुल्याधिकारा यदि किन्नु सन्तः
त्वामेव नित्यं शिरसा वहन्ति ॥ **3.58** ॥ 88

परस्य पुंसः परमं पदं तत्
बिभर्षि नित्यं मणिपादुके ! त्वम् ।

अन्यादृशां व्योमसदां पदानि
त्वय्यायतन्ते यदिदं न चित्रम् ॥ **3.59** ॥ 89

पादौ मुरारेः शरणं प्रजानां
तयोस्तदेवासि पदावनि ! त्वम् ।
शरण्यतायास्त्वमनन्यरक्षा
सन्दृश्यसे विश्रमभूमिरेका ॥ **3.60** ॥ 90

अन्येषु पद्माकमलासनाद्यैः
अङ्गेषु रङ्गाधिपतेः श्रितेषु ।
पदावनि ! त्वामधिगम्य जातं
पदं मुरारेरधिदैवतं नः ॥ **3.61** ॥ 91

क्षणं सरोजेक्षणपादुके ! यः
कृतादरः किङ्कुरुते भवत्याः ।
अकिञ्चनस्यापि भवन्ति शीघ्रं
भ्रूकिङ्करास्तस्य पुरन्दराद्याः ॥ **3.62** ॥ 92

वहन्ति ये माधवपादुके ! त्वाम्
उह्यन्त एते दिवि निर्विघाताः ।
हंसेन नित्यं शरदभ्रभासा
कैलासगौरेण ककुद्मता वा ॥ **3.63** ॥ 93

रुद्रं श्रितो देवगणः स रुद्रः
पद्मासनं सोऽपि च पद्मनाभम् ।
स त्वामनन्तो न पुनस्त्वमन्यं
क एष पादावनि ! ते प्रभावः ॥ **3.64** ॥ 94

परस्य धाम्नः प्रतिपादनार्हां
वदन्ति विद्यां मणिपादुके ! त्वाम् ।

यतस्तवैवाधिगमे प्रजानां
    दूरीभवत्युत्तरपूर्वमंहः ॥ **3.65** ॥ 95

धन्या मुकुन्दस्य पदानुषङ्गात्
    धनीयता येन समर्चिता त्वम्।
वासस्तदीयो मणिपादरक्षे !
    लक्ष्म्याऽळकामप्यधरीकरोति ॥ **3.66** ॥ 96

पदेन विष्णोः किमुतेतरेषां
    विसृज्य सङ्गं समुपासते त्वाम्।
करोषि तान् किं त्वमपेतकामान्
    कालेन पादावनि ! सत्यकामान् ॥ **3.67** ॥ 97

अभ्यासयोगेन निगृह्यमाणैः
    अन्तर्मुखैरात्मविदो मनोभिः।
मातस्त्वया गुप्तपदं प्रभावात्
    अन्वेषयन्त्यागमिकं निधानम् ॥ **3.68** ॥ 98

मूर्ध्ना दधानां मणिपादुके ! त्वाम् उत्तंसितं वा पुरुषं भवत्या।
वदन्ति केचित् वयमामनामः त्वामेव साक्षादधिदैवतं नः ॥ **3.69** ॥ 99

मूर्ध्ना सतामधस्तात् उपरि च विष्णोः पदेन सङ्घटिताम्।
अदवीयसीं विमुक्तेः पदवीमवयन्ति पादुके ! भवतीम् ॥ **3.70** ॥ 100

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे प्रभावपद्धतिः तृतीया ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ समर्पणपद्धतिः चतुर्थी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

भजामः पादुके ! याभ्यां भरतस्याग्रजस्तदा।
प्रायः प्रतिप्रयाणाय प्रास्थानिकमकल्पयत् ॥ **4.1** ॥ 101

राज्यं विहाय रघुवंशमहीपतीनां
    पौरांश्च पादरसिकान् पृथिवीं च रक्ताम्।
त्वामेव हन्त चरणावनि ! सम्प्रयास्यन्
    आलम्बत प्रथममुत्तरकोसलेन्द्रः ॥ **4.2** ॥ 102

प्राप्ते प्रयाणसमये मणिपादरक्षे !
    पौरानवेक्ष्य भवती करुणप्रलापान्।
मञ्जुप्रणादमुखरा विनिवर्तनार्थं
    रामं पदग्रहणपूर्वमयाचतेव ॥ **4.3** ॥ 103

मत्वा तृणाय भरतो मणिपादरक्षे !
    रामेण तां विरहितां रघुराजधानीम्।
त्वामेव सप्रणयमुज्जयिनीमवन्तीं
    मेने महोदयमयीं मधुरामयोध्याम् ॥ **4.4** ॥ 104

रामात्मनः प्रतिपदं मणिपादरक्षे !
    विश्वम्भरस्य वहनेन परीक्षितां त्वाम्।

विश्वस्य देवि वहने विनिवेशयिष्यन्
विस्रब्ध एव भरतो भवतीं ययाचे ॥ **4.5** ॥ 105

भक्त्या परं भवतु तद् भरतस्य साधोः
त्वत्प्रार्थनं रघुपतौ मणिपादरक्षे !।
केनाऽऽशयेन स मुनिः परमार्थदर्शी
भद्राय देवि ! जगतां भवतीमवादीत् ॥ **4.6** ॥ 106

रामे वनं व्रजति पङ्क्तिरथे प्रसुप्ते
राज्यापवादचकिते भरते तदानीम्।
आश्वासयेत् क इव कोसलवासिनस्तान्
सीतेव चेत् त्वमपि साहसवृत्तिरासीः ॥ **4.7** ॥ 107

पादावनि ! प्रभवतो जगतां त्रयाणां
रामादपि त्वमधिका नियतं प्रभावात्।
नो चेत् कथं नु भरतस्य तमेव लिप्सोः
प्रत्यायनं परिपणं भवती भवित्री ॥ **4.8** ॥ 108

मन्ये नियुज्य भवतीं मणिपादरक्षे !
पार्ष्णिग्रहस्य भरतस्य निवारणार्थम्।
रत्नाकरं सपदि गोष्पदयन् विजिग्ये
रामः क्षणेन रजनीचरराजधानीम् ॥ **4.9** ॥ 109

पादावनि ! प्रभुतरानपराधवर्गान्
सोढुं क्षमा त्वमसि मूर्तिमती क्षमैव।
यत् त्वां विहाय निहताः परिपन्थिनस्ते
देवेन दाशरथिना दशकण्ठमुख्याः ॥ **4.10** ॥ 110

वाक्ये गरीयसि पितुर्विहितेऽप्यतृप्त्या
मातुर्मनोरथमशेषमवन्ध्ययिष्यन्।

मन्ये तदा रघुपतिर्भरतस्य तेने
मातस्त्वयैव मणिमौलिनिवेशलक्ष्मीम् ॥ **4.11** ॥ 111

पादाम्बुजाद्विगळितां परमस्य पुंसः
त्वामादरेण विनिवेश्य जटाकलापे।
अङ्गीचकार भरतो मणिपादरक्षे !
गङ्गाधिरूढशिरसो गिरिशस्य कान्तिम् ॥ **4.12** ॥ 112

अविकलमधिकर्तुं रक्षणे सप्तलोक्या
रघुपतिचरणेन न्यस्तदिव्यानुभावाम्।
अभजत भरतस्त्वामञ्जसा पादरक्षे !
मणिमकुटनिवेशत्यागधन्येन मूर्ध्ना ॥ **4.13** ॥ 113

इयमविकलयोगक्षेमसिद्ध्यै प्रजानाम्
अलमिति भरतेन प्रार्थितामादरेण।
रघुपतिरधिरोहन्नभ्यषिञ्चत् स्वयं त्वां
चरणनखमणीनां चन्द्रिकानिर्झरेण ॥ **4.14** ॥ 114

प्रणयिनि पदपद्मे गाढमाश्लिष्यति त्वां
विधिसुतकथितं तद्वैभवं ते विदन्तः।
अनुदिनमृषयस्त्वामर्चयन्त्यग्र्यगारे
रघुपतिपदरक्षे ! रामगिर्याश्रमस्थाः ॥ **4.15** ॥ 115

नियतमधिरुरोह त्वामनाधेयशक्तिं
निजचरणसरोजे शक्तिमाधातुकामः।
स कथमितरथा त्वां न्यस्य रामो विजह्रे
दृषदुपचितभूमौ दण्डकारण्यभागे ॥ **4.16** ॥ 116

रघुपतिपदपद्माद्रत्नपीठे निवेष्टुं
भरतशिरसि लग्नां प्रेक्ष्य पादावनि ! त्वाम्।

परिणतपुरुषार्थः पौरवर्गः स्वयं ते
विधिमभजत सर्वो वन्दिवैतालिकानाम् ॥ **4.17** ॥ 117

अनन्यराजन्यनिदेशनिष्ठां
चकार पृथ्वीं चतुरर्णवान्ताम्।
भ्रातुर्यियासोर्भरतस्तदा त्वां
मूर्ध्ना वहन् मूर्तिमतीमिवाज्ञाम् ॥ **4.18** ॥ 118

यद् भ्रात्रे भरताय रङ्गपतिना रामत्वमातस्थुषा
नित्योपास्यनिजाङ्घ्रिनिष्क्रयतया निश्चित्य विश्राणितम्।
योगक्षेमवहं समस्तजगतां यद्दीयते योगिभिः
पादत्राणमिदं मितम्पचकथामह्नाय मे निह्नुताम् ॥ **4.19** ॥ 119

भरतस्येव ममापि प्रशमित विश्वापवाददुर्जाता।
शेषेव शिरसि नित्यं विहरतु रघुवीरपादुके ! भवती ॥ **4.20** ॥ 120

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे समर्पणपद्धतिः चतुर्थी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ प्रतिप्रस्थानपद्धतिः पञ्चमी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

प्रशस्ते रामपादाभ्यां पादुके पर्युपास्महे।
आनृशंस्यं ययोरासीत् आश्रितेष्वनवग्रहम् ॥ **5.1** ॥ 121

भृशातुरसहोदरप्रणयखण्डनस्वैरिणा
पदेन किमनेन मे वनमिहावनादिच्छता।
इतीव परिहाय तन्निववृते स्वयं यत् पुरा
पदत्रमिदमाद्रिये धृतजगत्त्रयं रङ्गिणः ॥ **5.2** ॥ 122

दशवदनविनाशं वाञ्छतो यस्य चक्रे
दशरथमनघोक्तिं दण्डकारण्ययात्रा।
स च भरतविमर्दे सत्यसन्धस्त्वयासीत्
रघुपतिपदरक्षे ! राजधानीं प्रयान्त्या ॥ **5.3** ॥ 123

अभ्युपेतविनिवृत्तिसाहसा
देवि ! रङ्गपतिरत्नपादुके।
अत्यशेत भवती महीयसा
पारतन्त्र्यविभवेन मैथिलीम् ॥ **5.4** ॥ 124

अव्याहतां रघुपतेर्वहतः प्रतिज्ञाम्
अंसाधिरोहणरसे विहते धरण्याः।

प्रादान्निवृत्य भवती मणिपादरक्षे !
स्पर्शं पदेन विगतव्यवधानखेदम् ॥ 5.5 ॥ 125

मन्त्राभिषेकविरहाद्व्रजता विशुद्धिं
संस्कारवर्जनवशादभिसंस्कृतेन।
मूर्ध्ना निनाय भरतो मणिपादुके ! त्वां
रामाज्ञया विनिहितामिव राज्यलक्ष्मीम् ॥ 5.6 ॥ 126

रक्षार्थमस्य जगतो मणिपादरक्षे !
रामस्य पादकमलं समये त्यजन्त्योः।
किं दुष्करं तव विभूतिपरिग्रहो वा
किं वा विदेहदुहितुः कृपणा दशा सा ॥ 5.7 ॥ 127

सीतासखस्य सहसा चरणारविन्दात्
भक्त्या नते कृतपदा भरतोत्तमाङ्गे।
आरुह्य नागमभितो भवती वितेने
मायूरचामरभरं मणिरश्मिजालैः ॥ 5.8 ॥ 128

मूर्ध्ना मुकुन्दपदरक्षिणि ! बिभ्रतस्त्वाम्
आविर्मदस्य रघुवीरमदावळस्य।
आमोदिभिस्सपदि दानजलप्रवाहैः
लेभे चिराद्वसुमती रुचिरं विलेपम् ॥ 5.9 ॥ 129

आशाः प्रसाधयितुमम्ब ! तदा भवत्यां
दैवादकाण्डशरदीव समुत्थितायाम्।
स्तोकावशेषसलिलास्सहसा बभूवुः
साकेतयौवतविलोचनवारिवाहाः ॥ 5.10 ॥ 130

अन्ते वसन्नचरमस्य कवेस्स योगी
वन्यान् प्रगृह्य विविधानुपदाविशेषान्।

आतस्थुषीं रघुकुलोचितमौपवाह्यम्
प्रत्युज्जगाम भवतीं भरतोपनीताम् ॥ 5.11 ॥ 131

मातस्त्वदागमनमङ्गळदर्शिनीनां
साकेतपक्ष्मळदृशां चटुलाक्षिभृङ्गैः।
जातानि तत्र सहसा मणिपादरक्षे !
वातायनानि वदनैः शतपत्रितानि ॥ 5.12 ॥ 132

साकेतसीम्नि भवती मणिपादरक्षे !
माङ्गल्यलाजनिकरैरवकीर्यमाणा।
कीर्तिस्स्वयंवरपतेर्भरतस्य काले
वैवाहिकी जननि ! वह्निशिखेव रेजे ॥ 5.13 ॥ 133

छत्रेन्दुमण्डलवती मणिपादुके ! त्वं
व्याधूतचामरकलापशरप्रसूना।
सद्यो बभूविथ समग्रविकासहेतुः
साकेतपौरवनितानयनोत्पलानाम् ॥ 5.14 ॥ 134

प्रैक्षन्त वक्त्रैर्मणिपादरक्षे !
शत्रुञ्जयं शैलमिवाधिरूढाम्।
रामाभिधानप्रतिपन्नहर्षैः
उत्तानितैरुत्तरकोसलास्त्वाम् ॥ 5.15 ॥ 135

द्रष्टुं तदा राघवपादरक्षे !
सीतामिव त्वां विनिवर्तमानाम्।
आसन्नयोध्यापुरसुन्दरीणाम्
औत्सुक्यलोलानि विलोचनानि ॥ 5.16 ॥ 136

आस्थाय तत्र स्फुटबिन्दुनादं
स्तम्बेरमं तादृशसन्निवेशम्।

अदर्शयस्त्वं पुरमध्यभागे
पादावनि ! त्वत्प्रणवाश्रयत्वम् ॥ **5.17** ॥ 137

दशग्रीवस्तम्बेरमदळनदुर्दान्तहृदये
विहारस्वाच्छन्द्यात् विशति रघुसिंहे वनभुवम् ।
स्ववात्सल्यक्रोडीकृतभरतशाबेव भवती
निराबाधां पादावनि ! न विजहौ कोसलगुहाम् ॥ **5.18** ॥ 138

कैकेयीवरदानदुर्दिननिरालोकस्य लोकस्य यत्
त्राणार्थं भरतेन भव्यमनसा साकेतमानीयत ।
रामत्यागसहैरसह्यविरहं रङ्गक्षितीन्द्रस्य तत्
पादत्राणमनन्यतन्त्रफणितेरापीडमीडीमहि ॥ **5.19** ॥ 139

समुपस्थिते प्रदोषे सहसा विनिवृत्य चित्रकूटवनात् ।
अभजत पुनर्जनपदं वत्सं धेनुरिव पादुके ! भवती ॥ **5.20** ॥ 140

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे प्रतिप्रस्थानपद्धतिः पञ्चमी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ अधिकारपरिग्रहपद्धतिः षष्ठी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

अधीष्टे पादुका सा मे यस्याः साकेतवासिभिः।
अन्वयव्यतिरेकाभ्याम् अन्वमीयत वैभवम् ॥ **6.1** ॥ 141

मोचितस्थिरचरानयत्नतः कोसलाञ्जनपदानुपास्महे।
येषु कांश्चन बभूव वत्सरान् दैवतं दनुजवैरिपादुका ॥ **6.2** ॥ 142

साम्राज्यसम्पदिव दासजनोचिता त्वं
रामेण सत्यवचसा भरताय दत्ता।
स त्वां निवेश्य चरणावनि ! भद्रपीठे
पृथ्वीं बुभोज बुभुजे च यशोविभूतिम् ॥ **6.3** ॥ 143

भोगाननन्यमनसां मणिपादुके ! त्वं
पुष्णासि हन्त भजतामनुषङ्गसिद्धान्।
तेनैव नूनमभवद्भरतस्य साधोः
अप्रार्थितं तदिह राज्यमवर्जनीयम् ॥ **6.4** ॥ 144

रामप्रयाणजनितं व्यपनीय शोकं
रत्नासने स्थितवती मणिपादरक्षे !।
पृथ्वीं निजेन यशसा विहितोत्तरीयाम्
एकातपत्रतिलकां भवती वितेने ॥ **6.5** ॥ 145

रामाज्ञया परवती परिगृह्य राज्यं
रत्नासनं रघुकुलोचितमाश्रयन्ती।
शुद्धां पदावनि ! पुनर्भवती वितेने
स्वातन्त्र्यलेशकलुषां भरतस्य कीर्तिम्॥ **6.6**॥ 146

पौलस्त्यवीरवदनस्तबकावसानात्
पुष्पाणि दण्डकवनेष्वपचेतुमिच्छोः।
रक्षाधुरं धृतवती मणिपादुके ! त्वं
रामस्य मैथिलसुतासहिते प्रचारे॥ **6.7**॥ 147

पादावनि ! प्रचलचामरबृन्दमध्ये
भद्रासनास्तरगता भवती विरेजे।
आकीर्णदिव्यसलिले कटके सुमेरोः
अम्भोजिनीव कलहायितहंसयूथा॥ **6.8**॥ 148

मान्ये रघूद्वहपदे मणिपादुके ! त्वां
विन्यस्य विग्रहवतीमिव राज्यलक्ष्मीम्।
आलोलमक्षवलयी भरतो जटावान्
आलम्ब्य चामरमनन्यमनाः सिषेवे॥ **6.9**॥ 149

प्राप्ते दिवं दशरथे भरते विलक्षे
पर्याकुलेषु भृशमुत्तरकोसलेषु।
त्वं चेदुपेक्षितवती क इवाभविष्यत्
गोपायितुं गुहसखस्य विभोः पदं तत्॥ **6.10**॥ 150

भ्रातुर्यदम्ब ! विरहाद् भरते विषण्णे
दाक्षिण्यमाश्रितवती मणिपादुके ! त्वम्।
आसीदशेषजगतां श्रवणामृतं तत्
वाचालकाहळसहं बिरुदं तदा ते॥ **6.11**॥ 151

राज्यं तदा दशरथादनु रामतः प्राक्
    बिभ्राणया चरणरक्षिणि ! वीतखेदम्।
तुल्याधिकारभजनेन बभूव धन्यो
    वंशस्त्वयाऽम्ब ! मनुवंश महीपतीनाम्॥ **6.12** ॥ 152

वर्षाणि तानि वृषळो न तपांसि तेपे
    बालो न कश्चिदपि मृत्युवशं जगाम।
राज्ये तवाम्ब ! रघुपुङ्गवपादरक्षे !
    नैवापरं प्रतिविधेयमभूत् प्रसक्तम्॥ **6.13** ॥ 153

विश्वं त्वदाश्रितपदाम्बुजसम्भवायां
    यस्यां प्रतिष्ठितमिदं मणिपादरक्षे !।
आसीदनन्यशरणा समये यथावत्
    साऽपि त्वया वसुमती विहितप्रतिष्ठा॥ **6.14** ॥ 154

प्रायेण रामविरहव्यथिता तदानीम्
    उत्सङ्गमाश्रितवती तव राज्यलक्ष्मीः।
तामेव देवि ! ननु जीवयितुं जलार्द्राम्
    अङ्गीचकार भवती भरतोपनीताम्॥ **6.15** ॥ 155

वीरव्रतप्रणयिनि प्रथमे रघूणां
    प्राप्ते चिराय भरते व्रतमासिधारम्।
त्यक्त्वा पदावनि ! तदा विविधान् विहारान्
    एकासिकाव्रतमपूर्वमवर्तयस्त्वम्॥ **6.16** ॥ 156

काकुत्स्थपादविरहप्रतिपन्नमौनां
    निष्पन्दतामुपगतां मणिपादरक्षे !।
आश्वासयन्निव मुहुर्भरतस्तदानीं
    शीतैरवीजयत चामरमारुतैस्त्वाम्॥ **6.17** ॥ 157

यत्र क्वचिद्विहरतोऽपि पदारविन्दं
रक्ष्यं मया रघुपतेरिति भावयन्त्या।
निश्शेषमेव सहसा मणिपादरक्षे !
निष्कण्टकं जगदिदं विदधे भवत्या ॥ **6.18** ॥ 158

रामं त्वया विरहितं भरतं च तेन
त्रातुं पदावनि ! तदा यदभूत् प्रतीतम्।
रामानुजस्य तव चाम्ब ! जगत् समस्तं
जागर्ति तेन खलु जागरणव्रतेन ॥ **6.19** ॥ 159

अन्तःपुरे परिजनैः समयोपयातैः
अभ्यर्चिता भवसि या विनयोपपन्नैः।
सा कोसलेश्वरपदावनि ! भूपतीनां
सङ्घट्टनं मकुटपङ्क्तिभिरन्वभूस्त्वम् ॥ **6.20** ॥ 160

प्राप्याधिकारमुचितं भुवनस्य गुप्त्यै
भद्रासनं भरतवन्दितमाश्रयन्त्या।
मध्येऽवतीर्णमिव माधवपादरक्षे !
मातस्त्वयाऽपि मनुवंशमहीपतीनाम् ॥ **6.21** ॥ 161

राजासने रघुकुलोद्वहपादरक्षे !
नीराजनं समभवत् समयोचितं ते।
श्लाघावशेन बहुशः परिघूर्णिताभिः
सामन्तमौळिमणिमङ्गळदीपिकाभिः ॥ **6.22** ॥ 162

पृथ्वीपतीनां युगपत् किरीटाः
प्रत्यर्थिनां प्राणितुमर्थिनां च।
प्रापुस्तदा राघवपादरक्षे !
त्वदीयमास्थानिकपादपीठम् ॥ **6.23** ॥ 163

प्रणम्य रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    दूरोपनीतैरुपदाविशेषैः।
सभाजयन्ति स्म तदा सभायाम्
    उच्चैस्तरामुत्तरकोसलास्त्वाम्॥ **6.24**॥ 164

अपावृतद्वारमयन्त्रिताश्वं
    रङ्गेशपादावनि ! पूर्वमासीत्।
त्वया यदृच्छासुखसुप्तपान्थं
    रामे वनस्थेऽपि पदं रघूणाम्॥ **6.25**॥ 165

अनन्यभक्तिर्मणिपादुके ! त्वाम्
    अभ्यर्चयन् दाशरथिर्द्वितीयः।
विकल्प्यमानः प्रथमेन कीर्त्या
    वन्द्यः स्वयं व्योमसदां बभूव॥ **6.26**॥ 166

अरण्ययोग्यं पदमस्पृशन्ती
    रामस्य राजार्हपदे निविष्टा।
आस्थाननित्यासिकया निरास्थः
    स्वर्गौकसां स्वैरगतेर्विघातम्॥ **6.27**॥ 167

राजासने चेद्भवती निषण्णा
    रङ्गेशपादावनि ! तन्न चित्रम्।
यत्राधिरूढाः क्रमशः पुरा त्वाम्
    उत्तंसयन्ते रघुसार्वभौमाः॥ **6.28**॥ 168

भद्रासनं चेत् परिवृत्तमासीत्
    देवि ! क्षणं दक्षिणतोमुखं ते।
कथं भवेत् काञ्चनपादरक्षे !
    रामस्य रक्षोमृगयाविहारः॥ **6.29**॥ 169

यावत् त्वया राघवपादरक्षे !
जिगीषिता राक्षसराजधानी।
मालेव तावल्लुळिता मदान्धैः
उद्यानशाखामृगयूथपैस्ते ॥ **6.30** ॥ 170

महीक्षितां राघवपादरक्षे !
भद्रासनस्थां भवतीं स्पृशन्तः।
पूर्वं तथात्वे नियतेऽपि भूयः
कल्याणतामानशिरे किरीटाः ॥ **6.31** ॥ 171

अनिच्छतः पाण्डरमातपत्रं
पित्रा वितीर्णं मणिपादरक्षे !।
आसीत् त्वदर्थं विधृतेन तेन
छाया समग्रा भरतस्य मौळौ ॥ **6.32** ॥ 172

पादुके ! रघुपतौ यदृच्छया
प्रस्थिते वनविहारकौतुकात्।
आधिराज्यमधिगम्य ते युवाम्
अक्षतं वसुमतीमरक्षतम् ॥ **6.33** ॥ 173

रघुवीरपदानुषङ्गमात्रात्
परिबर्हेषु निवेशिता यदि त्वम्।
अधिकारदिने कथं पुनस्ते
परिवारास्तव पादुके ! बभूवुः ॥ **6.34** ॥ 174

पुरुषार्थचतुष्टयार्थिनीनां
परिषत् ते महिता वसिष्ठमुख्यैः।
क्रयविक्रयपट्टणं प्रजानाम्
अभवत् काञ्चनपादुके ! तदानीम् ॥ **6.35** ॥ 175

मनुजत्वतिरोहितेन शक्ये
वपुषैकेन विरोधिनां निरासे।
अभजद्भरतादिभेदमीशः
स्वयमाराधयितुं पदावनि ! त्वाम् ॥ **6.36** ॥ 176

मगधाङ्गकलिङ्गवङ्गमुख्यान्
विमतान् रन्ध्रगवेषिणः ससैन्यान्।
रघुपुङ्गवपादुके ! विजिग्ये
भरतः शासनमुद्वहन् भवत्याः ॥ **6.37** ॥ 177

अनितरवहनीयं मन्त्रिमुख्यैर्यदा तत्
त्वयि विनिहितमासीत् सूर्यवंशाधिराज्यम्।
रघुपतिपदरक्षे ! रत्नपीठे तदानीं
श्रियमिव ददृशुस्त्वां सादरं लोकपालाः ॥ **6.38** ॥ 178

परिहृतदण्डकाध्वगमनं पदरक्षिणि ! तत्
परिणतविश्वसम्पदुदयं युवयोर्द्वितयम्।
रघुपतिरत्नपीठमधिरुह्य तदा विदधे
व्यपगतवैरिभूपनिलयं वसुधावलयम् ॥ **6.39** ॥ 179

प्राप्तोदया तदानीं किमपि तमस्तन्निराकरोद्भवती।
तनुरिव मनुकुलजनुषां प्रसवित्री रत्नपादुके ! सवितुः ॥ **6.40** ॥ 180

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे अधिकारपरिग्रहपद्धतिः षष्ठी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ अभिषेकपद्धतिः सप्तमी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

पाहि नः पादुके ! यस्याः विधास्यन् अभिषेचनम्।
आभिषेचनिकं भाण्डं चक्रे रामः प्रदक्षिणम् ॥ 7.1 ॥ 181

राघवस्य चरणौ पदावनि !
प्रेक्षितुं त्वदभिषेकमीषतुः।
आभिषेचनिकभाण्डसन्निधौ
यत्प्रदक्षिणगतिः शनैर्ययौ ॥ 7.2 ॥ 182

मूर्धाभिषिक्तैर्नियमेन वाह्यौ
विचिन्त्य नूनं रघुनाथपादौ।
रत्नासनस्थां मणिपादुके ! त्वां
रामानुजन्मा भरतोऽभ्यषिञ्चत् ॥ 7.3 ॥ 183

भ्रातुर्नियोगेऽप्यनिवर्तमानं
राज्याभिषेकं च परित्यजन्तम्।
रामानुजौ तौ ननु पारतन्त्र्यात्
उभावुभाभ्यां भवती जिगाय ॥ 7.4 ॥ 184

निवेश्य रङ्गेश्वरपादरक्षे !
भद्रासने सादरमभ्यषिञ्चत्।

वशी वसिष्ठो मनुवंशजानां
    महीक्षितां वंशपुरोहितस्त्वाम्॥ 7.5॥ 185

कृताभिषेका भवती यथावत्
    रङ्गेशपादावनि ! रत्नपीठे।
गङ्गानिपातस्नपितां सुमेरोः
    अधित्यकाभूमिमधश्चकार॥ 7.6॥ 186

वसिष्ठमुख्यैर्विहिताभिषेकां
    राज्यासने रामनिवेशयोग्ये।
तुष्टाव रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    प्राचेतसस्त्वां प्रथमः कवीनाम्॥ 7.7॥ 187

रक्षोवधार्थं मणिपादरक्षे !
    रामात्मनो रङ्गपतेः प्रवासे।
रक्षोपकाराद्भवती वितेने
    राजन्वतीं कोसलराजधानीम्॥ 7.8॥ 188

प्राप्ताभिषेका मणिपादरक्षे !
    प्रतापमुग्रं प्रतिपद्यमाना।
शशास पृथ्वीं भवती यथावत्
    साकेतसिंहासनसार्वभौमी॥ 7.9॥ 189

दशाननादीन् मणिपादरक्षे !
    जिगीषतो दाशरथेर्वियोगात्।
जातोपतापा त्वयि संप्रयुक्तैः
    तीर्थोदकैरुच्छ्वसिता धरित्री॥ 7.10॥ 190

अध्यासितं मनुमुखैः क्रमशो नरेन्द्रैः
    आरोप्य देवि ! भवतीं तपनीयपीठम्।

राज्याभिषेकमनघं मणिपादरक्षे !
　रामोचितं तव वशं भरतो वितेने ॥ **7.11** ॥ 191

स्नेहेन देवि ! भवतीं विषयेऽभिषिञ्चन्
　द्विस्सप्तसङ्ख्यभुवनोदरदीपरेखाम् ।
जातं रघूद्वहदिवाकरविप्रयोगात्
　अन्धं तमिस्रमहरद्भरतः प्रजानाम् ॥ **7.12** ॥ 192

हस्तापचेयपुरुषार्थफलप्रसूतेः
　मूलं पदावनि ! मुकुन्दमहीरुहस्त्वम् ।
छायाविशेषमदिशद्यदसौ प्रजानाम्
　आवर्जितैस्त्वयि शुभैरभिषेकतोयैः ॥ **7.13** ॥ 193

अह्नाय रामविरहात्परिखिन्नवृत्तेः
　आश्वासनाय भवती मणिपादरक्षे !।
तीर्थाभिषेकमपदिश्य वसुन्धरायाः
　चक्रे तदा समुचितं शिशिरोपचारम् ॥ **7.14** ॥ 194

मालिन्यमाश्रितवती मणिपादरक्षे !
　पङ्केन केकयसुताकलहोत्थितेन ।
शुद्धिं परामधिजगाम वसुन्धरेयं
　त्वत्तः क्षणान्निपतितैरभिषेकतोयैः ॥ **7.15** ॥ 195

आवर्जितं मुनिगणेन जगद्विभूत्यै
　तोयं पदावनि ! तदा त्वयि मन्त्रपूतम् ।
मूलावसेकसलिलं निगमद्रुमाणां
　शापोदकं च समभूत्क्षणदाचराणाम् ॥ **7.16** ॥ 196

विप्रोषिते रघुपतौ भवती यथार्हे
　मान्ये पदे स्थितिमती मनुवंशजानाम् ।

आत्मन्यथर्वनिपुणैः प्रहितैः प्रजानाम्
अश्रूण्यपास्यदभिषेकजलप्रवाहैः ॥ **7.17** ॥ 197

प्रायो विशोषितरसा पतिविप्रयोगात्
पर्याकुलीकृतसमुद्रपयोधरा गौः।
अम्ब ! त्वदीयमभिषेकपयः पिबन्ती
धेनुर्बभूव जगतां धनधान्यदोग्ध्री ॥ **7.18** ॥ 198

वृत्ते यथावदभिषेकविधौ बभासे
पश्चात्तवाम्ब ! भरतेन धृतः किरीटः।
आकस्मिकस्वकुलविप्लवशान्तिहर्षात्
प्राप्तस्त्विषामिव पतिर्मणिपादुके ! त्वाम् ॥ **7.19** ॥ 199

मनुवंशपुरोहितेन मन्त्रैः
अभिमन्त्र्य त्वयि पादुके ! प्रयुक्तम्।
अभिषेकजलं क्षणेन राज्ञां
शमयामास समुत्थितान् प्रतापान् ॥ **7.20** ॥ 200

पादपादुपहृता रघूद्वहात्
आलवालमिव पीठमाश्रिता।
अभ्यषेचि भवती तपोधनैः
पारिजातलतिकेव पादुके ! ॥ **7.21** ॥ 201

अलघुभिरभिषेकव्यापृतैरम्बुभिस्ते
दिनकरकुलदैन्यं पादुके ! क्षाळयिष्यन्।
स खलु कमलयोनेः सूनुराधत्त मन्त्रे -
ष्वधिकनियमयोगां शक्तिमाथर्वणेषु ॥ **7.22** ॥ 202

दिनकरकुलजानां देवि ! पृथ्वीपतीनां
निरुपधिमधिकारं प्राप्नुवत्यां भवत्याम्।

अजनिषत समस्ताः पादुके ! तावकीन -
स्नपनसलिलयोगान्निम्नगास्तुङ्गभद्राः ॥ 7.23 ॥ 203

तव विधिवदुपात्ते सार्वभौमाभिषेके
भरतसमयविद्भिः पादुके ! मन्त्रिमुख्यैः।
त्वदवधिनिजकर्मस्थायिनीनां प्रजानां
प्रथमयुगविशेषाः प्रादुरासन् विचित्राः ॥ 7.24 ॥ 204

अवसितरिपुशब्दानन्वभूस्त्वं तदानीं
रघुपतिपदरक्षे ! लब्धराज्याभिषेका।
चलितभुजलतानां चामरग्राहिणीनां
मणिवलयनिनादैर्मेदुरान् मन्त्रघोषान् ॥ 7.25 ॥ 205

समुचितमभिषेकं पादुके ! प्राप्नुवत्यां
त्वयि विनिपतितानां देवि ! तीर्थोदकानाम्।
ध्वनिरनुगतमन्त्रः सीदतां कोसलानां
शमयितुमलमासीत्सङ्कुलानार्तनादान् ॥ 7.26 ॥ 206

दिविषदनुविधेयं देवि ! राज्याभिषेकं
भरत इव यदि त्वं पादुके ! नान्वमंस्थाः।
कथमिव रघुवीरः कल्पयेदल्पयत्नः
त्रिचतुरशरपातैस्तादृशं देवकार्यम् ॥ 7.27 ॥ 207

कतिचन पदपद्मस्पर्शसौख्यं त्यजन्ती
व्रतमतुलमधास्त्वं वत्सरान् सावधाना।
रघुपतिपदरक्षे ! राक्षसैस्त्रासितानां
रणरणकविमुक्तं येन राज्यं सुराणाम् ॥ 7.28 ॥ 208

अथर्वोपज्ञं ते विधिवदभिषेकं विदधतां
वसिष्ठादीनामप्युपचितचमत्कारभरया।

त्वदास्थान्या रङ्गक्षितिरमणपादावनि ! तदा
लघीयस्यो जाता रघुपरिषदाहोपुरुषिकाः ॥ 7.29 ॥ 209

अभिषेचयतु स रामः पदेन वा स्पृशतु पादुके ! भवतीम्।
अविशेषितमहिमा त्वं क्व वा विशेषः क्षमासमेतानाम् ॥ 7.30 ॥ 210

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे अभिषेकपद्धतिः सप्तमी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ निर्यातनापद्धतिः अष्टमी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

अभिषेकोत्सवात्तस्मात् यस्या निर्यातनोत्सवः।
अत्यरिच्यत तां वन्दे भव्यां भरतदेवताम्॥ **8.1** ॥ 211

उपास्य वर्षाणि चतुर्दश त्वाम्
उत्तारिकामुत्तरकोसलस्थाः।
सनन्दनाद्यैरपि दुर्विगाहं
सान्तानिकं लोकमवापुरग्र्यम्॥ **8.2** ॥ 212

पादावनि ! प्रत्ययितो हनूमान्
सीतामिव त्वां चिरविप्रयुक्ताम्।
प्रणम्य पौलस्त्यरिपोरुदन्तं
विज्ञापयामास विनीतवेषः॥ **8.3** ॥ 213

तवाभिषेकान्मणिपादरक्षे !
मूले निषेकादिव वृद्धियोग्यात्।
जहुस्तदैव त्रिदशाङ्गनानां
प्रम्लानतां पत्रलताङ्कुराणि॥ **8.4** ॥ 214

सर्वतस्त्वदभिषेकवासरे
सम्यगुद्धृतसमस्तकण्टके।

राघवस्य विपिनेषु पादुके !
　　यत्र कामगमता व्यवस्थिता ॥ **8.5** ॥ 215

किं चतुर्दशभिरेव वत्सरैः
　　नित्यमेव मणिपादुके युवाम् ।
पादयोस्त्रिभुवनाधिराजयोः
　　यौवराज्यमधिगच्छतं स्वयम् ॥ **8.6** ॥ 216

रामस्य राक्षसवधत्वरितस्य काले
　　पादावनि ! प्रकटयन्निव पार्ष्णिगुप्तिम् ।
आचित्रकूटमधिगम्य शशंस वार्ताम्
　　अव्याहतत्वदभिषेकमृदङ्गनादः ॥ **8.7** ॥ 217

भद्राणि देवि ! जगतां प्रतिपादयिष्यन्
　　प्रागेव येन भवतीं भरतोऽभ्यषिञ्चत् ।
मन्ये कपीश्वरविभीषणयोर्यथावत्
　　सन्तन्यते स्म तत एव किलाभिषेकः ॥ **8.8** ॥ 218

सम्भिद्यमानतमसासरयूपनीतैः
　　संवर्धितस्तव शुभैरभिषेकतोयैः ।
मन्ये बभूव जलधिर्मणिपादरक्षे !
　　रामास्त्रपावकशिखाभिरशोषणीयः ॥ **8.9** ॥ 219

पादावनि ! त्वदभिषेचनमङ्गलार्थं
　　भेरीशतं भृशमताड्यत यत्प्रतीतैः ।
आकर्ण्य तस्य सहसा तुमुलं निनादं
　　लङ्काकवाटनयनानि निमीलितानि ॥ **8.10** ॥ 220

तापोद्गमस्त्वदभिषेकजलप्रवाहैः
　　उत्सारितस्त्वरितमुत्तरकोसलेभ्यः ।

लेभे चिराय रघुपुङ्गवपादरक्षे !
    लङ्कावरोधसुदृशां हृदयेषु वासम् ॥ **8.11** ॥ 221

आवर्जितं विधिविदा मणिपादरक्षे !
    पद्मासनप्रियसुतेन पुरोहितेन।
आसीन्निदानमभिषेकजलं त्वदीयं
    नक्तञ्चरप्रणयिनीनयनोदकानाम् ॥ **8.12** ॥ 222

देवि ! त्वया स्नपनसम्पदि संश्रितायां
    दग्धे पुरे दशमुखस्य वलीमुखेन।
आसीत्ततः प्रभृति विश्वजनप्रतीतम्
    अद्भ्योऽग्निरित्यवितथं वचनं मुनीनाम् ॥ **8.13** ॥ 223

आयोध्यकैस्त्वदभिषेकसमिद्धहर्षैः
    आध्मापिताः श्रुतिसुखं ननु ते तदानीम्।
रामस्य राक्षसशिरोलवनेऽप्यशाम्यन्
    येषां ध्वनिर्विजयशङ्खरवो बभूव ॥ **8.14** ॥ 224

प्रथयितुमभिषेकं पादुके ! तावकीनं
    दुरितशमनदक्षे दुन्दुभौ ताड्यमाने।
सपदि परिगृहीतं साध्वसं देवि ! नूनं
    दशवदनवधूनां दक्षिणैर्नेत्रकोशैः ॥ **8.15** ॥ 225

रघुपतिपदरक्षे ! रत्नपीठे यदा त्वाम्
    अखिलभुवनमान्यामभ्यषिञ्चद्वसिष्ठः।
दशमुखमहिषीभिर्देवि ! बाष्पायिताभिः
    स्तनयुगमभिषेक्तुं तत्क्षणादन्वमंस्थाः ॥ **8.16** ॥ 226

रामास्त्राणि निमित्तमात्रमिह ते लब्धाभिषेका स्वयं
    रक्षस्तत्क्षपयाञ्चकार भवती भद्रासनस्थायिनी।

यद्दोष्णामतिवेलदर्पदवथुज्वालोष्मलानां तदा
निष्पिष्टैः कलधौतशैलशिखरैः कर्पूरचूर्णायितम् ॥ **8.17** ॥ 227

श्रुत्वैवं हनुमन्मुखाद्रघुपतेः प्रत्यागतिं तत्क्षणात्
आसीदद्भुरतानुवर्तनवशादारूढकुम्भस्थलाम्।
कालोन्निद्रकदुष्णदानमदिरामाद्यद्द्विरेफध्वनि -
श्लाघाचाटुभिरस्तुतेव भवतीं शत्रुञ्जयः कुञ्जरः ॥ **8.18** ॥ 228

प्रत्यागतस्य भवतीमवलोक्य भर्तुः
पादारविन्दसविधे भरतोपनीताम्।
पूर्वाभिषेकविभवाभ्युचितां सपर्यां
मध्ये सतामकृत मैथिलराजकन्या ॥ **8.19** ॥ 229

सम्प्रेक्ष्य मैथिलसुता मणिपादरक्षे !
प्रत्युद्गतस्य भवतीं भरतस्य मौलौ।
निर्दिश्य सा निभृतमञ्जलिना पुरस्तात्
तारादिकाः प्रियसखीरशिषत्प्रणन्तुम् ॥ **8.20** ॥ 230

तुल्येऽपि देवि ! रघुवीरपदाश्रयत्वे
पूर्वाभिषेकमधिगम्य गरीयसी त्वम्।
तेनैव खल्वभजतां मणिपादरक्षे !
रक्षःप्लवङ्गमपती भवतीं स्वमूर्ध्ना ॥ **8.21** ॥ 231

निर्वृत्तराक्षसचमूमृगयाविहारो
रङ्गेश्वरः स खलु राघववंशगोप्ता।
वंशक्रमादुपनतं पदमाददानो
मान्यं पुनस्त्वयि पदं निदधे स्वकीयम् ॥ **8.22** ॥ 232

तत्तादृशोश्चरणयोः प्रणिपत्य भर्तुः
पौरास्त्वया विधृतयोः प्रतिपन्नसत्त्वाः।

प्राप्ताभिषेकविभवामपि पादुके ! त्वाम्
आनन्दबाष्पसलिलैः पुनरभ्यषिञ्चन् ॥ **8.23** ॥ 233

मातस्त्वयैव समये विषमेऽपि सम्यक्
राजन्वतीं वसुमतीमवलोक्य रामः।
सञ्जीवनाय भरतस्य समग्रभक्तेः
सत्यप्रतिश्रवतयैव चकार राज्यम् ॥ **8.24** ॥ 234

पादावनि ! प्रतिगतस्य पुरीमयोध्यां
पौलस्त्यहन्तुरभिषेकजलार्द्रमूर्तेः।
अंसे यथार्हमधिवास्य निजैर्यशोभिः
कस्तूरिकेव निहिता वसुधा त्वयैव ॥ **8.25** ॥ 235

याऽसौ चतुर्दश समाः पतिविप्रयुक्ता
विश्वम्भरा भगवती विधृता भवत्या।
विन्यस्य तां रघुपतेर्भुजशैलशृङ्गे
भूयोऽपि तेन सहितां भवती बभार ॥ **8.26** ॥ 236

निस्तीर्णदुःखजलधेरनघस्य देवि !
त्वत्सम्प्रयुक्तरघुनाथपदान्वयेन।
सद्यः सनन्दनमुखैरपि दुर्निरीक्षा
साम्राज्यसम्पदपरा भरतस्य जज्ञे ॥ **8.27** ॥ 237

निर्गत्य देवि ! भरताञ्जलिपद्ममध्यात्
भूयः समागतवती पुरुषोत्तमेन।
पद्मेव भद्रमखिलं मणिपादरक्षे
प्रादुश्चकार भवती जगतां त्रयाणाम् ॥ **8.28** ॥ 238

रघुपतिमधिरोप्य स्वोचिते रत्नपीठे
प्रगुणमभजथास्त्वं पादुके ! पादपीठम्।

तदपि बहुमतिस्ते तादृशी नित्यमासीत्
क्व नु खलु महितानां कल्प्यते तारतम्यम् ॥ **8.29** ॥ 239

अनुवृत्तरामभावः शङ्के निर्विष्टचक्रवर्तिपदाम्।
अधुनाऽपि रङ्गनाथः सचमत्कारं पदेन भजति त्वाम् ॥ **8.30** ॥ 240

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे निर्यातनापद्धतिः अष्टमी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ वैतािळकपद्धतिः नवमी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

नमस्ते पादुके! पुंसां संसारार्णवसेतवे।
यदारोहस्य वेदान्ता वन्दिवैतालिकाः स्वयम्॥ 9.1 ॥ 241

उचितमुपचरिष्यन् रङ्गनाथ! प्रभाते
    विधिशिवसनकाद्यान् बाह्यकक्ष्यानिरुद्धान्।
चरणकमलसेवासौख्यसाम्राज्यभाजां
    प्रथमविहितभागां पादुकामाद्रियेथाः॥ 9.2 ॥ 242

पद्माजुष्टं भजतु चरणं पादुका लब्धवारा
    प्रत्यासन्नास्तव परिजनाः प्रातरास्थानयोग्याः।
अर्धोन्मेषादधिकसुभगामर्धनिद्रानुषङ्गां
    नाभीपद्मे तव नयनयोर्नाथ! पश्यन्तु शोभाम्॥ 9.3 ॥ 243

उपनमति मुहूर्तं शेषसिद्धान्तसिद्धं
    तदिह चरणरक्षा रङ्गनाथ त्वयैषा।
मृदुपदमधिरूढा मञ्जुभिः शिञ्जितैः स्वैः
    उपदिशतु जनानामुत्सवारम्भवार्ताम्॥ 9.4 ॥ 244

रङ्गाधीश! मरुद्गणस्य मकुटादाम्नायबृन्दस्य वा
    प्रत्यानीय समर्पिता विधिमुखैर्वारक्रमादागतैः।

वाहारोहणसंभृतं श्रमभरं सम्यग्विनेतुं क्षमा
लीलासञ्चरणप्रिया स्पृशतु ते पादाम्बुजं पादुका॥ **9.5** ॥ 245

वृत्तं क्रमेण बहुधा नियुतं विधीनाम्
अर्धं द्वितीयमिदमङ्कुरितं तवाह्नः।
नीलासखीभिरुपनीय निवेश्यमाना
मङ्क्तुं प्रभो ! त्वरयते मणिपादुका त्वाम्॥ **9.6** ॥ 246

दिव्याप्सरोभिरुपदर्शितदीपवर्गे
रङ्गाधिराज ! सुभगे रजनीमुखेऽस्मिन्।
संरक्षिणी चरणयोः सविलासवृत्तिः
नीराजनासनमसौ नयतु स्वयं त्वाम्॥ **9.7** ॥ 247

आसनादुचितमासनान्तरं रङ्गनाथ ! यदि गन्तुमीहसे।
सन्नतेन विधिना समर्पितां सप्रसादमधिरोह पादुकाम्॥ **9.8** ॥ 248

परिजनवनिताभिः प्रेषितः प्राञ्जलिस्त्वां
प्रणमति मदनोऽयं देव ! शुद्धान्तदासः।
फणिपतिशयनीयं प्रापयित्री सलीलं
पदकमलमियं ते पादुका पर्युपास्ताम्॥ **9.9** ॥ 249

इति निगमवन्दिवचसा समये समये गृहीतसङ्केतः।
अभिसरति रङ्गनाथः प्रतिपदभोगाय पादुके ! भवतीम्॥ **9.10** ॥ 250

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे वैतालिकपद्धतिः नवमी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ शृङ्गारपद्धतिः दशमी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

शौरेः शृङ्गारचेष्टानां प्रसूतिं पादुकां भजे।
यामेष भुङ्क्ते शुद्धान्तात् पूर्वं पश्चादपि प्रभुः ॥ **10.1** ॥ 251

प्रणतत्रिदशेन्द्रमौळिमाला मकरन्दार्द्रपरागपङ्किलेन।
अनुलिम्पति पादुके ! स्वयं त्वाम् अनुरूपेण पदेन रङ्गनाथः ॥ **10.2** ॥ 252

अवदातहिमांशुकानुषक्तं
पदरक्षे ! त्वयि रङ्गिणः कदाचित्।
किमपि स्थितमद्वितीयमाल्यं
विरलावस्थितमौक्तिकं स्मरामि ॥ **10.3** ॥ 253

असहायगृहीतरङ्गनाथाम्
अवरोधाङ्गणसीम्नि पादुके ! त्वाम्।
सुदृशः स्वयमर्चयन्ति दूरात्
अवतंसोत्पलवासितैरपाङ्गैः ॥ **10.4** ॥ 254

निर्विश्यमानमपि नूतनसन्निवेशं
कैवल्यकल्पितविभूषणकायकान्तिम्।
कालेषु निर्विशसि रङ्गयुवानमेका
शृङ्गारनित्यरसिकं मणिपादरक्षे ! ॥ **10.5** ॥ 255

निद्रायितस्य कमितुर्मणिपादुके ! त्वं
पर्यङ्किकापरिसरं प्रतिपद्यमाना।
श्वासानिलप्रचलितेन भजस्यभीक्ष्णं
नाभीसरोजरजसा नवमङ्गरागम् ॥ **10.6** ॥ 256

शयितवति रजन्यां पादुके ! रङ्गबन्धौ
चरणकमलपार्श्वे सादरं वर्तसे त्वम्।
फणिपतिशयनीयादुत्थितस्य प्रभाते
प्रथमनयनपातं पावनं प्राप्तुकामा ॥ **10.7** ॥ 257

चरणकमलसङ्गाद्रङ्गनाथस्य नित्यं
निगमपरिमळं त्वं पादुके ! निर्वमन्ती।
नियतमतिशयाना वर्तसे सावरोधं
हृदयमधिवसन्तीं मालिकां वैजयन्तीम् ॥ **10.8** ॥ 258

उपनिषदबलाभिर्नित्यमुत्तंसनीयं
किमपि जलधिकन्याहस्तसंवाहनार्हम्।
तव तु चरणरक्षे ! देवि लीलारविन्दं
चरणसरसिजं तच्चारु चाणूरहन्तुः ॥ **10.9** ॥ 259

अखिलान्तःपुरवारेष्वनेकवारं पदावनि ! स्वैरम्।
अनुभवति रङ्गनाथो विहारविक्रान्तिसहचरीं भवतीम् ॥ **10.10** ॥ 260

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे शृङ्गारपद्धतिः दशमी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ सञ्चारपद्धतिः एकादशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

अग्रतस्ते गमिष्यामि मृद्नन्ती कुशकण्टकान्।
इति सीताऽपि यद्वृत्तिम् इयेष प्रणमामि ताम्॥ **11.1** ॥ 261

शरदः शतमम्ब ! पादुके ! स्यां
समयाहूतपितामहस्तुतानि।
मणिमण्टपिकासु रङ्गभर्तुः
त्वदधीनानि गतागतानि पश्यन्॥ **11.2** ॥ 262

त्वदधीनपरिक्रमो मुकुन्दः
तदधीनस्तव पादुके ! विहारः।
इतरेतरपारतन्त्र्यमित्थं
युवयोः सिद्धमनन्यतन्त्रभूम्नोः॥ **11.3** ॥ 263

रजसा तमसा च दुष्टसत्त्वे
गहने चेतसि मामके मुकुन्दः।
उचितं मृगयाविहारमिच्छन्
भवतीमादृत पादुके ! पदाभ्याम्॥ **11.4** ॥ 264

क्षमया जगतामपि त्रयाणाम्
अवने देवि ! पदावनि ! त्वयैव।

अभिगम्यतमोऽपि संश्रितानाम्
अभिगन्ता भवति स्वयं मुकुन्दः ॥ **11.5** ॥ 265

शिरसा भवतीं दधाति कश्चित्
विधृतः कोऽपि पदस्पृशा भवत्या।
उभयोर्मधुवैरिपादरक्षे !
त्वदधीनां गतिमामनन्ति सन्तः ॥ **11.6** ॥ 266

स्पृशतः शिरसा पदेन च त्वां
गतिमुद्दिश्य मुकुन्दपादुके ! द्वौ।
अवरोहति पश्चिमः पदात्स्वात्
अधिरोहत्यनघस्तदेव पूर्वः ॥ **11.7** ॥ 267

समयेष्वपदिश्य जैत्रयात्रां
विविधान्तःपुरवागुराव्यतीतः।
नियतं मणिपादुके ! भवत्या
रमते वर्त्मनि रङ्गसार्वभौमः ॥ **11.8** ॥ 268

निजसंहननप्रसक्तलास्यं
चरति त्वामधिरुह्य रङ्गनाथः।
पदरक्षिणि ! पावनत्वमास्तां
रसिकास्वादमतः परं न विद्मः ॥ **11.9** ॥ 269

पदयोरनयोः परस्य पुंसः
त्वदनुग्राह्यविहारपद्धतेर्वा।
शिरसो मणिपादुके ! श्रुतीनां
मनसो वा मम भूषणं त्वमेका ॥ **11.10** ॥ 270

कृपया मधुवैरिपादरक्षे !
कठिने चेतसि मामके विहर्तुम्।

मकुटेषु दिवौकसां विधत्ते
भवती रत्नविसंस्थुलेषु योग्याम्॥ **11.11**॥ 271

चरणद्वयमर्भकस्य शौरेः
शरदम्भोरुहचातुरीधुरीणम्।
शकटासुरताडनेऽपि गुप्तं
तव शक्त्या किल पादुके! तदासीत्॥ **11.12**॥ 272

उत्तस्थुषो रङ्गशयस्य शेषात्
आस्थानसिंहासनमारुरुक्षोः।
मध्येनिशान्तं मणिपादुके! त्वां
लीलापदन्याससखीं प्रपद्ये॥ **11.13**॥ 273

प्राप्ताधिकाराः पतयः प्रजानाम्
उत्तंसितामुत्तमपादुके! त्वाम्।
रङ्गेशितुः स्वैरविहारकाले
संयोजयन्त्यङ्घ्रिसरोजयुग्मे॥ **11.14**॥ 274

त्वयाऽनुबद्धां मणिपादरक्षे
लीलागतिं रङ्गशयस्य पुंसः।
निशामयन्तो न पुनर्भजन्ते
संसारकान्तारगतागतानि॥ **11.15**॥ 275

व्यूहानुपूर्वीरुचिरान् विहारान्
पदक्रमेण प्रतिपद्यमाना।
बिभर्षि नित्यं मणिपादुके! त्वं
मुरद्विषो मूर्तिरिव त्रिलोकीम्॥ **11.16**॥ 276

पदेषु मन्देषु महत्स्वपि त्वं
नीरन्ध्रसंश्लेषवती मुरारेः।

प्रत्यायनार्थं किल पादुके ! नः
स्वाभाविकं दर्शयसि प्रभावम् ॥ **11.17** ॥ 277

कृपाविशेषात्क्षमया समेतां
प्रवर्तमानां जगतो विभूत्यै।
अवैमि नित्यं मणिपादुके ! त्वाम्
आकस्मिकीं रङ्गपतेः प्रसत्तिम् ॥ **11.18** ॥ 278

उपागतानामुपतापशान्त्यै
सुखावगाहां गतिमुद्वहन्तीम्।
पश्यामि शौरेः पदवाहिनीं त्वां
निम्नेषु तुङ्गेषु च निर्विशेषाम् ॥ **11.19** ॥ 279

सह प्रयाता सततं प्रयाणे
प्राप्तासने संश्रितपादपीठा।
अलङ्घनीया सहजेन भूम्ना
छायेव शौरेर्मणिपादुके ! त्वम् ॥ **11.20** ॥ 280

पदस्पृशा रङ्गपतिर्भवत्या
विचक्रमे विश्वमिदं क्षणेन।
तदस्य मन्ये मणिपादरक्षे !
त्वयैव विख्यातमुरुक्रमत्वम् ॥ **11.21** ॥ 281

सञ्चारयन्ती पदमन्वतिष्ठः
सहायकृत्यं मणिपादरक्षे !।
मातस्त्वमेका मनुवंशगोप्तुः
गोपायतो गौतमधर्मदारान् ॥ **11.22** ॥ 282

त्वत्तस्त्रिविष्टपचरानसपत्नयिष्यन्
आरुह्य तार्क्ष्यमवरुह्य च तत्क्षणेन।

शुद्धान्तभूमिषु पुनर्मणिपादरक्षे !
    विश्राम्यति त्वयि विहारवशेन शौरिः ॥ **11.23** ॥ 283

विक्रम्य भूमिमखिलां बलिना प्रदिष्टां
    देवे पदावनि ! दिवं परिमातुकामे।
आसीदतो दिनकरस्य करोपतापात्
    संरक्षितुं पदसरोजमुपर्यभूस्त्वम् ॥ **11.24** ॥ 284

त्वत्सङ्गमान्ननु सकृद्विधिसम्प्रयुक्ता
    शुद्धिं परामधिजगाम शिवत्वहेतुम्।
रङ्गाधिराजपदरक्षिणि ! कीदृशी सा
    गङ्गा बभूव भवदीयगतागतेन ॥ **11.25** ॥ 285

वृद्धिं गवां जनयितुं भजता विहारान्
    कृष्णेन रङ्गरसिकेन कृताश्रयायाः।
सञ्चारतस्तव तदा मणिपादरक्षे !
    बृन्दावनं सपदि नन्दनतुल्यमासीत् ॥ **11.26** ॥ 286

मातस्त्रयीमयतया चरणप्रमाणे
    द्वे विक्रमेषु विविधेषु सहायभूते।
नाथस्य साधुपरिरक्षणकर्मणि त्वं
    दुष्कृद्विनाशनदशासु विहङ्गराजः ॥ **11.27** ॥ 287

पादावनि ! क्वचन विक्रमणे भुजानां
    पञ्चायुधी कररुहैर्भजते विकल्पम्।
नित्यं त्वमेव नियता पदयोर्मुरारेः
    तेनासि नूनमविकल्पसमाधियोग्या ॥ **11.28** ॥ 288

अक्षेत्रविद्भिरधिगन्तुमशक्यवृत्तिः
    मातस्त्वया निरवधिर्निधिरप्रमेयः।

रथ्यान्तरेषु चरणावनि ! रङ्गसङ्गी
वात्सल्यनिघ्नमनसा जनसात्कृतोऽसौ ॥ **11.29** ॥ 289

सम्पद्यते समुचितं क्रममाश्रयन्त्या
सद्वर्त्मना भगवतोऽपि गतिर्भवत्या।
ईष्टे पदावनि ! पुनः क इवेतरेषां
व्यावर्तनस्य विषमादपथप्रचारात् ॥ **11.30** ॥ 290

रङ्गेश्वरेण सह लास्यविशेषभाजो
लीलोचितेषु तव रत्नशिलातलेषु।
मध्ये स्थितानि कतिचिन्मणिपादरक्षे !
सभ्यान् विशेषमनुयोक्तुमिति प्रतीमः ॥ **11.31** ॥ 291

नित्यं पदावनि ! निवेश्य पदं भवत्यां
निष्पन्दकल्पपरिमेयपरिच्छदानि।
शृङ्गारशीतळतराणि भवन्ति काले
रङ्गेश्वरस्य ललितानि गतागतानि ॥ **11.32** ॥ 292

भोगार्चनानि कृतिभिः परिकल्पितानि
प्रीत्यैव रङ्गनृपतिः प्रतिपद्यमानः।
पश्यत्सु नित्यमितरेषु परिच्छदेषु
प्रत्यासनं भजति काञ्चनपादुके ! त्वाम् ॥ **11.33** ॥ 293

अन्तस्तृतीयनयनैः स्वयमुत्तमाङ्गैः
आविर्भविष्यदतिरिक्तमुखाम्बुजैर्वा।
न्यस्यन्ति रङ्गरसिकस्य विहारकाले
वारक्रमेण कृतिनो मणिपादुके ! त्वाम् ॥ **11.34** ॥ 294

रङ्गेश्वरे समधिरूढविहङ्गराजे
मातङ्गराजविधृतां मणिपादुके ! त्वाम्।

अन्वासते विधृतचारुसितातपत्राः
　　स्वर्गौकसः सुभगचामरलोलहस्ताः ॥ **11.35** ॥ 295

विष्णोः पदं गतिवशादपरित्यजन्तीं
　　लोकेषु नित्यविषमेषु समप्रचाराम्।
अन्वेतुमर्हति धृतामखिलैः सुरेन्द्रैः
　　गङ्गा कथं नु गरुडध्वजपादुके ! त्वाम् ॥ **11.36** ॥ 296

भिक्षामपेक्ष्य दनुजेन्द्रगृहं प्रयातुः
　　गुप्त्यै गवां विहरतो वहतश्च दूत्यम्।
तत्तादृशानि चरणावनि ! रङ्गभर्तुः
　　त्वत्सङ्गमेन सुभगानि विचेष्टितानि ॥ **11.37** ॥ 297

निर्व्यज्यमाननवताळलयप्रथिम्ना
　　निर्यन्त्रणेन निजसञ्चरणक्रमेण।
मृद्नासि रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वं
　　दुःखात्मकान् प्रणमतां दुरितप्ररोहान् ॥ **11.38** ॥ 298

नित्यं य एव जगतो मणिपादरक्षे !
　　सत्तास्थितिप्रयतनेषु परं निदानम्।
सोऽपि स्वतन्त्रचरितस्त्वदधीनवृत्तिः
　　का वा कथा तदितरेषु मितम्पचेषु ॥ **11.39** ॥ 299

निर्विष्टनागशयनेन परेण पुंसा
　　न्यस्ते पदे त्वयि पदावनि ! लोकहेतोः।
स्वर्गौकसां त्वदनुधावनतत्पराणां
　　सद्यः पदानि विपदामपदं भवन्ति ॥ **11.40** ॥ 300

शरदुपगमकाले सन्त्यजन् योगनिद्रां
　　शरणमुपगतानां त्राणहेतोः प्रयास्यन्।

जलधिदुहितुरङ्कान्मन्दमादाय देवि !
त्वयि खलु निदधाति स्वं पदं रङ्गनाथः॥ **11.41** ॥ 301

स्पृशसि पदसरोजं पादुके ! निर्विघातं
प्रविशसि च समस्तां देवि ! शुद्धान्तकक्ष्याम्।
अपरमपि मुरारेः पूर्वमाभीरकन्या -
स्वभिसरणविधीनामग्रिमा साक्षिणी त्वम्॥ **11.42** ॥ 302

प्रतिभवनमनन्ये पादुके ! त्वत्प्रभावात्
विविधवपुषि देवे विभ्रमद्यूतकाले।
अभिलषितसपत्नीगेहयात्राविघातं
ग्लहयति रहसि त्वां षोडशस्त्रीसहस्रम्॥ **11.43** ॥ 303

तटभुवि यमुनायाश्छन्नवृत्तौ मुकुन्दे
मुहुरधिगमहेतोर्मुह्यतां यौवतानाम्।
शमयितुमलमासीच्छङ्खचक्रादिचिह्ना
प्रतिपदविचिकित्सां पादुके ! पद्धतिस्ते॥ **11.44** ॥ 304

अधिगतबहुशाखान् मञ्जुवाचः शुकादीन्
सरसिजनिलयायाः प्रीतये सङ्गृहीतुम्।
प्रकटितगुणजालं पादुके ! रङ्गबन्धोः
उपनिषदटवीषु क्रीडितं त्वत्सनाथम्॥ **11.45** ॥ 305

मुनिपरिषदि गीतं गौतमीरक्षणं ते
मुहुरनुकलयन्तो मञ्जुवाचः शकुन्ताः।
उषसि निजकुलायादुत्थिता दण्डकेषु
स्वयमपि पदरक्षे ! स्वैरमाम्रेडयन्ति॥ **11.46** ॥ 306

यमनियमविशुद्धैर्यं न पश्यन्ति चित्तैः
श्रुतिषु चुळकमात्रं दृश्यते यस्य भूमा।
सुलभनिखिलभावं मांसदृष्टेर्जनस्य
स्वयमुपहरसि त्वं पादुके ! तं पुमांसम् ॥ **11.47** ॥ 307

निधिमिव निरपायं त्वामनादृत्य मोहात्
अहमिव मम दोषं भावयन् क्षुद्रमर्थम्।
मयि सति करुणायाः पूर्णपात्रे त्वया किं
परमुपगमनीयः पादुके ! रङ्गनाथः ॥ **11.48** ॥ 308

कमपि कनकसिन्धोः सैकते सञ्चरन्तं
कलशजलधिकन्यामेदिनीदत्तहस्तम्।
अनिशमनुभवेयं पादुके ! त्वय्यधीनं
सुचरितपरिपाकं सूरिभिः सेवनीयम् ॥ **11.49** ॥ 309

परिसरमुपयाता पादुके ! पश्य मातः
करणविलयखेदात्कान्दिशीके विवेके।
पुरुषमुपनयन्ती पुण्डरीकाक्षमग्रे
पुनरुदरनिवासक्लेशविच्छेदनं नः ॥ **11.50** ॥ 310

सा मे भूयात्सपदि भवती पादुके ! तापशान्त्यै
यामारूढो दिवमिव शुभैः सेव्यमानो मरुद्भिः।
सौदामन्या सह कमलया सह्यजावृद्धिहेतुः
काले काले चरति करुणावर्षुकः कृष्णमेघः ॥ **11.51** ॥ 311

सत्याल्लोकात्सकलमहितात्स्थानतो वा रघूणां
शङ्के मातः ! समधिकगुणं सैकतं सह्यजायाः।
पूर्वम्पूर्वं चिरपरिचितं पादुके ! यत्त्यजन्त्या
नीतो नाथस्तदिदमितरन्नीयते न त्वयाऽसौ ॥ **11.52** ॥ 312

अग्रे देवि ! त्वयि सुमनसामग्रिमैरन्तरङ्गैः
विन्यस्तायां विनयगरिमावर्जितादुत्तमाङ्गात्।
दत्ते पादं दरमुकुळितं त्वत्प्रभावातिशङ्की
देवः श्रीमान् दनुजमथनो जैत्रयात्रास्वनन्यः॥ **11.53** ॥ 313

पौरोदन्तान् परिकलयितुं पादुके ! सञ्चरिष्णोः
व्यक्ताव्यक्ता वशिकविशिखावर्तिनी रङ्गभर्तुः।
वेलातीतश्रुतिपरिमळैर्व्यक्तिमभ्येति काल्ये
विन्यासैस्ते विबुधपरिषन्मौळिविन्यासदृश्यैः॥ **11.54** ॥ 314

आसंस्कारादृद्विजपरिषदा नित्यमभ्यस्यमाना
श्रेयोहेतुः शिरसि जगतः स्थायिनी स्वेन भूम्ना।
रङ्गाधीशे स्वयमुदयिनि क्षेप्तुमन्धं तमिस्रं
गायत्रीव त्रिचतुरपदा गण्यसे पादुके ! त्वम्॥ **11.55** ॥ 315

भवतीं परस्य पुरुषस्य रङ्गिणो
महिमानमेव मणिपादु ! मन्महे।
कथमन्यथा स्वमहिमप्रतिष्ठितः
प्रतितिष्ठति त्वयि पदात्पदं प्रभुः॥ **11.56** ॥ 316

तिथिरष्टमी यदवतारवैभवात्
प्रथमा तिथिस्त्रिजगतामजायत।
मणिपादुके ! तमुपनीय वीथिका -
स्वतिथीकरोषि तदनन्यचक्षुषाम्॥ **11.57** ॥ 317

अपारप्रख्यातेरशरणशरण्यत्वयशसा
ननु त्वं रङ्गेन्दोश्चरणकमलस्यापि शरणम्।
यया लभ्यः पङ्गुप्रभृतिभिरसौ रङ्गनगर -
प्रतोळीपर्यन्ते निधिरनघवाचां निरवधिः॥ **11.58** ॥ 318

तत्तद्वासगृहाङ्गणप्रणयिनः श्रीरङ्गशृङ्गारिणो
वाल्लभ्यादविभक्तमन्थरगतिस्त्वं मे गतिः पादुके !।
लीलापङ्कजहल्लकोत्पलगळन्माध्वीकसेकोत्थिता
यत्रामोदविकल्पना विवृणुते शुद्धान्तवारक्रमम् ॥ 11.59 ॥ 319

सम्भवतु पादरक्षे ! सत्यसुपर्णादिरौपवाह्यगणः।
यात्रासु रङ्गभर्तुः प्रथमपरिस्पन्दकारणं भवती ॥ 11.60 ॥ 320

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे सञ्चारपद्धतिः एकादशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ पुष्पपद्धतिः द्वादशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

शौरेः सञ्चारकालेषु पुष्पवृष्टिर्दिवश्च्युता।
पर्यवस्यति यत्रैव प्रपद्ये तां पदावनीम् ॥ **12.1** ॥ 321

दैवतं मम जगत्त्रयार्चिता
दिव्यदम्पतिविहारपादुका।
पाणिपादकमलार्पणात्तयोः
या भजत्यनुदिनं सभाजनम् ॥ **12.2** ॥ 322

तव रङ्गराजमणिपादु ! नतो
विहितार्हणः सुरसरित्पयसा।
अवतंसचन्द्रकलया गिरिशो
नवकेतकीदळमिवार्पयति ॥ **12.3** ॥ 323

कुसुमेषु समर्पितेषु भक्तैः
त्वयि रङ्गेशपदावनि ! प्रतीमः।
शठकोपमुनेस्त्वदेकनाम्नः
सुभगं यत्सुरभित्वमस्य नित्यम् ॥ **12.4** ॥ 324

पदे परस्मिन् भुवने विधातुः
पुण्यैः प्रसूनैः पुळिने सरय्वाः।

मध्ये च पादावनि ! सह्यसिन्धोः
    आसीच्चतुःस्थानमिवार्चनं ते ॥ **12.5** ॥ 325

तवैव रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    सौभाग्यमव्याहतमाप्तुकामाः ।
सुरद्रुमाणां प्रसवैः सुजातैः
    अभ्यर्चयन्त्यप्सरसो मुहुस्त्वाम् ॥ **12.6** ॥ 326

निवेशितां रङ्गपतेः पदाब्जे
    मन्ये सपर्यां मणिपादरक्षे ! ।
त्वदर्पणादापतितामपश्यत्
    गाण्डीवधन्वा गिरिशोत्तमाङ्गे ॥ **12.7** ॥ 327

पत्राणि रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
    द्वित्राण्यपि त्वयि समर्प्य विभूतिकामाः ।
पर्यायलब्धपुरुहूतपदाः शचीनां
    पत्राङ्कुराणि विलिखन्ति पयोधरेषु ॥ **12.8** ॥ 328

निर्वर्तयन्ति तव ये निचितानि पुष्पैः
    वैहारिकाण्युपवनानि वसुन्धरायाम् ।
कालेन ते कमललोचनपादरक्षे !
    क्रीडन्ति नन्दनवने कृतिनः पुमांसः ॥ **12.9** ॥ 329

अर्चन्ति ये मधुभिदो मणिपादरक्षे !
    भावात्मकैरपि परं भवतीं प्रसूनैः ।
मन्दारदामसुभगैर्मकुटैरजस्रं
    बृन्दारकाः सुरभयन्ति पदं तदीयम् ॥ **12.10** ॥ 330

अस्पृष्टदोषपरिमर्शमलङ्घ्यमन्यैः
    हस्तापचेयमखिलं पुरुषार्थवर्गम् ।

चित्रं जनार्दनपदावनि ! साधकानां
त्वय्यर्पिताः सुमनसः सहसा फलन्ति ॥ **12.11** ॥ 331

वन्दारुभिः सुरगणैस्त्वयि सम्प्रयुक्ता
माला विभाति मधुसूदनपादरक्षे !।
विक्रान्तविष्णुपदसंश्रयबद्धसख्या
भागीरथीव परिरम्भणकाङ्क्षिणी ते ॥ **12.12** ॥ 332

ये नाम रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वाम्
अभ्यर्चयन्ति कमलैरधिकर्तुकामाः।
आरोपयत्यवहिता नियतिः क्रमात्तान्
कल्पान्तरीयकमलासनपत्रिकासु ॥ **12.13** ॥ 333

त्वय्यर्पितानि मनुजैर्मणिपादरक्षे !
दूर्वाङ्कुराणि सुलभान्यथवा तुलस्यः।
साराधिकाः सपदि रङ्गनरेन्द्रशक्त्या
संसारनागदमनौषधयो भवन्ति ॥ **12.14** ॥ 334

आराध्य नूनमसुरार्दनपादुके ! त्वाम्
आमुष्मिकाय विभवाय सहस्रपत्रैः।
मन्वन्तरेषु परिवर्तिषु देवि ! मर्त्याः
पर्यायतः परिणमन्ति सहस्रनेत्राः ॥ **12.15** ॥ 335

धन्यैस्त्वयि त्रिदशरक्षकपादरक्षे !
पुष्पाणि काञ्चनमयानि समर्पितानि।
विस्रंसिना विनमतो गिरिशोत्तमाङ्गात्
आरग्वधेन मिलितान्यपृथग्भवन्ति ॥ **12.16** ॥ 336

विश्वोपसर्गशमनं त्वयि मन्यमानैः
वैमानिकैः प्रणिहितं मणिपादरक्षे !।

पद्मासहायपदपद्मनखार्चिषस्ते
    पुष्पोपहारविभवं पुनरुक्तयन्ति ॥ **12.17** ॥ 337

नाकौकसां शमयितुं परिपन्थिवर्गान्
    नाथे पदं त्वयि निवेशयितुं प्रवृत्ते।
त्वत्संश्रितां विजहतस्तुळसीं वमन्ति
    प्रस्थानकाहळरवान् प्रथमं द्विरेफाः ॥ **12.18** ॥ 338

रङ्गेशपादपरिभोगसुजातगन्धां
    सम्प्राप्य देवि ! भवतीं सह दिव्यपुष्पैः।
नित्योपदर्शितरसं न किलाद्रियन्ते
    नाभीसरोजमपि नन्दनचञ्चरीकाः ॥ **12.19** ॥ 339

प्रागेव काञ्चनपदावनि ! पुष्पवर्षात्
    संवर्तिते शमितदैत्यभयैः सुरेन्द्रैः।
पद्मेक्षणस्य पदपद्मनिवेशलाभे
    पुष्पाभिषेकमुचितं प्रतिपद्यसे त्वम् ॥ **12.20** ॥ 340

दिशि दिशि मुनिपत्न्यो दण्डकारण्यभागे
    न जहति बहुमानान्नूनमद्यापि मूलम्।
रघुपतिपदरक्षे ! त्वत्परिष्कारहेतोः
    अपचितकुसुमानामाश्रमानोकहानाम् ॥ **12.21** ॥ 341

घटयसि परिपूर्णान् कृष्णमेघप्रचारे
    कृतिभिरुपहितैस्त्वं केतकीगर्भपात्रैः।
वरतनुपरिणामाद्धामतः श्यामळानां
    प्रणतिसमयलग्नान् पादुके ! मौळिचन्द्रान् ॥ **12.22** ॥ 342

परिचरणनियुक्तैः पादुके ! रङ्गभर्तुः
    पवनतनयमुख्यैरर्पितां त्वत्समीपे।

विनतविधिमुखेभ्यो निर्विशेषां द्विरेफाः
    कथमपि विभजन्ते काञ्चनीं पद्मपङ्क्तिम्॥ **12.23** ॥ 343

विधिशिवपुरुहूतस्पर्शितैर्दिव्यपुष्पैः
    त्वयि सह निपतन्तस्तत्तदुद्यानभृङ्गाः।
मधुरिपुपदरक्षे ! मञ्जुभिः स्वैर्निनादैः
    अविदितपरमार्थान् नूनमध्यापयन्ति॥ **12.24** ॥ 344

प्रशमयति जनानां सञ्ज्वरं रङ्गभर्तुः
    परिसरचलितानां पादुके ! चामराणाम्।
अनुदिनमुपयातैरुत्थितं दिव्यपुष्पैः
    निगमपरिमळं ते निर्विशन् गन्धवाहः॥ **12.25** ॥ 345

अखिलभुवनरक्षानाटिकां दर्शयिष्यन्
    अनिमिषतरुपुष्पैरर्चिते रङ्गमध्ये।
अभिनयमनुरूपं शिक्षयत्यात्मना त्वां
    प्रथमविहितलास्यः पादुके ! रङ्गनाथः॥ **12.26** ॥ 346

अगळितनिजरागां देवि ! विष्णोः पदं तत्
    त्रिभुवनमहनीयां प्राप्य सन्ध्यामिव त्वाम्।
भवति विबुधमुक्तैः स्पष्टतारानुषङ्गं
    परिसरपतितैस्ते पारिजातप्रसूनैः॥ **12.27** ॥ 347

व्यञ्जन्त्येते विभवमनघं रञ्जयन्तः श्रुतीर्नः
    प्राध्वं रङ्गक्षितिपतिपदं पादुके ! धारयन्त्याः।
नादैरन्तर्निहितनिगमैर्नन्दनोद्यानभृङ्गाः
    दिव्यैः पुष्पैः स्नपितवपुषो देवि ! सौस्नातिकास्ते॥ **12.28** ॥ 348

किं पुष्पैस्तुळसीदळैरपि कृतं दूर्वाऽपि दूरे स्थिता
    त्वत्पूजासु मुकुन्दपादु ! कृपया त्वं कामधेनुः सताम्।

प्रत्यग्राहृतदर्भपल्लवलवग्रासाभिलाषोन्मुखी
धेनुस्तिष्ठतु सा वसिष्ठभवनद्वारोपकण्ठस्थले ॥ **12.29** ॥ 349

चूडारग्वधरजसा चूर्णस्नपनं विधाय ते पूर्वम्।
रङ्गेशपादुके ! त्वाम् अभिषिञ्चति मौळिगङ्गया शम्भुः ॥ **12.30** ॥ 350

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे पुष्पपद्धतिः द्वादशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ परागपद्धतिः त्रयोदशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

पान्तु वः पद्मनाभस्य पादुकाकेळिपांसवः।
अहल्यादेहनिर्माणपर्यायपरमाणवः ॥ **13.1** ॥ 351

तव सञ्चरणाद्रजो विधूतं
    यदिदं रङ्गनरेन्द्रपादरक्षे !।
अलमेतदनाविलानि कर्तुं
    कतकक्षोद इवाशु मानसानि ॥ **13.2** ॥ 352

पुनरुक्तपितामहानुभावाः
    पुरुषाः केचिदमी पुनन्ति विश्वम्।
मधुवैरिपदारविन्दबन्धोः
    अपरागास्तव पादुके ! परागैः ॥ **13.3** ॥ 353

अभियुक्तजनो निजार्भकाणां
    बहुशो रङ्गनरेन्द्रपादरक्षे !।
अवलेपपिशाचमोचनार्थं
    रजसा लिम्पति तावकेन देहान् ॥ **13.4** ॥ 354

शिरसा परिगृह्य लोकपालाः
    तव रङ्गेश्वरपादुके ! रजांसि।

विषमेषु बलेषु दानवानां
    व्यपनीतान्यशिरस्त्रमाविशन्ति ॥ **13.5** ॥ 355

कृतिनः शिरसा समुद्वहन्तः
    कतिचित्केशवपादुके ! रजस्ते ।
रजसस्तमसोऽपि दूरभूतं
    परिपश्यन्ति विशुद्धमेव सत्त्वम् ॥ **13.6** ॥ 356

अधिकं पदमाश्रितोऽपि वेधाः
    प्रयतो रङ्गधुरीणपादरक्षे ! ।
अभिवाञ्छति सङ्गमं परागैः
    अभिजातैस्तव देवि ! नाभिजातः ॥ **13.7** ॥ 357

शुद्धसत्त्ववपुषैव भवत्या
    पादुके ! विरजसौ हरिपादौ ।
अस्तु किं पुनरिदं रजसा ते
    शुद्धसत्त्वमयता मनुजानाम् ॥ **13.8** ॥ 358

तद्रजस्तव तनोति पादुके !
    मानसान्यकठिनानि देहिनाम् ।
प्रस्तरस्य पदवीगतस्य यत्
    व्याचकार मुनिधर्मदारताम् ॥ **13.9** ॥ 359

रङ्गेशयस्य पुरुषस्य जगद्विभूत्यै
    रथ्यापरिक्रमविधौ मणिपादरक्षे ! ।
सीमन्तदेशमनवद्यसरस्वतीनां
    सिन्दूरयन्ति भवतीचरिताः परागाः ॥ **13.10** ॥ 360

मान्येन रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
    चूडापदानि रजसा तव भूषयन्तः ।

कालक्रमेण भजतां कमलासनत्वं
    नाभीसरोजरजसां निवसन्ति मध्ये ॥ **13.11** ॥ 361

मातर्मुकुन्दचरणावनि ! तावकीनाः
    चिन्तावशीकरणचूर्णविशेषकल्पाः ।
सञ्चारपांसुकणिकाः शिरसा वहन्तो
    विश्वं पुनन्ति पदपद्मपरागलेशैः ॥ **13.12** ॥ 362

आयोजितान्यमलधीभिरनन्यलभ्ये
    पादावनि ! श्रुतिवधूपटवासकृत्ये ।
त्वत्सञ्चरप्रचलितानि रजांसि शौरेः
    प्रख्यापयन्ति पदपद्मपरागशोभाम् ॥ **13.13** ॥ 363

मूर्धानमम्ब ! मुरभिन्मणिपादरक्षे !
    येषां कदाऽपि रजसा भवती पुनाति ।
त्वामेव ते सुकृतिनः स्नपयन्ति काले
    मन्दारदामरजसा मकुटच्युतेन ॥ **13.14** ॥ 364

रथ्याविहाररजसा परिधूसराङ्गीं
    रङ्गेश्वरस्य ललितेषु महोत्सवेषु ।
प्रस्फोटयत्यवनतो मणिपादुके ! त्वां
    गौरीपतिः स्वयमिभाजिनपल्लवेन ॥ **13.15** ॥ 365

नेदीयसां निजपरागनिवेशपूर्वं
    स्पृष्ट्वा शिरांसि भवती भवरोगभाजाम् ।
गाढं निपीड्य गरुडध्वजपादरक्षे !
    मानग्रहं शमयतीव परैरसाध्यम् ॥ **13.16** ॥ 366

आपातवल्लवतनोरकुमारयूनः
    पादावनि ! प्रविशतो यमुनानिकुञ्जान् ।

आसीदनङ्गसमरात्पुरतः प्रवृत्तः
    सेनापराग इव ते पदवीपरागः ॥ 13.17 ॥ 367

गङ्गापगातटलतागृहमाश्रयन्त्याः
    पादावनि ! प्रचलितं पदवीरजस्ते ।
प्रायेण पावनतमं प्रणतस्य शम्भोः
    उद्धूळनं किमपि नूतनमातनोति ॥ 13.18 ॥ 368

अन्ते तदा त्वमविळम्बितमानयन्ती
    रङ्गाद्भुजङ्गशयनं मणिपादरक्षे ! ।
कामं निवर्तयितुमर्हसि सञ्ज्वरं मे
    कर्पूरचूर्णपटलैरिव धूळिभिस्ते ॥ 13.19 ॥ 369

रङ्गेशपादसहधर्मचरि ! त्वदीयान्
    मौळौ निवेश्य महितान् पदवीपरागान् ।
सन्तस्त्रिवर्गपदवीमतिलङ्घयन्तो
    मौळौ पदं विदधते विबुधेश्वराणाम् ॥ 13.20 ॥ 370

मातस्तदा माधवपादरक्षे !
    त्वयि प्रसक्तं त्वरयोपयान्त्याम् ।
परामृशेयं पदवीपरागं
    प्राणैः प्रयाणाय समुज्जिहानैः ॥ 13.21 ॥ 371

तथागता राघवपादरक्षे !
    सम्पश्यमानेषु तपोधनेषु ।
आसीदहल्या तव पांसुलेशैः
    अपांसुलानां स्वयमग्रगण्या ॥ 13.22 ॥ 372

पश्यामि पद्मेक्षणपादरक्षे !
    भवाम्बुधिं पातुमिव प्रवृत्तान् ।

भक्तोपयानत्वरया भवत्याः
    पर्यस्यमानान् पदवीपरागान् ॥ **13.23** ॥ 373

पञ्चायुधी भूषणमेव शौरेः
    यतस्तवैते मणिपादरक्षे ! ।
वितन्वते व्याप्तदिशः परागाः
    शान्तोदयान् शत्रुचमूपरागान् ॥ **13.24** ॥ 374

परिणतिमकठोरां प्राप्तया यत्प्रभावात्
    अलभत शिलया स्वान् गौतमो धर्मदारान् ।
पुनरुपजनिशङ्कावारकं पादुके ! तत्
    प्रशमयति रजस्ते रागयोगं प्रजानाम् ॥ **13.25** ॥ 375

रजनिविगमकाले रामगाथां पठन्तः
    कुशिकतनयमुख्याः पादुके ! भावयन्ते ।
उपलशकलसक्तैस्त्वत्परागैरकाण्डे
    जनितमुनिकळत्रान् दण्डकारण्यभागान् ॥ **13.26** ॥ 376

शुभसरणिरजोभिः शोभयन्ती धरित्रीं
    परिणतिरमणीयान् प्रक्षरन्ती पुमर्थान् ।
भवसि भुवनवन्द्या पादुके ! रङ्गभर्तुः
    शरणमुपगतानां शाश्वती कामधेनुः ॥ **13.27** ॥ 377

पवनतरळितस्ते पादुके ! रङ्गभर्तुः
    विहरणसमयेषु व्याप्तविश्वः परागः ।
विषमविषयवर्त्मव्याकुलानामजस्रं
    व्यपनयति जनानां वासनारेणुजालम् ॥ **13.28** ॥ 378

निष्प्रत्यूहमुपासिषीमहि मुहुर्निश्शेषदोषच्छिदो
    नित्यं रङ्गधुरन्धरस्य निगमस्तोमार्चिते पादुके ! ।

धत्ते मूर्धभिरादिपद्मजनिता तत्तादृशी सन्ततिः
यत्सञ्चारपवित्रितक्षितिरजः पङ्क्तिं चतुष्पञ्चषैः ॥ **13.29** ॥ 379

रजसा परोरजस्तत् न खलु न लङ्घ्येत भगवतोऽपि पदम्।
किमुत हृदयं मदीयं भवती यदि नाम पादुके ! न स्यात् ॥ **13.30** ॥ 380

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे परागपद्धतिः त्रयोदशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥नादपद्धतिः चतुर्दशी॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

श्रुतीनां भूषणानां ते शङ्के रङ्गेन्द्रपादुके !।
मिथः सङ्घर्षसञ्जातं रजः किमपि शिञ्जितम्॥ **14.1**॥ 381

मुरभिन्मणिपादुके ! भवत्याः स्तुतिमाकर्णयतां मया निबद्धाम्।
अवधीरयसीव मञ्जुनादैः अचमत्कारवचांसि दुर्जनानाम्॥ **14.2**॥ 382

विहितेष्वभिवादनेषु वेदैः
गमनोदीरितगर्भरत्ननादा।
मधुरं मधुवैरिपादरक्षे !
भवती प्रत्यभिवादनं विधत्ते॥ **14.3**॥ 383

स्वदते किमिहैव रङ्गनाथो
मयि तिष्ठन् यदि वा पदे परस्मिन्।
इति पृच्छसि देवि ! नूनमस्मान्
मधुरैस्त्वं मणिपादुके निनादैः॥ **14.4**॥ 384

अवरोधगतस्य रङ्गभर्तुः
गतिषु व्यञ्जितगर्भरत्ननादा।
प्रतिसंल्लपसीव पादुके ! त्वं
कमलानूपुरमञ्जुशिञ्जितानाम्॥ **14.5**॥ 385

मुरभिच्चरणारविन्दरूपं
    महितानन्दमवाप्य पूरुषार्थम्।
अनघैर्मणिपादुके ! निनादैः
    अहमन्नाद इतीव गायसि त्वम्॥ **14.6**॥ 386

मधुवैरिपदाम्बुजं भजन्ती
    मणिपादावनि ! मञ्जुशिञ्जितेन।
पठसीव मुहुः स्वयं प्रजानाम्
    अपरोपज्ञमरिष्टशान्तिमन्त्रम्॥ **14.7**॥ 387

श्रुतिभिः परमं पदं मुरारेः
    अनिदङ्कारमनेवमित्युपात्तम्।
इदमित्थमिति ब्रवीषि नूनं
    मणिपादावनि ! मञ्जुभिः प्रणादैः॥ **14.8**॥ 388

मुनयः प्रणिधानसन्निरुद्धे
    हृदि रङ्गेश्वररत्नपादुके ! त्वाम्।
विनिवेश्य विभावयन्त्यनन्याः
    प्रणवस्य प्रणिधिं तव प्रणादम्॥ **14.9**॥ 389

मधुरं मणिपादुके ! प्रवृत्ते
    भवती रङ्गपतेर्विहारकाले।
अभयार्थनया समभ्युपेतान्
    अविसंवादयतीव मञ्जुनादैः॥ **14.10**॥ 390

श्रवसोर्मम पारणां दिशन्ती
    मणिपादावनि ! मञ्जुळैः प्रणादैः।
रमया क्षमया च दत्तहस्तं
    समये रङ्गधुरीणमानयेथाः॥ **14.11**॥ 391

अनुयाति नित्यममृतात्मिकां कलां
तव रङ्गचन्द्रमणिपादु ! झङ्कृतम्।
श्रवसा मुखेन परिभुज्य यत्क्षणात्
अजरामरत्वमुपयान्ति साधवः॥ **14.12** ॥ 392

परुषैरजस्रमसतामनर्थकैः
परिवादपैशुनविकत्थनादिभिः।
मधुकैटभारिमणिपादुके ! मम
श्रुतिदुष्कृतानि विनिवारय स्वनैः॥ **14.13** ॥ 393

पादुके ! परिजनस्य दूरतः
सूचयन्ति खलु तावकाः स्वनाः।
लीलया भुजगतल्पमुज्झतः
श्रीमतस्त्रिचतुरान् पदक्रमान्॥ **14.14** ॥ 394

देवि ! दैत्यदमनाय सत्वरं
प्रस्थितस्य मणिपादुके ! प्रभोः।
विश्वमङ्गळविशेषसूचकं
शाकुनं भवति तावकं रुतम्॥ **14.15** ॥ 395

दातुमर्हसि तदा मम श्रुतौ
देवि ! रङ्गपतिरत्नपादुके !।
विह्वलस्य भवदीयशिञ्जितं
स्वादु कर्णरसनारसायनम्॥ **14.16** ॥ 396

अहमुपरि समस्तदेवतानाम्
उपरि ममैष विभाति वासुदेवः।
तदिह परतरं न किञ्चिदस्मात्
इति वदसीव पदावनि ! प्रणादैः॥ **14.17** ॥ 397

अवनतविबुधेन्द्रमौळिमाला
मधुमदशिक्षितमन्थरप्रयाता।
प्रथयसि परिरब्धशौरिपादा
मणिकलहेन वियातजल्पितानि ॥ **14.18** ॥ 398

आस्थानेषु त्रिदशमहितान् वर्तयित्वा विहारान्
स्थाने स्थाने निजपरिजनं वारयित्वा यथार्हम्।
वासागारं स्वयमुपसरन् पादुके ! मञ्जुनादाम्
आपर्यङ्कान्न खलु भवतीं रङ्गनाथो जहाति ॥ **14.19** ॥ 399

अन्तर्न्यस्तैर्मणिभिरुदितं पादुके ! रङ्गबन्धौ
मन्दं मन्दं निहितचरणे मञ्जुळं ते निनादम्।
पश्यन्त्यादिक्रमपरिणतेः प्राक्तनीं तां पराया
मन्ये मित्रावरुणविषयादुच्चरन्तीमवस्थाम् ॥ **14.20** ॥ 400

प्रख्यातानां परिषदि सतां कारयित्वा प्रतिज्ञां
प्रायेण त्वां प्रथितविभवां वर्णयन्ती मया त्वम्।
पादन्यासक्रममनुगुणं प्राप्य रङ्गाधिराजात्
पद्यारम्भान् गणयसि परं पादुके ! स्वैर्निनादैः ॥ **14.21** ॥ 401

विष्णोरस्मिन् पदसरसिजे वृत्तिभेदैर्विचित्रैः
ऐदम्पर्यं निगमवचसामैककण्ठ्येन सिद्धम्।
इत्थं पुंसामनिपुणधियां पादुके ! त्वं तदेव
स्पृष्ट्वा सत्यं वदसि नियतं मञ्जुना शिञ्जितेन ॥ **14.22** ॥ 402

आम्नायैस्त्वामनितरपरैः स्तोतुमभ्युद्यतानां
मध्ये भक्त्या मधुविजयिनः पादुके ! मोहभाजाम्।
शिक्षातत्त्वस्खलितवचसां शिक्षयस्येव पुंसां
मात्रादीनि स्वयमनुपदं मञ्जुभिः स्वैर्निनादैः ॥ **14.23** ॥ 403

लक्ष्मीकान्तं कमपि तरुणं रथ्यया निष्पतन्तं
    रागाद् द्रष्टुं त्वरितमनसां राजधानीवधूनाम्।
प्रत्यादेशं भजति मधुरैः पादुके ! शिञ्जितैस्ते
    चेतोहारी कुसुमधनुषः शिञ्जिनीमञ्जुनादः॥ **14.24** ॥ 404

रङ्गाधीशे सह कमलया सादरं यायजूकैः
    सारं दिव्यं सवनहविषां भोक्तुमाहूयमाने।
नेदीयोभिर्निगमवचसां नित्यमंहःप्रतीपैः
    प्रत्यालापं दिशति भवती पादुके ! शिञ्जितैः स्वैः॥ **14.25** ॥ 405

उपास्य नूनं मणिपादुके ! त्वां
    रङ्गेशपादाम्बुजराजहंसीम्।
पत्युः प्रजानामलभन्त पूर्वं
    मञ्जु स्वनं वाहनराजहंसाः॥ **14.26** ॥ 406

अनादिमायारजनीवशेन
    प्रस्वापभाजां प्रतिबोधनार्हाम्।
पश्यामि नित्योदितवासरस्य
    प्रभातनान्दीमिव पादुके ! त्वाम्॥ **14.27** ॥ 407

शृणोतु रङ्गाधिपतिः प्रजानाम्
    आर्तध्वनिं क्वापि समुज्जिहानम्।
इतीव मत्वा मणिपादुके ! त्वं
    मन्दप्रचारैर्मृदुशिञ्जिताऽसि॥ **14.28** ॥ 408

अन्ते ममार्तिं शमयिष्यतस्ताम्
    अग्रेसराण्यापततो मुरारेः।
श्रमोपपन्नः शृणुयां भवत्याः
    शीतानि पादावनि ! शिञ्जितानि॥ **14.29** ॥ 409

स्वादूनि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
श्रोत्रैः पिबन्तस्तव शिञ्जितानि।
पचन्त्यविद्योपचितानशेषान्
अन्तर्गतानात्मविदः कषायान्॥ **14.30**॥ 410

अवैमि रङ्गाधिपतेः सकाशात्
अवेक्षमाणेषु जनेषु रक्षाम्।
उदारनादां मणिपादुके ! त्वाम्
ओमित्यनुज्ञाक्षरमुद्गिरन्तीम्॥ **14.31**॥ 411

मधुद्विषः स्वैरविहार हेतुः
मञ्जुस्वनान् शिक्षयसीव मातः !।
पर्यन्तभाजोर्मणिपादरक्षे !
पद्माधरण्योर्मणिनूपुराणि॥ **14.32**॥ 412

प्रास्थानिकेषु समयेषु समागतेषु
प्राप्ता पदं परिचितं द्विजपुङ्गवेन।
पुष्णासि रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वं
पुण्याहघोषमिव गर्भमणिप्रणादैः॥ **14.33**॥ 413

आर्तध्वनेरुचितमुत्तरमन्तकाले
कर्णेषु मञ्जुनिनदेन करिष्यसीति।
वासं भजन्ति कृतिनो मणिपादरक्षे !
पुण्येषु देवि ! पुळिनेषु मरुद्वृधायाः॥ **14.34**॥ 414

दूत्ये बलेर्विमथने शकटस्य भङ्गे
यात्रोत्सवेषु च विभोः प्रतिपन्नसख्या।
वीरायितानि बिरुदोपहितानि नूनं
मञ्जुस्वनैः प्रथयसे मणिपादुके ! त्वम्॥ **14.35**॥ 415

स्तोतुं प्रवृत्तमपि मां निगमस्तुतां त्वां
व्यासज्यमानकरणं विषयेष्वजस्रम्।
अन्तर्मणिध्वनिभिरच्युतपादुके ! त्वं
सम्बोधयस्यनुकलं सहजानुकम्पा ॥ **14.36** ॥ 416

देवस्य दानवरिपोर्मणिपादरक्षे !
प्रस्थानमङ्गळविधौ प्रतिपन्ननादाम्।
मा भैष्ट साधव इति स्वयमालपन्तीं
जाने जगत्त्रितयरक्षणदीक्षितां त्वाम् ॥ **14.37** ॥ 417

स्वच्छन्दविभ्रमगतौ मणिपादुके ! त्वं
पादारविन्दमधिगम्य परस्य पुंसः।
जातस्वना प्रतिपदं जपसीव सूक्तं
विद्रावणं किमपि वैरिवरूथिनीनाम् ॥ **14.38** ॥ 418

रक्षार्थमाश्रितजनस्य समुज्जिहाने
रङ्गेश्वरे शरदि शेषभुजङ्गतल्पात्।
नादास्तव श्रुतिसुखा मणिपादरक्षे !
प्रस्थानशङ्खनिनदात् प्रथमे भवन्ति ॥ **14.39** ॥ 419

नित्यं पदाम्बुरुहयोरिह गोपिकां त्वां
गोपीजनप्रियतमो मणिपादरक्षे।
सम्पन्नघोषविभवां गतिभिर्निजाभिः
प्रीत्येव न त्यजति रङ्गसमाश्रितोऽपि ॥ **14.40** ॥ 420

प्रायः पदावनि ! विभोः प्रणतार्तिहन्तुः
प्रस्थानमङ्गळविधौ प्रथमोद्यतानि।
त्वच्छिञ्जितानि सपदि स्वयमारभन्ते
कालोचितान् कनककाहळशङ्खनादान् ॥ **14.41** ॥ 421

आम्रेडितश्रुतिगणैर्निनदैर्मणीनाम्
आम्नायवेद्यमनुभावमभङ्गुरं ते।
उद्गास्यतां नियतमिच्छसि सामगानां
तानप्रदानमिव शौरिपदावनि ! त्वम् ॥ **14.42** ॥ 422

रथ्यासु रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
त्वद्गर्भरत्नजनितो मधुरः प्रणादः।
सन्दर्शनोत्सुकधियां पुरसुन्दरीणां
सम्पद्यते श्रवणमोहनमन्त्रघोषः ॥ **14.43** ॥ 423

आकस्मिकेषु समयेष्वपवार्य भृत्यान्
अन्तःपुरं विशति रङ्गपतौ सलीलम्।
व्यामोहनेन भवती सुदृशामधीते
मञ्जुस्वनेन मदनोपनिषद्रहस्यम् ॥ **14.44** ॥ 424

यात्राविहारसमयेषु समुत्थितं ते
रङ्गाधिपस्य चरणावनि ! मञ्जु नादम्।
पर्याकुलेन्द्रियमृगग्रहणाय पुंसां
सम्मोहनं शबरगीतमिव प्रतीमः ॥ **14.45** ॥ 425

प्रायेण सह्यदुहितुर्नदराजकन्या
जामातुरागमनसूचनमीहमाना।
मञ्जुप्रणादसुभगैर्मणिपादुके ! त्वाम्
अन्तर्युतामकृत यौतकरत्नखण्डैः ॥ **14.46** ॥ 426

नित्यं विहारसमये निगमानुयातैः
विक्षेपताण्डवितगर्भमणिप्रसूतैः।
नादैः स्वयं नरकमर्दनपादरक्षे !
नादावसाननिलयं वदसीव नाथम् ॥ **14.47** ॥ 427

साधारणेषु युवयोर्मणिपादरक्षे !
देवस्य दानवरिपोस्त्रिषु विक्रमेषु।
अद्यापि शिञ्जितमिषादनुवर्तमानं
न्यूनाधिकत्वविषयं कलहं प्रतीमः ॥ **14.48** ॥ 428

प्रायः पदावनि ! विभोः प्रणयापराधे
मानग्रहं शमयितुं महिषीजनानाम्।
उच्चारयन्ति निनदैस्तव गर्भरत्ना -
न्युद्घातमक्षरमुपाश्रयभारतीनाम् ॥ **14.49** ॥ 429

अन्तश्चरेषु पवनेषु जितेष्वभिज्ञाः
प्रत्यङ्मुखीं परिणमय्य मनःप्रवृत्तिम्।
आस्वादयन्ति सरसं मणिपादरक्षे !
नादावसानसमये भवतीनिनादम् ॥ **14.50** ॥ 430

दाक्षिण्यमत्र नियतं नियता सुधाऽस्मिन्
इत्युद्गतो नियतमच्युतपादरक्षे !।
प्रत्येकसंश्रितपदस्तुतये भवत्योः
सङ्घर्षवाद इव मध्यमणिप्रणादः ॥ **14.51** ॥ 431

सञ्चारकेळिकलहायितगर्भरत्ना
सांसिद्धिकं सकलजन्तुषु सार्वभौमम्।
रक्षार्थिनां प्रथयसीव पदावनि ! त्वं
रङ्गेश्वरस्य निरवग्रहमानृशंस्यम् ॥ **14.52** ॥ 432

प्राप्तुं परं पुरिशयं पुरुषं मुनीनाम्
अभ्यस्यतामनुदिनं प्रणवं त्रिमात्रम्।
श्रीरङ्गराजचरणावनि ! शिञ्जितं ते
शङ्के समुन्नयनसामविशेषघोषम् ॥ **14.53** ॥ 433

नित्यं समाहितधियामुपदर्शयन्ती
नागेशयं किमपि धाम निजोर्ध्वभागे।
हृत्कर्णिकामनुगता मणिपादुके ! त्वं
मञ्जुस्वना स्फुरसि वाग्भ्रमरी परेव ॥ **14.54** ॥ 434

मानेषु दानवरिपोर्मणिपादरक्षे !
त्वामाश्रितेषु निगमेष्ववधीरितेषु।
मञ्जुस्वनैर्वदसि मैवमितीव मातः !
वेलां लिलङ्घयिषतो मनुजान्निरोद्धुम् ॥ **14.55** ॥ 435

क्रन्दत्सु कातरतया करणव्यपाये
रङ्गोपशल्यशयितेषु जनेष्वलक्ष्यम्।
आसीदसि त्वरितमस्खलितानुकम्पा
मातेव मञ्जुनिनदा मणिपादुके ! त्वम् ॥ **14.56** ॥ 436

भास्वत्सुवर्णवपुषां मणिपादरक्षे !
पद्मासहायपदपद्मविभूषणानाम्।
मञ्जीरशिञ्जितविकल्पितमञ्जुनादा
मञ्जूषिकेव भवती निगमान्तवाचाम् ॥ **14.57** ॥ 437

रङ्गेशपादकमलात् त्वदधीनवृत्तेः
अन्येषु केषुचिदलक्ष्यमनन्यवेद्यम्।
आम्नायगूढमबहिर्मणिभिः क्वणद्भिः
नेदीयसां प्रथयसीव निजानुभावम् ॥ **14.58** ॥ 438

कालोपपन्नकरणात्ययनिर्विचेष्टे
जातश्रमे मयि जनार्दनपादरक्षे !।
आश्वासनाय पुरतः प्रसरन्तु मातः !
वार्ताहरास्तव रवाः शमितार्तयो मे ॥ **14.59** ॥ 439

संरक्षणाय समये जगतां त्रयाणां
यात्रासु रङ्गनृपतेरुपतस्थुषीषु।
सम्पत्स्यते श्रुतिसुखैर्मणिपादरक्षे !
मङ्गळ्यसूक्तिरनघा तव मञ्जुनादैः ॥ **14.60** ॥ 440

गर्भोपलैर्गमनवेगवशाद्विलोलैः
वाचालिता मधुभिदो मणिपादरक्षे।
प्रस्तौषि भावितधियां पथि देवयाने
प्रस्थानमङ्गळमृदङ्गविशेषघोषम् ॥ **14.61** ॥ 441

पर्यङ्कमाश्रितवतो मणिपादुके ! त्वं
पादं विहाय परिकल्पितमौनमुद्रा।
श्रोतुं प्रभोरवसरं दिशसीव मातः !
नाभीसरोजशयितार्भकसामगीतिम् ॥ **14.62** ॥ 442

भोगाय देवि ! भवती मणिपादरक्षे !
पद्मासहायमधिरोप्य भुजङ्गतल्पे।
विश्वस्य गुप्तिमधिकृत्य विहारहीना
वाचंयमा किमपि चिन्तयतीव कार्यम् ॥ **14.63** ॥ 443

नित्यप्रबोधसुभगे पुरुषे परस्मिन्
निद्रामुपेयुषि तदेकविहारशीला।
मञ्जुस्वनं विजहती मणिपादुके ! त्वं
संवेशमिच्छसि परं चरणान्तिकस्था ॥ **14.64** ॥ 444

लास्यं विहाय किमपि स्थितमाश्रयन्ती
रङ्गेश्वरेण सहिता मणिमण्डपेषु।
मञ्जुस्वनेषु विरतेष्वपि विश्वमेतत्
मौनेन हन्त भवती मुखरीकरोति ॥ **14.65** ॥ 445

विस्मापितेव भवती मणिपादरक्षे !
    वैरोचनेर्वितरणेन तथाविधेन।
एतावताऽलमिति देवि ! गृहीतपादा
    नाथं त्रिविक्रममवारयतेव नादैः ॥ **14.66** ॥ 446

सामानि रङ्गनृपतिः सरसं च गीतं
    लीलागतेषु विनिवारयति स्वतन्त्रः।
श्रोतुं तव श्रुतिसुखानि विशेषवेदी
    मञ्जूनि काञ्चनपदावनि ! शिञ्जितानि ॥ **14.67** ॥ 447

तत्तादृशीं प्रथयता रुचिरां स्वरेखां
    वर्णाधिकेन मधुसूदनपादरक्षे !।
पश्यन्ति चित्तनिकषे विनिवेश्य सन्तो
    मञ्जुस्वनेन तव नैगमिकं सुवर्णम् ॥ **14.68** ॥ 448

मुग्धस्य हन्त भवतीं स्तुवतो ममैता -
    न्याकर्ण्य नूनमयथायथजल्पितानि।
इत्थं वद त्वमिति शिक्षयितुं प्रणादान्
    मञ्जूनुदीरयसि माधवपादुके ! त्वम् ॥ **14.69** ॥ 449

आदौ सहस्रमिति यत्सहसा मयोक्तं
    तुष्टूषता निरवधिं महिमार्णवं ते।
आम्रेडयस्यथ किमेतदमृष्यमाणा
    मञ्जुस्वनेन मधुजिन्मणिपादुके ! त्वम् ॥ **14.70** ॥ 450

परिमितपरिबर्हं पादुके ! सञ्चरिष्णौ
    त्वयि विनिहितपादे लीलया रङ्गनाथे।
नियमयति विपञ्चीं नित्यमेकान्तसेवी
    निशमयितुमुदारान्नारदस्ते निनादान् ॥ **14.71** ॥ 451

विहरति विशिखायां रङ्गनाथे सलीलं
गमनवशविलोलैर्गर्भरत्नैः क्वणन्त्याः।
मणिवलयनिनादैर्मञ्जुळैस्ते दिशन्ति
प्रतिवचनमुदारं पादुके ! पौरनार्यः॥ **14.72** ॥ 452

अनुकृतसवनीयस्तोत्रशस्त्रां निनादैः
अनुगतनिगमां त्वामास्थितो रङ्गनाथः।
अनितरविबुधार्हं हव्यमास्वादयिष्यन्
विशति चरणरक्षे ! यज्ञवाटं द्विजानाम्॥ **14.73** ॥ 453

चरणकमलमेतद्रङ्गनाथस्य नित्यं
शरणमिति जनानां दर्शयन्ती यथावत्।
प्रतिपदमपि हृद्यं पादुके ! स्वादुभावात्
अनुवदति परं ते नादमाम्नायपङ्क्तिः॥ **14.74** ॥ 454

रहितभुजगतल्पे त्वत्सनाथे प्रजानां
प्रतिभयशमनाय प्रस्थिते रङ्गनाथे।
प्रथममुदयमानः पादुके ! तूर्यघोषात्
प्रतिफलति निनादः पाञ्चजन्ये त्वदीयः॥ **14.75** ॥ 455

वकुळधरतनुस्त्वं संहितां यामपश्यः
श्रुतिपरिषदि तस्याः सौरभं योजयन्ति।
हरिचरणसरोजामोदसम्मोदितायाः
प्रतिपदरमणीयाः पादुके ! ते निनादाः॥ **14.76** ॥ 456

दनुतनयनिहन्तुर्जैत्रयात्रानुकूले
शरदुपगमकाले सह्यजामापतन्ति।
श्रुतिमधुरमुदारं शिक्षितुं ते निनादं
परिहृतनिजवासाः पादुके ! राजहंसाः॥ **14.77** ॥ 457

विहरणसमयेषु प्रत्यहं रङ्गभर्तुः
चरणनखमयूखैः सोत्तरीया विशुद्धैः।
परिणमयसि नादं पादुके ! गर्भरत्नैः
दमयितुमिव शिष्यान् दीर्घिकाराजहंसान् ॥ **14.78** ॥ 458

परिषदि विरतायां पादुके ! रङ्गभर्तुः
परिजनमपवार्य प्रस्थितस्यावरोधान्।
मणिनिकरसमुद्यन्मञ्जुनादापदेशात्
अभिलपसि यथार्हं नूनमालोकशब्दम् ॥ **14.79** ॥ 459

गुरुजननियतं तद् गोपिकानां सहस्रं
दिनकरतनयायाः सैकते दिव्यगोपः।
वशमनयदयत्नात् वंशनादानुयातैः
तव खलु पदरक्षे ! तादृशैर्मञ्जुनादैः ॥ **14.80** ॥ 460

निजपदविनिवेशान्निर्विशेषप्रचारान्
परिणमयति भक्तान् रङ्गनाथो यथा माम्।
इति विहरणकाले मञ्जुशिञ्जाविशेषैः
हितमुपदिशसीव प्राणिनां पादुके ! त्वम् ॥ **14.81** ॥ 461

अयमयमिति तैस्तैः कल्पितानध्वभेदान्
प्रतिपदमवलोक्य प्राणिनां व्याकुलानाम्।
चटुलमणिकलापैः शौरिपादावनि ! त्वं
मुखरयसि विहारैर्मुक्तिघण्टापथाग्र्यम् ॥ **14.82** ॥ 462

पदकमलमुदारं दर्शयन्ती मुरारेः
कलमधुरनिनादा गर्भरत्नैर्विलोलैः।
विषमविषयतृष्णाव्याकुलानि प्रजानाम्
अभिमुखयसि नूनं पादुके ! मानसानि ॥ **14.83** ॥ 463

मधुरिपुपदरक्षे ! मन्दबुद्धौ मयि त्वाम्
अनवधिमहिमानं त्वत्प्रसादात् स्तुवाने।
मणिनिकरसमुत्थैर्मञ्जुनादैः कवीनाम्
उपरमयसि तांस्तान् नूनमुत्सेकवादान्॥ **14.84** ॥ 464

शरणमुपगते त्वां शार्ङ्गिणः पादरक्षे !
सकृदिति विधिसिद्धं त्यक्तुकामे विमोहात्।
प्रचलितमणिजालव्यञ्जितैः शिञ्जितैः स्वैः
अलमलमिति नूनं वारयस्यादरेण॥ **14.85** ॥ 465

विकलकरणवृत्तौ विह्वलाङ्गे विलक्षं
विलपति मयि मोहाद्बिभ्रती शौरिपादम्।
परिसरमधिगन्तुं पश्य पादावनि ! त्वं
प्रतिभयमखिलं मे भर्त्सयन्ती निनादैः॥ **14.86** ॥ 466

करणविगमकाले कालहुङ्कारशङ्की
द्रुतपदमुपगच्छन् दत्तहस्तः प्रियाभ्याम्।
परिणमयतु कर्णे रङ्गनाथः स्वयं नः
प्रणवमिव भवत्याः पादुके ! मञ्जुनादम्॥ **14.87** ॥ 467

कमलवनसखीं तां कौमुदीमुद्वहन्तं
सविधमुपनयन्ती तादृशं रङ्गचन्द्रम्।
प्रळयदिनसमुत्थान् पादुके ! मामकीनान्
प्रशमय परितापान् शीतलैः शिञ्जितैः स्वैः॥ **14.88** ॥ 468

प्रशमयतु भयं नः पश्चिमश्वासकाले
रहसि विहरणं ते रङ्गनाथेन सार्धम्।
नियतमनुविधत्ते पादुके ! यन्निनादो
निखिलभुवनरक्षाघोषणाघोषलीलम्॥ **14.89** ॥ 469

त्रिकविनिहितहस्तं चिन्तयित्वा कृतान्तं
गतवति हृदि मोहं गच्छता जीवितेन।
परिकलयतु बोधं पादुके ! शिञ्जितं ते
त्वरयितुमिव सज्जं त्वद्विधेयं मुकुन्दम्॥ **14.90** ॥ 470

उपघ्नं संवित्तेरुपनिषदुपोद्घातवचनं
तव श्रावं श्रावं श्रुतिसुभगमन्तर्मणिरवम्।
विजृम्भन्ते नूनं मधुमथनपादावनि ! मम
द्रवीभूतद्राक्षामधुरिमधुरीणाः फणितयः॥ **14.91** ॥ 471

विलासैः क्रीणन्तो निखिलजनचेतांसि विविधाः
विहारास्ते रङ्गक्षितिरमणपादावनि ! मुहुः।
विगाहन्तामन्तर्मम विलुठदन्तर्मणिशिला
खलात्कारव्याजक्षरदमृतधाराधमनयः॥ **14.92** ॥ 472

श्रुतिश्रेणीस्थेयश्रुतिसुभगशिञ्जामुखरितां
भजेम त्वां पद्मारमणचरणत्रायिणि ! परम्।
न मुद्रानिद्राणद्रविणकणविश्राणनदशा
विशालाहङ्कारं कमपि घनहुङ्कारपरुषम्॥ **14.93** ॥ 473

तवैतच्छ्रीरङ्गक्षितिपतिपदत्रायिणि ! नृणां
भवत्यागश्चिन्तारणरणकभङ्गाय रणितम्।
शरीरे स्वं भावं प्रथयति यदाकर्णनवशात्
न नः कर्णे भावी यममहिषघण्टाघणघणः॥ **14.94** ॥ 474

परित्रस्ताः पुण्यद्रवपतनवेगात्प्रथमतः
क्षरद्भिः श्रीरङ्गक्षितिरमणपादावनि ! तदा।
विदामासुर्देवा बलिमथनसंरम्भमनघैः
प्रणादैस्ते सद्यः पदकमलविक्रान्तिपिशुनैः॥ **14.95** ॥ 475

स्वेषु स्वेषु पदेषु किं नियमयस्यष्टौ दिशामीश्वरान्
स्वैरालापकथाः प्रवर्तयसि किं त्रय्या सहासीनया।
रङ्गेशस्य समस्तलोकमहितं प्राप्ता पदाम्भोरुहं
मा भैषीरिति मामुदीरयसि वा मञ्जुस्वनैः पादुके ! ॥ **14.96** ॥ 476

रङ्गे देवि ! रथाङ्गपाणिचरणस्वच्छन्दलीलासखि !
स्तोकस्पन्दितरम्यविभ्रमगतिप्रस्तावकं तावकम्।
कालोपागतकालकिङ्करचमूहुङ्कारपारम्परी -
दुर्वारप्रतिवावदूकमनघं श्रोष्यामि शिञ्जारवम्॥ **14.97** ॥ 477

त्वच्छिञ्जारवशर्करारससदास्वादात्सतामुन्मदा
मातर्माधवपादुके ! बहुविदां प्रायः श्रुतिर्मुह्यति।
सारासारसकृद्विमर्शनपरिम्लानाक्षरग्रन्थिभिः
ग्रन्थैस्त्वामिह वर्णयाम्यहमतस्त्रासत्रपावर्जितः॥ **14.98** ॥ 478

तवाम्ब ! किल खेलतां गतिवशेन गर्भाश्मनां
रमारमणपादुके ! किमपि मञ्जुभिः शिञ्जितैः।
पदस्तुतिविधायिभिस्त्वदनुभावसिद्धान्तिभिः
सयूथ्यकलहायितं श्रुतिशतं समापद्यते॥ **14.99** ॥ 479

क्षिपति मणिपादरक्षे ! नादैर्नूनं समाश्रितत्राणे।
रङ्गेश्वरस्य भवती रक्षापेक्षाप्रतीक्षणविळम्बम्॥ **14.100** ॥ 480

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे नादपद्धतिः चतुर्दशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

उदर्चिषस्ते रङ्गेन्द्र पादावनि ! बहिर्मणीन्।
अन्तर्मणिरवं श्रुत्वा मन्ये रोमाञ्चिताकृतीन्॥ **15.1** ॥ 481

विधेहि शौरेर्मणिपादुके ! त्वं
विपद्यमाने मयि रश्मिजालैः।
आसीदतामन्तककिङ्कराणां
वित्रासनान् वेत्रलताविशेषान्॥ **15.2** ॥ 482

मुकुन्दपादावनि ! मध्यनाड्या
मूर्धन्यया निष्पततो मुमुक्षोः।
आब्रह्मलोकादवलम्बनार्थं
रत्नानि ते रश्मिगणं सृजन्ति॥ **15.3** ॥ 483

असूर्यभेद्यां रजनीं प्रजानाम्
आलोकमात्रेण निवारयन्ती।
अमोघवृत्तिर्मणिपादरक्षे !
मुरद्विषो मूर्तिमती दया त्वम्॥ **15.4** ॥ 484

रङ्गेशपादावनि ! तावकानां
रत्नोपलानां द्युतयः स्फुरन्ति।

श्रेयःफलानां श्रुतिवल्लरीणाम्
उपघ्नशाखा इव निर्व्यपायाः ॥ **15.5** ॥ 485

कस्यापि पुंसः कनकापगायाः
पुण्ये सलीलं पुळिने शयाळोः।
समीपवृत्तिर्मणिपादुके ! त्वं
संवाहयन्तीव पदं करैः स्वैः ॥ **15.6** ॥ 486

दिदृक्षमाणस्य परं निधानं
स्नेहान्विते योगदशाविशेषे।
संवित्प्रदीपं मणिपादरक्षे !
सन्धुक्षयन्तीव मरीचयस्ते ॥ **15.7** ॥ 487

समाधिभाजां तनुते त्वदीया
रङ्गेशपादावनि ! रत्नपङ्क्तिः।
स्थानं प्रयातुं तमसः परं तत्
प्रदीपकृत्यं प्रभया महत्या ॥ **15.8** ॥ 488

बध्नासि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
मन्ये यथार्हं मणिरश्मिजालैः।
सेवानतानां त्रिदशेश्वराणां
शेषापटीं शेखरसन्निकृष्टाम् ॥ **15.9** ॥ 489

भजन्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
प्रकल्पयन्तो विविधान् पुमर्थान्।
उदर्चिषश्चिन्तयतां जनानां
चिन्तामणित्वं मणयस्त्वदीयाः ॥ **15.10** ॥ 490

नाथस्य दत्ते नदराजकन्या
पातुं शुभान् पादनखेन्दुरश्मीन्।

मणिप्रभाभिः प्रतिपन्नपक्षां
    लीलाचकोरीमिव पादुके ! त्वाम् ॥ **15.11** ॥ 491

जनस्य रङ्गेश्वरपादुके ! त्वं
    जातानुकम्पा जनयस्ययत्नात् ।
आकृष्य दूरान्मणिरश्मिजालैः
    अनन्यलक्ष्याणि विलोचनानि ॥ **15.12** ॥ 492

रङ्गेशपादावनि ! तावकीनैः
    स्पृष्टाः कदाचिन्मणिरश्मिपाशैः ।
कालस्य घोरं न भजन्ति भूयः
    कारागृहान्तेषु कशाभिघातम् ॥ **15.13** ॥ 493

रत्नानि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    त्वदाश्रितान्यप्रतिघैर्मयूखैः ।
आसेदुषीणां श्रुतिसुन्दरीणां
    वितन्वते वर्णनिचोळलक्ष्मीम् ॥ **15.14** ॥ 494

निद्रारसप्रणयिनो मणिपादरक्षे !
    रङ्गेश्वरस्य सविधं प्रतिपद्यमाना ।
शय्याफणीन्द्रमभितो भवती विधत्ते
    रत्नांशुभिर्यवनिकामिव दर्शनीयाम् ॥ **15.15** ॥ 495

सद्यस्त्वदुद्वहदशानमिताकृतीनां
    स्रस्तांशुकं निजरुचा मणिपादुके ! त्वम् ।
पद्मासहायपरिवारविलासिनीनां
    पट्टांशुकैरिव पयोधरमावृणोषि ॥ **15.16** ॥ 496

देवस्य रङ्गवसतेः पुरतः प्रवृत्तैः
    उद्धूतविश्वतिमिरां मणिरश्मिजालैः ।

मन्ये मदीयहृदयायतनप्रवेश -
    माङ्गल्यदीपकणिकां मणिपादुके ! त्वाम् ॥ **15.17** ॥ 497

आकीर्णरत्ननिकरां मणिपादुके ! त्वां
    रङ्गेश्वरस्य ललितां विपणिं प्रतीमः ।
यत्संश्रयेण भवति स्थिरभक्तिमूल्यं
    कैवल्यमत्र जगतां क्रयविक्रयार्हम् ॥ **15.18** ॥ 498

व्यङ्क्तुं क्षमं भगवतो जगदीश्वरत्वं
    वज्राङ्कुशध्वजसरोरुहचक्रचिह्नम् ।
आश्लिष्य निर्भररुचिं मणिपादुके ! त्वाम्
    आसीदनाभरणसुन्दरमङ्घ्रिपद्मम् ॥ **15.19** ॥ 499

रत्नप्रभापटलचक्रमनोहरा त्वं
    पद्मारुणं पदमिदं त्वयि रङ्गभर्तुः ।
मन्ये तदेतदुभयं मणिपादरक्षे !
    चक्राब्जमण्डलमकिञ्चनरक्षणार्हम् ॥ **15.20** ॥ 500

त्रासात्स्वयं प्रणमतां दनुजेश्वराणां
    सङ्ख्येऽवलूनशिरसामपि मौळिरत्नैः ।
आयोजयत्यनुकलं मणिपादुके ! त्वां
    सैरन्ध्रिकेव मुरवैरिकृपाणधारा ॥ **15.21** ॥ 501

आस्कन्दनानि विबुधेन्द्रशिखामणीनां
    त्वामाश्रितान्यसुरसूदनपादरक्षे ! ।
रत्नानि ते स्तुतिसुवर्णपरीक्षणार्थे
    नूनं भजन्ति निकषोपलतां कवीनाम् ॥ **15.22** ॥ 502

पादावनि ! प्रणयिनां प्रतिपादितार्थां
क्रीडासरोजमिव शौरिपदं वहन्तीम्।
प्रत्युप्तरत्ननिकरप्रतिपन्नशोभां
पश्यामि रोहणगिरेरधिदेवतां त्वाम्॥ **15.23** ॥ 503

यामेव रत्नकिरणैर्मणिपादरक्षे !
चूडापदे तनुभृतां भवती विधत्ते।
शक्रादिदैवतशिखामणिरज्यमानैः
तामेव ते प्रकटयन्ति पदैरभिख्याम्॥ **15.24** ॥ 504

रत्नाङ्कुरैरविरळा मणिपादरक्षे !
पाकोन्मुखैः परिगता पुरुषार्थसस्यैः।
देवेन रङ्गपतिना जगतां विभूत्यै
केदारिकेव कृपया परिकल्पिता त्वम्॥ **15.25** ॥ 505

निर्धूतमोहतिमिरास्तव रत्नदीपैः
निर्विश्यमानविभवं नदराजपुत्र्या।
प्रत्यक्षयन्ति निगमान्तनिगूढमर्थं
पादावनि ! त्वयि निवेशितभावबन्धाः॥ **15.26** ॥ 506

रत्नोपलप्रकरसम्भव एष दूरात्
रङ्गाधिराजचरणावनि ! तावकीनः।
आर्द्रापराधपरिखिन्नधियां प्रजानाम्
आश्वासनार्थ इव भाति करप्रसारः॥ **15.27** ॥ 507

व्यामुह्यतो विषयिबालमृगान् मदीयान्
संसारघर्मजनितासु मरीचिकासु।
पादावनि ! प्रगुणरत्नमयूखजालैः
आकृष्य विश्रमय केशवकान्तिसिन्धौ॥ **15.28** ॥ 508

अन्तर्निधाय मुनिभिः परिरक्ष्यमाणाम्
　　आत्मीयरश्मिगुणितां मणिपादरक्षे !।
रङ्गेशपादकमलप्रतिपन्नमुद्रां
　　नीवीमवैमि भवतीं निगमान्तवाचाम्॥ **15.29** ॥ 509

रामस्य रङ्गवसतेश्चरणानुषङ्गात्
　　काष्ठां गतां भुवनपावनतां दधाना।
पादावनि ! प्रचुररत्नशिलानिबद्धा
　　संसारसन्तरणसेतुरसि प्रजानाम्॥ **15.30** ॥ 510

दिविषन्मकुटेषु सञ्चरन्त्याः
　　प्रचुरस्ते मणिपादुके ! प्रकाशः।
दिवि रङ्गपतेर्महोत्सवार्थं
　　वितता वन्दनमालिकेव भाति॥ **15.31** ॥ 511

प्रभवन्ति दवीयसां स्वभावात्
　　तव रत्नानि मुकुन्दपादरक्षे !।
अयसामिव हन्त लोहकान्ताः
　　कठिनानां मनसां विकर्षणाय॥ **15.32** ॥ 512

परिपश्यति देवि ! रङ्गनाथे
　　रहसि त्वं सविधे निविश्य लक्ष्म्याः।
परिपुष्यसि रत्नधामभिः स्वैः
　　अनसूयेव मनोज्ञमङ्गरागम्॥ **15.33** ॥ 513

तव रत्नकरार्पितं नवीनं
　　परिगृह्य स्थिरमंशुकं मनोज्ञम्।
जरदंशुकवत्सुखेन देहं
　　कृतिनः केशवपादुके ! त्यजन्ति॥ **15.34** ॥ 514

अभितो मणिपादुके ! निबद्धैः
    कृतसंस्कारविशेषमात्मरत्नैः।
कुरुते भवती पदं मुरारेः
    कठिनेऽस्मिन् हृदि मे निवेशयोग्यम्॥ **15.35**॥ 515

निजरत्नकराञ्चलैर्मदीयान्
    अपराधानवधूय दत्तसाम्या।
रमया सहितस्य रङ्गभर्तुः
    पदयोरर्पय पादुके ! स्वयं माम्॥ **15.36**॥ 516

रश्मिजालपरिवेषबन्धुरा
    रङ्गभूमिपतिरत्नपादुके !।
विश्वलोचनविहङ्गहारिणी
    वागुरेव वितता विराजसे॥ **15.37**॥ 517

मानसाम्बुजविकासहेतुभिः
    सेविता मणिगणैः प्रभाकरैः।
पादुके ! वहसि सद्भिराश्रितां
    देवि ! विष्णुपदसम्पदं नवाम्॥ **15.38**॥ 518

अधिशयितफणीश्वरस्य शौरेः
    स्वयमधिरूढपदोपधानपार्श्वा।
मणिवलयजुषा करेण मन्दं
    स्पृशसि पदावनि ! पादयोर्युगं तत्॥ **15.39**॥ 519

भवत्यन्ते त्वां प्रणतस्य जन्तोः
    तदोकोऽग्रज्वलनं त्वत्प्रकाशैः।
यतो नाड्या मध्यमया विनिर्यन्
    गतिं विन्देत् केशवपादरक्षे !॥ **15.40**॥ 520

अशिथिलपरिणद्धा रश्मिजालैर्मणीनां
दुरधिगमतमं नः पारमारोपयन्ती।
कमलनयनमाद्यं कर्णधारं दधाना
भवसि भवपयोधेः पादुके ! पोतपात्री ॥ **15.41** ॥ 521

मणिकिरणगणैस्ते कल्पिते गुल्मभेदे
मृगयुरिव कुरङ्गीं त्वां पुरस्कृत्य भव्याम्।
हरति चरणरक्षे ! भक्तिपाशावरुद्धं
हृदयहरिणयूथं प्राणिनां रङ्गनाथः ॥ **15.42** ॥ 522

परिचितपदमूला पादुके ! रङ्गिणस्त्वं
प्रभवति भुजमध्ये कौस्तुभोऽयं तथाऽपि।
भवति भृशमधस्तात् तेजसा भव्यभूम्ना
शलभितदुरितानां तावकानां मणीनाम् ॥ **15.43** ॥ 523

कल्पश्रेणीदिनपरिणतौ जन्तुजाले प्रसुप्ते
विष्वग्व्याप्ते जगति तमसा पादुके ! तादृशेन।
स्त्यानालोकैस्तव मणिगणैर्वासगेहप्रदीपाः
सम्पद्यन्ते सह कमलया जागरूकस्य यूनः ॥ **15.44** ॥ 524

श्रीरङ्गेन्दोश्चरणकमलद्वन्द्वसेवावलेपात्
आरूढायां त्वयि मखभुजामानतान् मौळिभागान्।
तेषां चूडामणिभिरनघैस्तावकानां मणीनां
केशाकेशि प्रभवति मिथस्त्रासलेशोज्झितानाम् ॥ **15.45** ॥ 525

त्वद्रत्नोपलरश्मिपञ्जरतनुत्राणं स्थिरं बिभ्रतो
मातर्माधवपादुके ! न तु पुनर्हस्तैः स्पृशन्त्याकुलैः।
दूरोत्सिक्तदुराढ्यजिह्मगबिलद्वाःपालकोपानल -
ज्वालामित्रकठोरवेत्रलतिकादत्तार्धचन्द्रं वपुः ॥ **15.46** ॥ 526

संवर्तोदितसूर्यकोटिसदृशीं रङ्गेशपादावनि !
प्रस्तौषि प्रतियत्नरत्ननिकरज्योतिश्छटामुद्भटाम्।
तन्मन्ये तदनन्यसूरिपरिषन्मध्ये निवेशाय नः
तादृग्वासरसेऽपि भेत्तुमचिरादस्माकमन्धं तमः॥ **15.47**॥ 527

सलीलं विन्यस्य त्वयि चरणरक्षे ! निजपदम्
यदृच्छानिष्क्रान्ते विहरति हरौ रङ्गरसिके।
दिशासौधानष्टौ जनयसि तदा निर्भरमिलत्
मणिच्छायामायाघनघटितकेतुव्यतिकरान्॥ **15.48**॥ 528

महार्घैराश्लिष्टां मणिभिरवधूतद्युमणिभिः
कथञ्चित् क्षेत्रज्ञैरधिगतपदामम्ब ! भवतीम्।
मुकुन्देन त्रातुं पदकमलमूले विनिहितां
निराबाधां मन्ये निधिमनघवाचां निरवधिम्॥ **15.49**॥ 529

तापत्रयं निरुन्धे पचति कषायान् विशोषयति पङ्कम्।
तेजस्त्रितयमिदं ते शङ्के रङ्गेन्द्रपादुके ! तेजः॥ **15.50**॥ 530

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ बहुरत्नपद्धतिः षोडशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

मुखबाहूरुपादेभ्यो वर्णान् सृष्टवतः प्रभोः।
प्रपद्ये पादुकां रत्नैः व्यक्तवर्णव्यवस्थितिम् ॥ **16.1** ॥ 531

मणिभिः सितरक्तपीतकृष्णैः
भवती काञ्चनपादुके ! विचित्रा।
युगभेदविकल्पितं मुरारेः
युगपद्दर्शयतीव वर्णभेदम् ॥ **16.2** ॥ 532

नवरत्नविचित्रिता मुरारेः
पदयोस्त्वं मणिपादुके ! विभासि।
नवखण्डवती वसुन्धरेव
प्रणयाज्जन्मभुवं समाश्रयन्ती ॥ **16.3** ॥ 533

सहसा विनिवेद्य सापराधान्
त्वदधीनस्वपदे मुकुन्दपादे।
अरुणोपलसक्तमौक्तिकश्रीः
स्मयमानेव विभासि पादुके ! त्वम् ॥ **16.4** ॥ 534

बहुरत्नसमुद्भवं मयूखं
तव मन्ये मणिपादुके ! मुरारेः।

चरणोपगतं मयूरपिञ्छं
    मकुटारोहणसाहसं प्रमार्ष्टुम्॥ **16.5**॥ 535

प्रभया हरिनीलमौक्तिकानां
    विकसन्त्या दिशसीव पादुके! त्वम्।
मधुभिच्चरणारविन्दलक्ष्म्याः
    स्रजमिन्दीवरपुण्डरीकबद्धाम्॥ **16.6**॥ 536

तव माधवपादुके! मणीनां
    प्रभया देवि! सितासितारुणानाम्।
वहते गिरिशस्य मौळिगङ्गा
    कुमुदेन्दीवरपद्मकाननानि॥ **16.7**॥ 537

पृथग्विधानां द्युतिभिर्मणीनां
    त्वां पादुके! लोहितशुक्लकृष्णाम्।
विहारहेतोरिह रङ्गभर्तुः
    पादानुषक्तां प्रकृतिं प्रतीमः॥ **16.8**॥ 538

तमालनीलद्युतिमिन्द्रनीलैः
    मुक्तानुविद्धां मणिपादुके! त्वाम्।
अवैमि रङ्गेश्वरकान्तिसिन्धोः
    वेलामविश्रान्तगतागतार्हाम्॥ **16.9**॥ 539

अवैमि रङ्गेश्वरपादुकाभ्यां
    अकालकाल्यं विभवं विधातुम्।
वज्रेन्द्रनीलव्यपदेशदृश्यं
    बन्दीकृतं नूनमहस्त्रियामम्॥ **16.10**॥ 540

पदस्य गोप्त्री भवती मुरारेः
    मणिस्पृशा मौक्तिकरत्नभासा।

अन्तर्दृशं साञ्जनया मुनीनां
अनक्ति कर्पूरशलाकयेव ॥ **16.11** ॥ 541

मुक्तामयूखप्रकरैः सुभद्रा
कृष्णा महेन्द्रोपलरश्मिजालैः।
मान्या मुरारेर्मणिपादुके ! त्वं
विहारयुक्ता विजयं वृणोषि ॥ **16.12** ॥ 542

विचित्रवर्णा मणिपादुके ! त्वां
छन्दोमयीं सामनिबद्धगीतिम्।
मुनीन्द्रजुष्टां द्विपदां मुरारेः
प्रत्यायिकां काञ्चिदृचं प्रतीमः ॥ **16.13** ॥ 543

प्रसेदुषी गोत्रभिदः प्रणामैः
पुष्णासि रङ्गेश्वरपादुके ! त्वम्।
मणिप्रभासंवलनापदेशात्
प्रायस्तदर्हाणि शरासनानि ॥ **16.14** ॥ 544

शोणाश्मनां तव हरिन्मणिरश्मिभिन्नं
बालातपं बलिविमर्दनपादरक्षे !।
श्यामीकृतं शुकशकुन्तगणप्रवेशात्
शङ्के सतां किमपि शालिवनं विपक्वम् ॥ **16.15** ॥ 545

सम्भिद्यमानमणिविद्रुममौक्तिकश्रीः
सैरन्ध्रिकेव भवती मणिपादरक्षे !।
प्रस्तौति रङ्गनृपतेश्चरणारविन्दे
कस्तूरिकाघुसृणचन्दनपङ्कचर्चाम् ॥ **16.16** ॥ 546

आतन्वतीमसुरमर्दनपादरक्षे !
शुद्धान्तपक्ष्मळदृशां मदनेन्द्रजालम्।

वैहारिकीं विविधरत्नमयूखलक्ष्यात्
मन्ये समुद्वहसि मोहनपिञ्छिकां त्वम् ॥ **16.17** ॥ 547

रत्नैर्व्यवस्थितसितासितशोणवर्णैः
आलोकवद्भिरजहच्छ्रुतिसन्निकर्षैः ।
द्रष्टुं मुकुन्दचरणावनिमेषदृश्यौ
सन्दृश्यसे जननि ! सम्भृतनेत्रपङ्क्तिः ॥ **16.18** ॥ 548

गारुत्मतान्तरितमौक्तिकपङ्क्तिलक्ष्यात्
दूर्वामधूकरचितं दुरितोपशान्त्यै ।
मातः ! स्वयं वहसि मुग्धधियां प्रजानां
मङ्गल्यमाल्यमिव माधवपादुके ! त्वम् ॥ **16.19** ॥ 549

रङ्गाधिराजपदरक्षिणि ! राजते ते
वज्रोपसङ्घटितमौक्तिकविद्रुमश्रीः ।
सक्ता चिरं मनसि संयमिनां निवासात्
सूर्येन्दुवह्निमयमण्डलवासनेव ॥ **16.20** ॥ 550

आसक्तवासवशिलाशकलास्त्वदीयाः
पद्मासहायपदरक्षिणि ! पद्मरागाः ।
प्रत्यक्षयन्ति कमपि भ्रमराभिलीनं
पादारविन्दमकरन्दरसप्रवाहम् ॥ **16.21** ॥ 551

अन्तःपुराणि समयेष्वभिगन्तुमेका
रङ्गेशितुर्व्रजपयसीव पदावनि ! त्वम् ।
मुक्तांशुजालमिळनाद्रुचिरैः प्रवाळैः
बिम्बाधरं स्मितविशेषयुतं प्रियाणाम् ॥ **16.22** ॥ 552

रङ्गेश्वरस्य मृगयोश्चरणावसक्तां
रक्षःकपीन्द्रमकुटेषु निवेशयोग्याम् ।

मन्ये पदावनि ! निबद्धविचित्ररत्नां
    मायामृगस्य रचितामिव चर्मणा त्वाम् ॥ 16.23 ॥ 553

बध्नासि रङ्गपतिविभ्रमपादुके ! त्वं
    मायाकिरातमकुटे नवबर्हमालाम् ।
आकृष्टवासवधनुश्शकलैर्मणीनाम्
    अन्योन्यसङ्घटितकर्बुरितैर्मयूखैः ॥ 16.24 ॥ 554

अन्योन्यबन्धुरहरिन्मणिपद्मरागा
    रङ्गेश्वरस्य चरणावनि ! राजसे त्वम् ।
आत्मोपमानविभवाच्चरितार्थयन्ती
    शैलात्मजागिरिशयोरिव मूर्तिमेकाम् ॥ 16.25 ॥ 555

तापत्रयप्रशमनाय समाश्रितानां
    सन्दर्शितारुणसितासितरत्नपङ्क्तिः ।
पुष्णासि रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वं
    प्रायः सरोजकुमुदोत्पलकाननानि ॥ 16.26 ॥ 556

देहद्युतिं प्रकटयन्ति महेन्द्रनीलाः
    शौरेः पदाम्बुजरुचिं तव पद्मरागाः ।
अन्योन्यलब्धपरभागतया त्वमीषाम्
    आभाति कान्तिरपरा मणिपादरक्षे ! ॥ 16.27 ॥ 557

आकीर्णमौक्तिकहरिन्मणिपद्मरागाम्
    अम्भोजलोचनपदावनि ! भावये त्वाम् ।
तत्पादविश्रमजुषां श्रुतिसुन्दरीणां
    वर्णोपधानमिव मौळिनिवेशयोग्यम् ॥ 16.28 ॥ 558

आसन्नवासवशिलारुचिरास्त्वदीयाः
    पद्मेक्षणस्य पदरक्षिणि ! पद्मरागाः ।

सम्भावयन्ति समये क्वचिदुष्णभानोः
सद्यः प्रसूतयमुनासुभगामवस्थाम् ॥ **16.29** ॥ 559

मुक्तेन्द्रनीलमणिभिर्विहिते भवत्याः
पङ्क्ती दृढे परमपूरुषपादरक्षे !।
मन्ये समाश्रितजनस्य तवानुभावात्
उन्मोचिते सुकृतदुष्कृतशृङ्खले द्वे ॥ **16.30** ॥ 560

उद्गीर्णगाढतमसो हरिनीलभङ्गाः
ताराविशेषरुचिराणि च मौक्तिकानि।
त्वत्सङ्गमात् सरसिजेक्षणपादरक्षे !
संयोजयन्ति निशया भवमौळिचन्द्रम् ॥ **16.31** ॥ 561

विष्णोः पदेन घटिता मणिपादुके ! त्वं
व्यक्तेन्द्रनीलरुचिरुज्ज्वलमौक्तिकश्रीः।
कालेषु दीव्यसि मरुद्भिरुदीर्यमाणा
कादम्बिनीव परितः स्फुटवारिबिन्दुः ॥ **16.32** ॥ 562

भासा स्वया भगवतो मणिपादरक्षे !
मुक्ताञ्चिता मरकतोपलपद्धतिस्ते।
नित्यावगाहनसहं सकलस्य जन्तोः
गङ्गान्वितं जनयतीव समुद्रमन्यम् ॥ **16.33** ॥ 563

सूर्यात्मजा हरिशिलामणिपङ्क्तिलक्ष्यात्
त्वां नित्यमाश्रितवती मणिपादरक्षे !।
आदौ जनार्दनपदे क्षणमात्रलग्नाम्
आसन्नमौक्तिकरुचा हसतीव गङ्गाम् ॥ **16.34** ॥ 564

पर्यन्तसङ्घटितभासुरपद्मरागाः
पद्मोदरभ्रमरकान्तिमुषस्त्वदीयाः।

त्वत्संश्रयेण चरणावनि ! शक्रनीलाः
पीताम्बरेण पुरुषेण तुलां लभन्ते ॥ **16.35** ॥ 565

शङ्के पदावनि ! सदा परिचिन्वती त्वं
रङ्गेशितुश्चरणपङ्कजसौकुमार्यम्।
अग्रे महोभिररुणोपलमौक्तिकानां
प्राज्यां विनिक्षिपसि पल्लवपुष्पपङ्क्तिम् ॥ **16.36** ॥ 566

निर्गच्छता चरणरक्षिणि ! नीयमाना
रङ्गेश्वरेण भवती रणदीक्षितेन।
सूते सुरारिसुभटीनयनाम्बुजानां
ज्यौत्स्नीं निशामिव सितासितरत्नभासा ॥ **16.37** ॥ 567

मरकतहरिताङ्गी मेदुरा पद्मरागैः
अभिनवजलबिन्दुव्यक्तमुक्ताफलश्रीः।
कलयसि पदरक्षे ! कृष्णमेघप्रचारात्
कनकसरिदनूपे शाद्वलं सेन्द्रगोपम् ॥ **16.38** ॥ 568

विरचितसुरसिन्धोर्विष्णुपादारविन्दात्
समधिकमनुभावं पादुके ! दर्शयन्ती।
वलभिदुपलमुक्तापद्मरागप्रकाशैः
परिणमयसि नूनं प्राप्तशोणं प्रयागम् ॥ **16.39** ॥ 569

विविधमणिमयूखैर्व्यक्तपक्षां विचित्रैः
जलनिधिदुहितुस्त्वां वेद्मि लीलाचकोरीम्।
अनिशमविकलानां पादुके ! रङ्गभर्तुः
चरणनखमणीनां चन्द्रिकामापिबन्तीम् ॥ **16.40** ॥ 570

चरणकमलसेवासङ्गिनां रङ्गभर्तुः
विनयगरिमभाजां वर्जितैरातपत्रैः।

पुनरपि पदरक्षे ! पुष्यसि त्वं सुराणां
बहुविधमणिकान्त्या बर्हिपिञ्छातपत्रम् ॥ **16.41** ॥ 571

मरकतरुचिपत्रा मौक्तिकस्मेरपुष्पा
स्फुटकिसलयशोभा भासुरैः पद्मरागैः।
फलमखिलमुदारा रङ्गनाथस्य पादे
कलयति भवती नः कल्पवल्लीव काचित् ॥ **16.42** ॥ 572

बहुमणिरुचिराङ्गीं रङ्गनाथस्य पादात्
निजशिरसि गिरीशो निक्षिपन् पादुके ! त्वाम्।
स्मरति ललितमन्तर्लालनीयं भवान्याः
तरळघनकलापं षण्मुखस्यौपवाह्यम् ॥ **16.43** ॥ 573

विविधमणिसमुत्थैर्व्यक्तमापादयन्तीं
दिवसरजनिसन्ध्यायौगपद्यं मयूखैः।
उपनिषदुपगीतां पादुके ! रङ्गिणस्त्वाम्
अघटितघटनार्हां शक्तिमालोचयामः ॥ **16.44** ॥ 574

सकलमिदमवन्ध्ये शासने स्थापयन्ती
मुरमथनपदस्था मौक्तिकादिप्रकारा।
प्रकटयसि विशुद्धश्यामरक्तादिरूपान्
फलपरिणतिभेदान् प्राणिनां पादुके ! त्वम् ॥ **16.45** ॥ 575

प्रदिशति मुदमक्ष्णोः पादुके ! देहभाजां
शतमखमणिपङ्क्तिः शार्ङ्गिणस्तुल्यवर्णा।
परिसरनिहितैस्ते पद्मरागप्रदीपैः
घनतरपरिणद्धा कज्जळश्यामिकेव ॥ **16.46** ॥ 576

कलयाऽपि हानिरहितेषु सदा
तव मौक्तिकेषु परितः प्रथते।

उपरज्यमानहरिणाङ्कतुला
हरिपादुके ! हरिशिलामहसा ॥ **16.47** ॥ 577

मरकतपत्रळा रुचिरविद्रुमपल्लविता
पृथुतरमौक्तिकस्तबकिता निगमैः सुरभिः।
उपवनदेवतेव चरणावनि ! रङ्गपतेः
अभिलषतो विहारमभिगम्य पदं स्पृशसि ॥ **16.48** ॥ 578

सदोत्तुङ्गे रङ्गक्षितिरमणपादप्रणयिनि !
त्वदालोके तत्तन्मणिकिरणसम्भेदकलुषे।
प्रतिस्रोतोवृत्त्या प्रथितरुचिभेदं न सहते
नवाम्भस्स्वाच्छन्द्यं नमदमरकोटीरमकरः ॥ **16.49** ॥ 579

जनयसि पदावनि ! त्वं मुक्ताशोणमणिशक्रनीलरुचा।
नखरुचिसन्ततिरुचिरां नन्दकनिस्त्रिंशसम्पदं शौरेः ॥ **16.50** ॥ 580

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे बहुरत्नपद्धतिः षोडशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ पद्मरागपद्धतिः सप्तदशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

प्रपद्ये रङ्गनाथस्य पादुकां पद्मरागिणीम्।
पदैकनियतां तस्य पद्मवासामिवापराम्॥ **17.1** ॥ 581

अतिवाङ्मनसं विचिन्त्य शौरेः
पदरक्षे ! पदपद्मसौकुमार्यम्।
परिपुष्यसि पद्मरागभासा
पदवीमाहितपल्लवामिव त्वम्॥ **17.2** ॥ 582

पदपल्लवसङ्गिभिः प्रदीप्तैः
अधिकोल्लासिभिरम्ब ! पद्मरागैः।
अनले शयनं क्वचिन्मुरारेः
अविसंवादयसीव पादुके ! त्वम्॥ **17.3** ॥ 583

विवृणोति रङ्गपतिरत्नपादुके !
त्वयि पद्मरागमणिपद्धतिः शुभा।
निबिडोरुसङ्घटनपीडनक्षरन्
मधुकैटभक्षतजपङ्कवासनाम्॥ **17.4** ॥ 584

प्रतियन्ति रङ्गपतिपादुके ! जनाः
तव पद्मरागमणिरश्मिसन्ततिम्।

अभिजग्मुषां त्वदनुभावखण्डितात्
अघसञ्चयाद्विगळितामसृक्छटाम्॥ **17.5** ॥ 585

पश्यन्ति रङ्गेश्वरपादुके ! त्वां
पौराङ्गनाः स्पर्शितरागबन्धाम्।
शृङ्गारयोनेर्ज्वलनस्य दीप्तैः
अङ्गारजालैरिव पद्मरागैः॥ **17.6** ॥ 586

अवैमि दोषापगमस्य हेतुं
तमोपहां सम्भृतपद्मरागाम्।
अशेषवन्द्यां मणिपादुके ! त्वां
रङ्गेशसूर्योदयपूर्वसन्ध्याम्॥ **17.7** ॥ 587

अवाप्य पादावनि ! रङ्गभर्तुः
पादाम्बुजे पल्लवसंस्तराभाम्।
त्वत्पद्मरागद्युतयो भजन्ते
कालानलत्वं कलुषाम्बुधेर्नः॥ **17.8** ॥ 588

निसर्गसिद्धं मणिपादरक्षे !
देवस्य रङ्गावसथप्रियस्य।
बालार्कवर्णाः पदपद्मरागं
त्वत्पद्मरागाः पुनरुक्तयन्ति॥ **17.9** ॥ 589

पदेन विश्वं मणिपादरक्षे !
पत्न्या समं पालयतो मुरारेः।
यशःपयोधौ परिकल्पयन्ति
प्रवाळशोभां तव पद्मरागाः॥ **17.10** ॥ 590

अर्चिष्मती काञ्चनपादरक्षे !
प्रस्तौति ते पाटलरत्नपङ्क्तिः।

रेखारथाङ्गस्य महः प्रपञ्चं
    रङ्गेशपादाम्बुजमध्यभाजः ॥ **17.11** ॥ 591

त्वयैव पादावनि ! शोणरत्नैः
    बालातपं नूनमुदीरयन्त्या।
पद्मापतेः पादतलप्ररूढं
    रेखाम्बुजं नित्यमभूदनिद्रम् ॥ **17.12** ॥ 592

नित्यं निजालोकपथं गतानां
    श्रेयो दिशन्तीं श्रितपद्मरागाम्।
महीयसीं माधवपादरक्षे !
    मन्यामहे मङ्गळदेवतां त्वाम् ॥ **17.13** ॥ 593

देवस्य रङ्गरसिकस्य विहारहेतोः
    आत्मानमङ्घ्रिकमले विनिवेद्य पूर्वम्।
प्रायो निवेदयसि शोणमणिप्रकाशैः
    प्रत्यूषपद्मकलिकां पदरक्षिणि ! त्वम् ॥ **17.14** ॥ 594

प्रत्यङ्मयस्य हविषः प्रणवेन देवि !
    प्रक्षेपणाय परमार्थविदां मुनीनाम्।
प्राज्यां मुकुन्दचरणावनि ! पद्मरागैः
    पर्यायपावकशिखां भवतीं प्रतीमः ॥ **17.15** ॥ 595

सम्पद्यते तव पदावनि ! पद्मरागैः
    प्रस्थानमाङ्गळिकहोमहुताशनश्रीः।
क्षीराहुतिर्भवति यत्र विकल्पगङ्गा
    रङ्गेश्वरस्य रुचिरा नखरश्मिधारा ॥ **17.16** ॥ 596

आमुञ्चतामरुणयावकपङ्कलक्ष्मीं
    शोणाश्मनां तव पदावनि ! कान्तियोगात्।

पद्मासहायपदपद्मनखाः श्रयन्ते
सन्ध्यानुरञ्जितसुधाकरबिम्बशोभाम्॥ **17.17** ॥ 597

स्थाने तवाच्युतपदावनि ! पद्मरागाः
तेजोमयाः प्रशमयन्ति तमो मदीयम्।
चित्रं तदेतदिह यज्जनयन्ति नित्यं
रागात्मकेन महसा रजसो निवृत्तिम्॥ **17.18** ॥ 598

पद्माकरान्तरविकासिनि रङ्गभर्तुः
पीत्वा पदावनि ! मधूनि पदारविन्दे।
शोणोपलद्युतिमयीं सुभगप्रचारां
मन्ये बिभर्षि महतीं मदरागशोभाम्॥ **17.19** ॥ 599

पादावनि ! प्रसृमरस्य कलेर्युगस्य
प्रायेण सम्प्रति निवारयितुं प्रवेशम्।
श्रीरङ्गसीम्नि तव शोणमणिप्रसूतः
प्राकारमग्निमयमारभते प्रकाशः॥ **17.20** ॥ 600

लीलागृहान्तरविहारिणि रङ्गनाथे
लाक्षारसैररुणरत्नमयूखलक्ष्यैः।
प्रायेण रञ्जयति पादसरोजयुग्मं
सैरन्ध्रिकेव भवती मणिपादरक्षे !॥ **17.21** ॥ 601

रङ्गेशितुर्विहरतो मणिपादरक्षे !
रथ्यान्तरे सुमनसः परिकीर्यमाणाः।
त्वत्पद्मरागकिरणच्छुरणाद्व्रजन्ते
सन्ध्यातपान्तरिततारकपङ्क्तिलक्ष्मीम्॥ **17.22** ॥ 602

रङ्गाधिराजपदरक्षिणि ! बिभ्रतस्त्वां
गङ्गातरङ्गविमले गिरिशस्य मौळौ।

संवर्धयन्ति महसा तव पद्मरागाः
शैलात्मजाचरणयावकपङ्कलक्ष्मीम्॥ **17.23**॥ 603

शरणमुपगतानां शर्वरीं मोहरूपां
शमयितुमुदयस्थान्मन्महे बालसूर्यान्।
पदसरसिजयोगाद्रङ्गनाथस्य भूयः
परिणमदरुणिम्नः पादुके ! पद्मरागान्॥ **17.24**॥ 604

हरिपदरुचिराणां पादुके ! तावकानाम्
अरुणमणिगणानां नूनमर्धेन्दुमौळिः।
प्रणतिसमयलग्नां वासनामेव धत्ते
कळमकणिशकान्तिस्पर्धिनीभिर्जटाभिः॥ **17.25**॥ 605

प्रतिविहरणमेते पादुके ! रङ्गभर्तुः
पदकमलसगन्धाः पद्मरागास्त्वदीयाः।
तरुणतपनमैत्रीमुद्वहद्भिर्मयूखैः
स्थलकमलविभूतिं स्थापयन्त्यव्यवस्थाम्॥ **17.26**॥ 606

अयमनितरभोगान् रञ्जयन् वीतरागान्
अरुणमणिगणानां तावकानां प्रकाशः।
मधुरिपुपदरक्षे ! मङ्क्षु जाज्वल्यमानः
शलभयति जनानां शाश्वतं पापराशिम्॥ **17.27**॥ 607

प्रचुरनिगमगन्धाः पादुके ! रङ्गभर्तुः
पदकमलसमृद्धिं प्रत्यहं भावयन्तः।
दधति शकलयन्तो गाढमन्तस्तमिस्रं
समुचितमरुणत्वं तावकाः पद्मरागाः॥ **17.28**॥ 608

लाक्षालक्ष्मीमधररुचके रङ्गिणः पादरक्षे !
वक्त्राम्भोजे मदपरिणतिं पद्मरागद्युतिस्ते।

कर्णोपान्ते किसलयरुचिं देवि ! सेवानतानां
सीमन्ते च त्रिदशसुदृशां सौति सिन्दूरशोभाम् ॥ **17.29** ॥ 609

अरुणमणयस्तवैते हरिपदरागेण लब्धमहिमानः।
गमयन्ति चरणरक्षे ! द्युमणिगणं ज्योतिरिङ्गणताम् ॥ **17.30** ॥ 610

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे पद्मरागपद्धतिः सप्तदशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

बद्धानां यत्र नित्यानां मुक्तानामीश्वरस्य च।
प्रत्यक्षं शेषशेषित्वं सा मे सिद्ध्यतु पादुका ॥ **18.1** ॥ 611

तव रङ्गधुरीणपादरक्षे !
विमला मौक्तिकपद्धतिर्विभाति।
सुहृदि त्वयि साधितापवर्गैः
समये सङ्क्रमितेव साधुकृत्या ॥ **18.2** ॥ 612

शरणागतसस्यमालिनीयं
तव मुक्तामणिरश्मिनिर्झरौघैः।
ननु रङ्गधुरीणपादरक्षे !
जगती नित्यमदैवमातृकाऽभूत् ॥ **18.3** ॥ 613

अधिविष्णुपदं परिस्फुरन्ती
नवमुक्तामणिनिर्मलप्रकाशा।
परिपुष्यसि मङ्गळानि पुंसां
प्रतिपच्चन्द्रकलेव पादुके ! त्वम् ॥ **18.4** ॥ 614

निहिता नवमौक्तिकावळिस्त्वाम्
अभितः काञ्चनपादुके ! मुरारेः।

नखचन्द्रमसां पदाश्रितानां
प्रतिमाचन्द्रपरम्परेव भाति ॥ **18.5** ॥ 615

समतामुपैति वपुषाऽपि सदा
भवदीयमौक्तिकमहश्छुरिता।
हरिपादुके ! हरिपदोद्भवया
कनकापगा सुरपुरापगया ॥ **18.6** ॥ 616

तव रङ्गचन्द्रतपनीयपादुके !
विमला समुद्वहति मौक्तिकावळिः।
चरणारविन्दनखचन्द्रमण्डल -
प्रणयोपयातनवतारकारुचिम् ॥ **18.7** ॥ 617

चन्द्रचूडमकुटेन लाळिता
चारुमौक्तिकमयूखपाण्डरा।
रङ्गनाथपदपद्मसङ्गिनी
लक्ष्यसे सुरधुनीव पादुके ! ॥ **18.8** ॥ 618

ये भजन्ति भवतीं तवैव ते
मौक्तिकद्युतिविकल्पगङ्गया।
वर्धयन्ति मधुवैरिपादुके !
मौळिचन्द्रशकलस्य चन्द्रिकाम् ॥ **18.9** ॥ 619

मुक्तामयूखैर्नियतं त्वदीयैः
आपूरयिष्यन्नवतंसचन्द्रम्।
बिभर्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
देवो महान् दर्शितसन्नतिस्त्वाम् ॥ **18.10** ॥ 620

परिष्कृता मौक्तिकरश्मिजालैः
पदस्य गोप्त्री भवती मुरारेः।

भवत्यनेकोर्मिसमाकुलानां
　　पुंसां तमः सागरपोतपात्री ॥ **18.11** ॥ 621

रङ्गेशपादप्रतिपन्नभोगां
　　रत्नानुविद्धैर्महितां शिरोभिः।
मुक्तावदातां मणिपादुके ! त्वां
　　मूर्तिं भुजङ्गाधिपतेः प्रतीमः ॥ **18.12** ॥ 622

मुकुन्दपादावनि ! मौक्तिकैस्ते
　　ज्योत्स्नामयं विश्वमिदं दिवाऽपि।
वैमानिकानां न भजन्ति येन
　　व्याकोचतामञ्जलिपद्मकोशाः ॥ **18.13** ॥ 623

समाश्रितानामनघां विशुद्धिं
　　त्रासव्यपायं च वितन्वती त्वम्।
सायुज्यमापादयसि स्वकीयैः
　　मुक्ताफलैर्माधवपादुके ! नः ॥ **18.14** ॥ 624

अवैमि पादावनि ! मौक्तिकानां
　　कीर्णामुदग्रैः किरणप्ररोहैः।
यात्रोत्सवार्थं विहितां मुरारेः
　　अभङ्गुरामङ्कुरपालिकां त्वाम् ॥ **18.15** ॥ 625

शिवत्वहेतुं सकलस्य जन्तोः
　　स्रोतोविशेषैः सुभगामसङ्ख्यैः।
मुक्तामयूखैः सुरसिन्धुमन्यां
　　पुष्णासि रङ्गेश्वरपादुके ! त्वम् ॥ **18.16** ॥ 626

रङ्गे शयानस्य पदावनि ! त्वां
　　लावण्यसिन्धोः सविधे निषण्णाम्।

परिस्फुरन्मौक्तिकजालदृश्यां
प्रसूतिभिन्नां प्रतियन्ति शुक्तिम्॥ **18.17** ॥ 627

अवैमि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
मुक्ताफलानि त्वयि निस्तुलानि।
तेनैव कल्पान्तरतारकाणाम्
उप्तानि बीजानि जगद्विधात्रा॥ **18.18** ॥ 628

विक्रम्यमाणमभवत् क्षणमन्तरिक्षं
मायाविना भगवता मणिपादरक्षे !।
व्योमापगाविपुलबुद्बुददर्शनीयैः
मुक्ताफलैस्तव शुभैः पुनरुक्ततारम्॥ **18.19** ॥ 629

लक्ष्मीविहाररसिकेन पदावनि ! त्वं
रक्षाविधौ भगवता जगतो नियुक्ता।
सत्त्वं तदर्हमिव दर्शयसि प्रभूतं
मुक्तामयूखनिकरेण विसृत्वरेण॥ **18.20** ॥ 630

पादार्पणेन भवतीं प्रतिपद्यमाने
श्रीरङ्गचन्द्रमसि सम्भृतमौक्तिकश्रीः।
अङ्गीकरोषि चरणावनि ! कान्तिमग्र्याम्
उद्भिद्यमानकुमुदेव कुमुद्वती त्वम्॥ **18.21** ॥ 631

त्रय्यन्तहर्म्यतलवर्णसुधायितेन
ज्योत्स्नाविकल्पितरुचा मणिपादुके ! त्वम्।
मुक्तामयी मुरभिदङ्घ्रिसरोजभाजां
वर्णेन ते शमयसीव सतामवर्णम्॥ **18.22** ॥ 632

वैकुण्ठपादनखवासनयेव नित्यं
पादावनि ! प्रसुवते तव मौक्तिकानि।

अच्छिन्नतापशमनाय समाश्रितानाम्
आलोकमण्डलमिषादमृतप्रवाहम् ॥ **18.23** ॥ 633

रामानुवृत्तिजटिले भरतस्य मौळौ
रङ्गाधिराजपदपङ्कजरक्षिणि ! त्वम्।
एकातपत्रितजगत्त्रितया द्वितीयं
मुक्तांशुभिः कृतवती नवमातपत्रम् ॥ **18.24** ॥ 634

पादावनि ! स्फुटमयूखमधुप्रवाहा
मुग्धा परिस्फुरति मौक्तिकपद्धतिस्ते।
रूढस्य रङ्गपतिपादसरोजमध्ये
रेखात्मनः सुरतरोरिव पुष्पपङ्क्तिः ॥ **18.25** ॥ 635

आम्रेडितैः पदनखेन्दुरुचा मनोज्ञैः
मुक्तांशुभिर्मुरभिदो मणिपादुके ! त्वम्।
स्वाभाविकीं सकलजन्तुषु सार्वभौमीं
प्रायः प्रसत्तिममलां प्रकटीकरोषि ॥ **18.26** ॥ 636

निस्सीमपङ्कमलिनं हृदयं मदीयं
नाथस्य रङ्गवसतेरधिरोढुमिच्छोः।
मातस्तवैव सहसा मणिपादरक्षे !
मुक्तांशवः स्फटिकसौधतुलां नयन्ति ॥ **18.27** ॥ 637

श्यामा तनुर्भगवतः प्रतिपन्नतारा
त्वं चन्द्रिका विमलमौक्तिकदर्शनीया।
स्थाने तदेतदुभयं मणिपादरक्षे !
बोधं क्षणान्नयति बुद्धिकुमुद्वतीं नः ॥ **18.28** ॥ 638

उद्गाढपङ्कशमनैर्मणिपादरक्षे !
मुक्तांशुभिर्मुरभिदो नखरश्मिभिन्नैः।

चूडापदेषु निहिता त्रिदशेश्वराणां
तीर्थोदकैः स्नपयसीव पदार्थिनस्तान्॥ **18.29** ॥ 639

रङ्गेशपादनखचन्द्रसुधानुलेपं
सम्प्राप्य सिद्धगुळिका इव तावकीनाः।
संसारसञ्ज्वरजुषां मणिपादरक्षे !
सञ्जीवनाय जगतां प्रभवन्ति मुक्ताः॥ **18.30** ॥ 640

भावोत्तरैरधिगता भरतप्रधानैः
प्रत्युप्तमौक्तिकमिषेण विकीर्णपुष्पा।
रङ्गेश्वरस्य नियतं त्वयि लास्यभाजो
रङ्गस्थलीव ललिता मणिपादुके ! त्वम्॥ **18.31** ॥ 641

मन्ये मुकुन्दचरणावनि ! मौळिदेशे
विन्यस्य देवि ! भवतीं विनतस्य शम्भोः।
आपादयन्त्यधिकृताः प्रतिपन्नतारं
चूडातुषारकिरणं तव मौक्तिकौघैः॥ **18.32** ॥ 642

पद्मापतेर्विहरतः प्रियमाचरन्ती
मुक्तामयूखनिवहैः पुरतो विकीर्णैः।
कन्दानि काञ्चनपदावनि ! पद्मिनीनां
मन्ये विनिक्षिपसि मन्दिरदीर्घिकासु॥ **18.33** ॥ 643

आशास्य नूनमनघां मणिपादरक्षे !
चन्द्रस्य वारिधिसुतासहजस्य वृद्धिम्।
धात्रीं मुकुन्दपदयोरनपायिनीं त्वां
ज्योत्स्ना समाश्रयति मौक्तिकपङ्क्तिलक्ष्यात्॥ **18.34** ॥ 644

ये नाम केऽपि भवतीं विनयावनम्रैः
उत्तंसयन्ति कृतिनः क्षणमुत्तमाङ्गैः।

इच्छन्ति रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
त्वन्मौक्तिकौघनियतामिह ते विशुद्धिम् ॥ **18.35** ॥ 645

अनुदिनलळितानामङ्गुलीपल्लवानां
जनितमुकुळशोभैर्देवि ! मुक्ताफलैस्त्वम् ।
प्रकटयसि जनानां पादुके ! रङ्गभर्तुः
पदसरसिजरेखा पाञ्चजन्यप्रसूतिम् ॥ **18.36** ॥ 646

बलिविमथनवेलाव्यापिनस्तस्य विष्णोः
पदसरसिजमाध्वी पावनी देवि ! नूनम् ।
जननसमयलग्नां जाह्नवी तावकानां
वहति चरणरक्षे ! वासनां मौक्तिकानाम् ॥ **18.37** ॥ 647

मधुरिपुपदमित्रैर्वैरमिन्दोः सरोजैः
शमयितुमिव ताराः सेवमानाश्चिरं त्वाम् ।
प्रचुरकिरणपूराः पादुके ! संश्रितानां
कलिकलुषमशेषं क्षाळयन्तीव मुक्ताः ॥ **18.38** ॥ 648

मुकुळितपरितापां प्राणिनां मौक्तिकैः स्वैः
अमृतमिव दुहानामाद्रिये पादुके ! त्वाम् ।
विषधरफणपङ्क्तिर्यत्प्रभावेन मन्ये
ललितनटनयोग्यं रङ्गमासीन्मुरारेः ॥ **18.39** ॥ 649

सकृदपि विनतानां त्रासमुन्मूलयन्तीं
त्रिभुवनमहनीयां त्वामुपाश्रित्य नूनम् ।
न जहति निजकान्तिं पादुके ! रङ्गभर्तुः
चरणनखमणीनां सन्निधौ मौक्तिकानि ॥ **18.40** ॥ 650

भुवनमिदमशेषं बिभ्रतो रङ्गभर्तुः
पदकमलमिदं ते पादुके ! धारयन्त्याः ।

चिरविहरणखेदात् सम्भृतानां भजन्ति
    श्रमजलकणिकानां सम्पदं मौक्तिकानि ॥ **18.41** ॥ 651

प्रकटितयशसां ते पादुके ! रङ्गभर्तुः
    द्विगुणितनखचन्द्रज्योतिषां मौक्तिकानाम् ।
करणविलयवेळाकातरस्यास्य जन्तोः
    शमयति परितापं शाश्वती चन्द्रिकेयम् ॥ **18.42** ॥ 652

दिव्यं धाम स्थिरमभियतां देवि ! मुक्तामणीनां
    मध्ये कश्चिद्द्रवति मधुजित्पादुके ! तावकानाम् ।
न्यस्तो नित्यं निजगुणगणव्यक्तिहेतोर्भवत्याम्
    आत्मज्योतिश्शमिततमसां योगिनामन्तरात्मा ॥ **18.43** ॥ 653

शुद्धे नित्यं स्थिरपरिणतां देवि ! विष्णोः पदे त्वाम्
    आस्थानींताममितविभवां पादुके ! तर्कयामि ।
आलोकैः स्वैर्भुवनमखिलं दीपवद्व्याप्य कामं
    मुक्ताः शुद्धिं यदुपसदनाद् बिभ्रति त्रासहीनाः ॥ **18.44** ॥ 654

प्राप्ता शौरेश्चरणकमलं पादुके ! भक्तिभाजां
    प्रत्यादेष्टुं किमपि वृजिनं प्रापिता मौळिभागम् ।
देवेन त्वं दशशतदृशा दन्तिराजस्य धत्से
    मूर्ध्नि न्यस्ता मुखपटरुचिं मौक्तिकानां प्रभाभिः ॥ **18.45** ॥ 655

तव हरिपादुके ! पृथुळमौक्तिकरत्नभुवः
    प्रचलदमर्त्यसिन्धुलहरीसहधर्मचराः ।
पदमजरामरं विदधते कथमम्ब ! सतां
    प्रणतसुरेन्द्रमौळिपलितङ्करणाः किरणाः ॥ **18.46** ॥ 656

कपर्दे कस्यापि क्षितिधरपदत्रायिणि ! तथा
    मुहुर्गङ्गामन्यां क्षरति तव मुक्तामणिमहः ।

मुधारम्भः कुम्भस्थलमनुकलं सिञ्चति यथा
निरालम्बो लम्बोदरकळभशुण्डालचुळकः ॥ **18.47** ॥ 657

मुकुन्दपदरक्षिणि ! प्रगुणदीप्तयस्तावकाः
क्षरन्त्यमृतनिर्झरं कमपि मौक्तिकग्रन्थयः।
मनागपि मनीषिणो यदनुषङ्गिणस्तत्क्षणात्
जरामरणदन्तुरं जहति हन्त तापत्रयम् ॥ **18.48** ॥ 658

देवः श्रीपदलाक्षया तिलकितस्तिष्ठत्युपर्येव ते
गौरीपादसरोजयावकधनी मूले समालक्ष्यते।
इत्थं जल्पति दुर्मदान्मुरभिदः शुद्धान्तचेटीजने
प्रायस्त्वं मणिपादुके ! प्रहसिता मुक्तामयूखच्छलात् ॥ **18.49** ॥ 659

रङ्गेशचरणरक्षा सा मे विदधातु शाश्वतीं शुद्धिम्।
यन्मौक्तिकप्रभाभिः श्वेतद्वीपमिव सह्यजाद्वीपम् ॥ **18.50** ॥ 660

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ मरकतपद्धतिः एकोनविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

वन्दे गारुत्मतीं वृत्त्या मणिस्तोमैश्च पादुकाम्।
यया नित्यं तुळस्येव हरितत्वं प्रकाश्यते ॥ **19.1** ॥ 661

सविलासगतेषु रङ्गभर्तुः
त्वदधीनेषु बहिष्कृतो गरुत्मान्।
अधिगच्छति निर्वृतिं कथञ्चित्
निजरत्नैस्त्वयि पादुके ! निविष्टैः ॥ **19.2** ॥ 662

समये मणिपादुके ! मुरारेः
मुहुरन्तःपुरमुग्धचेटिकास्ते।
हरितान् हरिदश्मनां मयूखान्
तुळसीपल्लवशङ्कया क्षिपन्ति ॥ **19.3** ॥ 663

हरितः सहसा हरिन्मणीनां
प्रभया रङ्गनरेन्द्रपादरक्षे !।
तुळसीदलसम्पदं दधाति
त्वयि भक्तैर्निहितः प्रसूनराशिः ॥ **19.4** ॥ 664

प्रसादयन्ती मणिपादुके ! त्वं
विक्षेपयोगेन विहारवेलाम्।

हरिन्मनोज्ञा हरिकान्तिसिन्धोः
  सन्दृश्यसे शैवलमञ्जरीव ॥ **19.5** ॥ 665

बध्नासि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
  हरिन्मणीनां प्रभया स्फुरन्त्या ।
चूडापदेषु श्रुतिसुन्दरीणां
  माङ्गल्यदूर्वाङ्कुरमाल्यपङ्क्तिम् ॥ **19.6** ॥ 666

अच्छेद्यरश्मिनियतैर्घटिता हरिद्भिः
  सद्वर्त्मना गतिमती मणिपादरक्षे ! ।
सन्दृश्यसे सवितृमण्डलमध्यभाजो
  रङ्गेश्वरस्य रथसम्पदिवापरा त्वम् ॥ **19.7** ॥ 667

श्यामायमाननिगमान्तवनोपकण्ठाः
  स्थाने पदावनि ! हरिन्मणयस्त्वदीयाः ।
पर्यन्तशाद्वलवतीं प्रथयन्ति नित्यं
  नारायणस्य रुचिरां नखरश्मिगङ्गाम् ॥ **19.8** ॥ 668

उद्दिश्य कामपि गतिं मणिपादरक्षे !
  रङ्गेश्वरस्य चरणे विनिवेशितात्मा ।
प्रायो हरिन्मणिरुचा दृढभक्तिबन्धा
  प्रादुष्करोति भवती तुळसीवनानि ॥ **19.9** ॥ 669

सेवार्थमागतवतां त्रिदशेश्वराणां
  चूडामणिप्रकरशालिषु मौळिषु त्वम् ।
संवर्तयस्यसुरमर्दनपादरक्षे !
  स्वेनाश्मगर्भमहसा शुकपङ्क्तिशोभाम् ॥ **19.10** ॥ 670

दरपरिणतदूर्वा वल्लरीनिर्विशेषैः
  मरकतशकलानां मांसलैरंशुजालैः ।

पशुपतिविधृता त्वं तस्य पाणौ निषण्णं
मधुरिपुपदरक्षे ! वञ्चयस्येणशाबम् ॥ 19.11 ॥ 671

हरिचरणसरोजन्यासयोग्यं भवत्याः
प्रगुणमभिलषन्त्यो वर्णलाभं तुळस्यः।
प्रतिदिनमुपहारैः पादुके ! तावकानां
मरकतशकलानामाश्रयन्ते मयूखान् ॥ 19.12 ॥ 672

हरितमणिमयूखैरञ्चिताध्यात्मगन्धैः
दिशसि चरणरक्षे ! जातकौतूहला त्वम्।
दनुजमथनलीलादारिकाणामुदारां
दमनकदळपङ्क्तिं देवि ! मौलौ श्रुतीनाम् ॥ 19.13 ॥ 673

अधिगतबहुशाखैरश्मगर्भप्रसूतैः
मधुरिपुपदरक्षे ! मेचकैरंशुजालैः।
अनितरशरणानां नूनमारण्यकानां
किमपि जनयसि त्वं कीचकारण्यदुर्गम् ॥ 19.14 ॥ 674

प्रचुरनिगमशाखां पादुके ! रङ्गिणस्त्वां
चरणनखमयूखैश्चारुपुष्पानुबन्धाम्।
मरकतदळरम्यां मन्महे सञ्चरन्तीं
कनकसरिदनूपे काञ्चिदुद्यानलक्ष्मीम् ॥ 19.15 ॥ 675

नखकिरणनिकायैर्नित्यमाविर्मृणाले
महितरसविशेषे मेचकैरंशुभिस्ते।
परिकलयसि रम्यां पादुके ! रङ्गभर्तुः
पदकमलसमीपे पद्मिनीपत्रपङ्क्तिम् ॥ 19.16 ॥ 676

अनिमिषयुवतीनामार्तनादोपशान्त्यै
त्वयि विनिहितपादे लीलया रङ्गनाथे।

दधति चरणरक्षे ! दैत्यसौधानि नूनं
मरकतरुचिभिस्ते मङ्क्षु दूर्वाङ्कुराणि ॥ **19.17** ॥ 677

विपुलतममहोभिर्वीतदोषानुषङ्गं
विलसदुपरिनैल्यं देवि ! विष्णोः पदं तत्।
पृथुमरकतदृश्यां प्राप्य पादावनि ! त्वां
प्रकटयति समन्तात् सम्प्रयोगं हरिद्भिः ॥ **19.18** ॥ 678

पद्माभूम्योः प्रणयसरणिर्यत्र पर्यायहीना
यत्संसर्गादनघचरिताः पादुके ! कामचाराः।
तारासक्तं तमिह तरुणं प्रीणयन्ते जरत्यो
नित्यश्यामास्तव मरकतैर्नूनमाम्नायवाचः ॥ **19.19** ॥ 679

स्थलकमलिनीव काचित् चरणावनि ! भासि कमलवासिन्याः।
यन्मरकतदळमध्ये यः कश्चिदसौ समीक्ष्यते शौरिः ॥ **19.20** ॥ 680

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे मरकतपद्धतिः एकोनविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ इन्द्रनीलपद्धतिः विंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

हरिणा हरिनीलैश्च प्रतियत्नवतीं सदा।
अयत्नलभ्यनिर्वाणाम् आश्रये मणिपादुकाम् ॥ **20.1** ॥ 681

हरिरत्नमरीचयस्तवैते
नवनीलीरसनिर्विशेषवर्णाः।
श्रुतिमूर्धनि शौरिपादरक्षे !
पलितानुद्भवभेषजं भवन्ति ॥ **20.2** ॥ 682

अळकैरिव बिम्बितैः श्रुतीनां
हरिनीलैः सृजसि त्वमुन्मयूखैः।
कमलादयितस्य पादरक्षे !
करुणोदन्वति शैवलप्ररोहान् ॥ **20.3** ॥ 683

अनघैर्हरिनीलपद्धतीनां
प्रथमानैर्मणिपादुके ! मयूखैः।
अधरीकुरुषे रथाङ्गपाणेः
अमितामूर्ध्वमवस्थितस्य कान्तिम् ॥ **20.4** ॥ 684

चरणावनि ! भाति सह्यकन्या
हरिनीलद्युतिभिस्तवानुविद्धा।

वसुदेवसुतस्य रङ्गवृत्तेः
    यमुनेव स्वयमागता समीपम् ॥ **20.5** ॥ 685

अवधीरितदेवतान्तराणाम्
    अनघैस्त्वं मणिपादुके ! मयूखैः ।
हरिनीलसमुद्भवैर्विधत्से
    हरिसारूप्यमयत्नतो जनानाम् ॥ **20.6** ॥ 686

नेत्रेषु पुंसां तव पादरक्षे !
    नीलाश्मभासा निहिताञ्जनेषु ।
श्रिया समं संश्रितरङ्गकोशो
    निधिः स्वयं व्यक्तिमुपैति नित्यम् ॥ **20.7** ॥ 687

अभङ्गुरामच्युतपादरक्षे !
    मान्यां महानीलरुचिं त्वदीयाम् ।
निःश्रेयसद्वारकवाटिकायाः
    शङ्के समुत्पाटनकुञ्चिकां नः ॥ **20.8** ॥ 688

जीवयत्यमृतवर्षिणी प्रजाः
    तावकी दनुजवैरिपादुके ! ।
घोरसंसरणघर्मनाशिनी
    काळिकेव हरिनीलपद्धतिः ॥ **20.9** ॥ 689

शतमखोपलभङ्गमनोहरा
    विहरसे मुरमर्दनपादुके ! ।
मणिकिरीटगणेषु दिवौकसां
    मधुकरीव मनोरमपङ्क्तिषु ॥ **20.10** ॥ 690

अन्विच्छतां किमपि तत्त्वमनन्यदृश्यं
    सम्यक्प्रकाशजननी धृतकृष्णरूपा ।

पादावनि ! स्फुरसि वासवरत्नरम्या
मध्ये समाधिनयनस्य कनीनिकेव ॥ **20.11** ॥ 691

मातः ! सलीलमधिगम्य विहारवेलां
कान्तिं समुद्वहसि काञ्चनपादुके ! त्वम्।
लक्ष्मीकटाक्षरुचिरैर्हरिनीलरत्नैः
लावण्यसिन्धुपृषतैरिव रङ्गधाम्नः ॥ **20.12** ॥ 692

कॢप्तावकुण्ठनविधिर्मणिपादरक्षे !
नीलांशुकैर्वलभिदश्मसमुद्भवैस्ते।
सङ्गच्छते मुनिजनस्य मतिः समाधौ
रात्रौ समस्तजगतां रमणेन लक्ष्म्याः ॥ **20.13** ॥ 693

द्रष्टुं कदाचन पदावनि ! नैव जन्तुः
शक्नोति शाश्वतनिधिं निहितं गुहायाम्।
कृष्णानुरूपहरिनीलविशेषदृश्या
सिद्धाञ्जनं त्वमसि यस्य न देवि ! दृष्टेः ॥ **20.14** ॥ 694

प्रत्येमि रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वां
कृष्णान्तरङ्गरुचिभिर्हरिनीलरत्नैः।
विश्वापराधसहनाय पदं तदीयं
विश्वम्भरां भगवतीं समये भजन्तीम् ॥ **20.15** ॥ 695

मत्वा मषीं परिमितां भवती तदन्यां
वैकुण्ठपादरसिके मणिपादुके ! स्वान्।
अङ्क्ते स्वयं किरणलेपिभिरिन्द्रनीलैः
आशातटेषु लळितानपदानवर्णान् ॥ **20.16** ॥ 696

वलमथनमणीनां धामभिस्तावकानां
मधुरिपुपदरक्षे ! वासरैरव्यपेता।

अभिसरणपराणां वल्लवीनां तदाऽऽसीत्
    शमितगुरुभयार्तिः शर्वरी काचिदन्या ॥ **20.17** ॥ 697

शतमखमणिभङ्गैरुन्मयूखैर्दिशन्ती
    शरणमुपगतानां रङ्गनाथेन साम्यम्।
प्रथयसि जगति त्वं पादुके ! हैतुकानाम्
    उपनिषदुपगीतां तत्क्रतुन्यायवार्ताम् ॥ **20.18** ॥ 698

परिचरति विधौ त्वां पादुके ! रङ्गभर्तुः
    पदसरसिजभृङ्गैर्भासुरैरिन्द्रनीलैः।
प्रकटितयमुनौघा भक्तिनम्रस्य शम्भोः
    परिणमयसि चूडाविष्णुपद्याः प्रयागम् ॥ **20.19** ॥ 699

पदकिसलयसङ्गात् पादुके ! पत्रळश्रीः
    नखमणिभिरुदारैर्नित्यनिष्पन्नपुष्पा।
शतमखमणिनीला शौरिलावण्यसिन्धोः
    निबिडतमतमाला काऽपि वेलावनी त्वम् ॥ **20.20** ॥ 700

त्वयि विनिहितमेतत् केऽपि पश्यन्ति मन्दाः
    शतमखमणिजालं शार्ङ्गिणः पादरक्षे !।
वयमिदमिह विद्मः प्राणिनां भावुकानां
    हृदयगृहगुहाभ्यः पीतमन्धं तमिस्रम् ॥ **20.21** ॥ 701

कृतश्यामा मणिभिरसितैः कृष्णपक्षेण जुष्टा
    श्रेयः पुंसां जनयसि गतिं दक्षिणामुद्वहन्ती।
तेनास्माकं प्रथयसि परं पादुके ! तत्त्वविद्भिः
    मौळौ दृष्टां निगमवचसां मुक्तिकालाव्यवस्थाम् ॥ **20.22** ॥ 702

सद्भिर्जुष्टा समुदितविधुर्जैत्रयात्राविनोदे -
    ष्वातन्वाना रजनिमनघामिन्द्रनीलांशुजालैः।

चित्रं ख्याता कुमुदवनतः पादुके ! पुष्यसि त्वं
व्याकोचत्वं विबुधवनितावक्त्रपङ्केरुहाणाम् ॥ **20.23** ॥ 703

नित्यं लक्ष्मीनयनरुचिरैः शोभिता शक्रनीलैः
सालग्रामक्षितिरिव शुभैः शार्ङ्गिणो रूपभेदैः।
साकेतादेः समधिकगुणां सम्पदं दर्शयन्ती
मुक्तिक्षेत्रं मुनिभिरखिलैर्गीयसे पादुके ! त्वम् ॥ **20.24** ॥ 704

पादन्यासप्रियसहचरीं पादुके ! वासगेहात्
त्वामारुह्य त्रिचतुरपदं निर्गते रङ्गनाथे।
अन्तः स्निग्धैरसुरमहिळावेणिविक्षेपमित्रैः
श्यामच्छायं भवति भवनं शक्रनीलांशुभिस्ते ॥ **20.25** ॥ 705

या ते बाह्याङ्गणमभियतः पादुके ! रङ्गभर्तुः
सञ्चारेषु स्फुरति विततिः शक्रनीलप्रभायाः।
विष्वक्सेनप्रभृतिभिरसौ गृह्यते वेत्रहस्तैः
भ्रूविक्षेपस्तव दिविषदां नूनमाह्वानहेतुः ॥ **20.26** ॥ 706

अक्ष्णोरञ्जनकल्पना यवनिका लास्यप्रसूतेर्गतेः
चिद्गङ्गायमुना मुकुन्दजलधेर्वेलातमालाटवी।
कान्ताकुन्तळसन्ततिः श्रुतिवधूकस्तूरिकालङ्क्रिया
नित्यं रत्नपदावनि ! स्फुरति ते नीला मणिश्रेणिका ॥ **20.27** ॥ 707

निरन्तरपुरन्दरोपलभुवं द्युतिं तावकीम्
अवैमि मणिपादुके ! सरणिसङ्गिनीं रङ्गिणः।
तदीयनवयौवनद्विरदमल्लगण्डस्थली
गळन्मदझलज्झलाबहुळकज्जळश्यामिकाम् ॥ **20.28** ॥ 708

प्रतीमस्त्वां पादावनि ! भगवतो रङ्गवसतेः
घनीभूतामित्थं पदकमलमाध्वीपरिणतिम्।

स्फुरन्तः पर्यन्ते मदगरिमनिष्पन्दमधुप -
प्रसक्तिं यत्रैते विदधति महानीलमणयः॥ 20.29॥ 709

नमतां निजेन्द्रनीलप्रभवेन मुकुन्दपादुके ! भवती।
तमसा निरस्यति तमः कण्टकमिव कण्टकेनैव॥ 20.30॥ 710

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे इन्द्रनीलपद्धतिः विंशी॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ बिम्बप्रतिबिम्बपद्धतिः एकविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

शौरेः शुद्धान्तनारीणां विहारमणिदर्पणम्।
प्रसत्तेरिव संस्थानं पदत्राणमुपास्महे ॥ **21.1** ॥ 711

कमलापतिपादुके ! कदाचित्
    विहगेन्द्रस्त्वयि बिम्बितो विभाति।
सविलासगतेऽपि रङ्गभर्तुः
    निजमात्मानमिवोपधातुकामः ॥ **21.2** ॥ 712

मणिपङ्क्तिषु ते दिशामधीशाः
    प्रतिबिम्बानि निजानि वीक्षमाणाः।
अभियन्ति मुकुन्दपादुके ! त्वाम्
    अधिकारान्तरसृष्टिशङ्कयेव ॥ **21.3** ॥ 713

मणिमौळिशतेन बिम्बितेन
    प्रणतानां परितः सुरासुराणाम्।
मुरभिन्मणिपादुके ! महिम्ना
    युगपत्तेषु समर्पितेव भासि ॥ **21.4** ॥ 714

उपनीतमुपायनं सुरेन्द्रैः
    प्रतिबिम्बच्छलतस्त्वयि प्रविष्टम्।

स्वयमेव किल प्रसादभूम्ना
 प्रतिगृह्णासि मुकुन्दपादुके ! त्वम् ॥ **21.5** ॥ 715

रङ्गेश्वरस्य नवपल्लवलोभनीयौ
 पादौ कथन्नु कठिना स्वयमुद्वहेयम्।
इत्याकलय्य नियतं मणिपादुके ! त्वं
 पद्मास्तरं वहसि तत्प्रतिबिम्बलक्षात् ॥ **21.6** ॥ 716

पादार्पणात् प्रथमतो हरिदश्मरम्ये
 मध्ये तव प्रतिफलन्मणिपादरक्षे !।
मन्ये निदर्शयति रङ्गपतिर्युगान्ते
 न्यग्रोधपत्रशयितं निजमेव रूपम् ॥ **21.7** ॥ 717

यात्रावसानमधिगच्छति रङ्गनाथे
 विश्राणयस्यनुपदं मणिपादुके ! त्वम्।
प्रायः प्रयाणसमये प्रतिबिम्बितानां
 तीर्थावगाहमपरं त्रिदशेश्वराणाम् ॥ **21.8** ॥ 718

उच्चावचेषु तव रत्नगणेषु मातः !
 वेधाः प्रयाणसमये प्रतिबिम्बिताङ्गः।
आशङ्कते मुरभिदो मणिपादुके ! त्वाम्
 आगामिकल्पकमलासनपङ्क्तिगर्भाम् ॥ **21.9** ॥ 719

आलोलरश्मिनियतां मणिपादुके ! त्वाम्
 आरुह्य सञ्चरति रङ्गपतौ सलीलम्।
अन्तःपुरेषु युगपत्सुदृशो भजन्ते
 डोळाधिरोहणरसं त्वयि बिम्बिताङ्ग्यः ॥ **21.10** ॥ 720

कालेषु राघवपदावनि ! भक्तिनम्रः
 कार्याणि देवि ! भरतो विनिवेदयंस्ते।

त्वद्रत्नबिम्बिततयाऽपि मुहुः स्वकीयां
राजासनस्थितिमवेक्ष्य भृशं ललज्जे ॥ **21.11** ॥ 721

प्रत्यागते विजयिनि प्रथमे रघूणां
विन्यस्यति त्वयि पदं मणिपादरक्षे !।
रत्नौघबिम्बितनिशाचरवानरां त्वां
पूर्वक्षणस्थमिव पुष्पकमन्वपश्यन् ॥ **21.12** ॥ 722

वैयाकुलीं शमयितुं जगतो वहन्त्या
रक्षाधुरां रघुधुरन्धरपादरक्षे !।
प्राज्यं यशः प्रचुरचामरबिम्बलक्षात्
प्रायस्त्वया कबळितं प्रतिभूपतीनाम् ॥ **21.13** ॥ 723

प्रतिदिशमुपयाते देवि ! यात्रोत्सवार्थे
त्वयि विहरणकाले बिम्बिते जीवलोके।
वहसि मणिगणैस्त्वं पादुके ! रङ्गभर्तुः
कबळितसकलार्थां काञ्चिदन्यामवस्थाम् ॥ **21.14** ॥ 724

भगवति गरुडस्थे वाहनस्थाः सुरेन्द्राः
त्वयि विनिहितपादे भूमिमेवाश्रयन्ति।
तदपि चरणरक्षे ! रत्नजाले त्वदीये
प्रतिफलितनिजाङ्गास्तुल्यवाहा भवन्ति ॥ **21.15** ॥ 725

स्वच्छाकारां सुरयुवतयः स्वप्रतिच्छन्दलक्ष्यात्
गाहन्ते त्वां प्रणतिसमये पादुके ! साभिमानाः।
स्त्रीरत्नानां परिभवविधौ सृष्टिमात्रेण दक्षां
नीचैः कर्तुं नरसखमुनेरूर्वशीमूरुजाताम् ॥ **21.16** ॥ 726

स्वेच्छाकेळिप्रियसहचरीं स्वच्छरत्नाभिरामां
स्थाने स्थाने निहितचरणो निर्विशन् रङ्गनाथः।

सञ्चारान्ते सह कमलया शेषशय्याधिरूढः
त्यक्त्वाऽपि त्वां त्यजति न पुनः स्वप्रतिच्छन्दलक्षात्॥ **21.17** ॥ 727

त्वामेवैकामधिगतवतः केळिसञ्चारकाले
पार्श्वे स्थित्वा विनिहितदृशोः पादुकेऽनन्यलक्ष्यम्।
त्वद्रत्नेषु प्रतिफलितयोर्नित्यलक्ष्यप्रसादा
पद्माभूम्योर्दिशति भवती पादसेवां मुरारेः॥ **21.18** ॥ 728

एकामेकः किल निरविशत्पादुके ! द्वारकायां
क्रीडायोगी कृतबहुतनुः षोडशस्त्रीसहस्रे।
शुद्धे देवि ! त्वदुपनिहिते बिम्बितो रत्नजाले
भुङ्क्ते नित्यं स खलु भवतीं भूमिकानां सहस्रैः॥ **21.19** ॥ 729

हरिपदनखेषु भवती प्रतिफलति तव तदपि रत्नेषु।
उचिता मिथः पदावनि ! बिम्बप्रतिबिम्बता युवयोः॥ **21.20** ॥ 730

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे बिम्बप्रतिबिम्बपद्धतिः एकविंशी॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ काञ्चनपद्धतिः द्वाविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

कल्याणप्रकृतिं वन्दे भजन्तीं काञ्चनश्रियम्।
पदार्हां पादुकां शौरेः पद एव निवेशिताम् ॥ **22.1** ॥ 731

मधुजित्तनुकान्तितस्कराणां
    जलदानामभयं विधातुकामा।
चपलेव तदङ्घ्रिमाश्रयन्ती
    भवती काञ्चनपादुके ! विभाति ॥ **22.2** ॥ 732

निकषीकृतरम्यकृष्णरत्ना
    भवती काञ्चनसम्पदं व्यनक्ति।
परिपुष्यति पादुके ! यदीक्षा
    सहसा नः समलोष्टकाञ्चनत्वम् ॥ **22.3** ॥ 733

सुरभिर्निगमैः समग्रकामा
    कनकोत्कर्षवती पदावनि ! त्वम्।
दिशसि प्रतिपन्नमाधवश्रीः
    अनिशोन्निद्रमशोकवैभवं नः ॥ **22.4** ॥ 734

सति वर्णगुणे सुवर्णजातेः
    जगति ख्यातमसौरभादवर्णम्।

श्रुतिसौरभशालिना स्वहेम्ना
　　भवती शौरिपदावनि ! व्युदास्थत् ॥ **22.5** ॥ 735

प्रतिपन्नमयूरकण्ठधाम्ना
　　परिशुद्धेन पदावनि ! स्वकेन।
कमलास्तनभूषणोचितं तत्
　　भवती रत्नमलङ्करोति हेम्ना ॥ **22.6** ॥ 736

कान्त्या परं पुरुषमाप्रणखात् सुवर्णं
　　कर्तुं क्षमा त्वमसि काञ्चनपादरक्षे !।
अन्यादृशीं दिशसि या विनतस्य दूरात्
　　आरग्वधस्तबकसम्पदमिन्दुमौळेः ॥ **22.7** ॥ 737

चन्द्राकृतिः कथमकल्पयथास्तदानीं
　　वैमानिकप्रणयिनीवदनाम्बुजानाम्।
विक्रान्तिकालविततेन निजेन धाम्ना
　　बालातपं बलिविमर्दनपादुके ! त्वम् ॥ **22.8** ॥ 738

लेभे तदाप्रभृति नूनमियं भवत्याः
　　कान्त्या कवेरतनया कनकापगात्वम्।
यावन्मुकुन्दपदहेमपदावनि ! त्वं
　　पुण्यं विभूषितवती पुळिनं तदीयम् ॥ **22.9** ॥ 739

चित्रं सरोजनिलयासहितस्य शौरेः
　　वासोचितानि चरणावनि ! संविधित्सोः।
सद्यो विकासमुपयान्ति समाधिभाजां
　　चन्द्रातपेन तव मानसपङ्कजानि ॥ **22.10** ॥ 740

त्वय्येव पादमधिरोप्य नवं प्रवाहं
　　नाथे पदावनि ! निशामयितुं प्रवृत्ते।

आत्मीयकाञ्चनरुचा भवती विधत्ते
    हेमारविन्दभरितामिव हेमसिन्धुम्॥ **22.11** ॥ 741

विहरति पुळिनेषु त्वत्सखे रङ्गनाथे
    कनकसरिदियं ते पादुके ! हेमधाम्ना।
वहति सलिलकेळीस्रस्तचोळावरोध -
    स्तनकलशहरिद्रापङ्कपिङ्गामवस्थाम्॥ **22.12** ॥ 742

सुरभिनिगमगन्धा सौम्यपद्माकरस्था
    कनककमलिनीव प्रेक्ष्यसे पादुके ! त्वम्।
भ्रमर इव सदा त्वां प्राप्तनानाविहारः
    शतमखमणिनीलः सेवते शार्ङ्गधन्वा॥ **22.13** ॥ 743

कनकरुचिरवर्णा पादुके ! सह्यसिन्धुः
    श्रियमिव महनीयां सिन्धुराजस्य पत्नी।
स्वयमिह सविधस्था सौम्यजामातृयुक्ताम्
    उपचरति रसेन त्वामपत्याभिमानात्॥ **22.14** ॥ 744

अनुकलमुपजीव्या दृश्यसे निर्जराणां
    त्रिपुरमथनमौळौ शेखरत्वं दधासि।
प्रतिपदमधिगम्य प्राप्तशृङ्गासि शौरेः
    तदपि चरणरक्षे ! पूर्णचन्द्राकृतिस्त्वम्॥ **22.15** ॥ 745

कनकमपि तृणं ये मन्वते वीतरागाः
    तृणमपि कनकं ते जानते त्वत्प्रकाशैः।
मधुरिपुपदरक्षे ! यत् त्वदर्थोपनीतान्
    परिणमयसि हैमान् देवि ! दूर्वाङ्कुरादीन्॥ **22.16** ॥ 746

विशुद्धिमधिगच्छति ज्वलनसङ्गमात् काञ्चनं
    विदन्ति च जगन्ति तन्न खलु तद्विपर्यस्यति।

कथं कनकपादुके ! कमललोचने साक्षिणि
त्वयैव परिशुद्धता हुतभुजोऽपि जाघट्यते ॥ **22.17** ॥ 747

तारासङ्गप्रथितविभवां चारुजाम्बूनदाभां
त्वामारूढस्त्रिदशमहितां पादुके ! रङ्गनाथः ।
सञ्चारिण्यां सुरशिखरिणस्तस्थुषा मेखलायां
धत्ते मत्तद्विरदपतिना साम्यकक्ष्यां समीक्ष्याम् ॥ **22.18** ॥ 748

कनकरुचिरा काव्याख्याता शनैश्चरणोचिता
श्रितगुरुबुधा भास्वद्रूपा द्विजाधिपसेविता ।
विहितविभवा नित्यं विष्णोः पदे मणिपादुके !
त्वमसि महती विश्वेषां नः शुभा ग्रहमण्डली ॥ **22.19** ॥ 749

प्रज्वलितपञ्चहेतिः हिरण्मयीं त्वां हिरण्यविलयार्हः ।
आवहतु जातवेदाः श्रियमिव नः पादुके ! नित्यम् ॥ **22.20** ॥ 750

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे काञ्चनपद्धतिः द्वाविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ शेषपद्धतिः त्रयोविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

सृष्टां भूमावनन्तेन नित्यं शेषसमाधिना।
अहं सम्भावयामि त्वाम् आत्मानमिव पादुके ! ॥ **23.1** ॥ 751

पद्माभोगात् पादुके ! रङ्गभर्तुः पादस्पर्शाद्भोगमन्यं प्रपित्सोः।
शेषस्यैकां भूमिकामब्रवीत् त्वाम् आचार्याणामग्रणीर्यामुनेयः ॥ **23.2** ॥ 752

शेषत्वमम्ब ! यदि संश्रयति प्रकामं
त्वद्भूमिकां समधिगम्य भुजङ्गराजः।
त्वामेव भक्तिविनतैर्वहतां शिरोभिः
काष्ठां गतं तदिह केशवपादरक्षे ! ॥ **23.3** ॥ 753

मा भूदियं मयि निषण्णपदस्य नित्यं
विश्वम्भरस्य वहनाद्व्यथितेति मत्वा।
धत्से बलाभ्यधिकया मणिपादुके ! त्वं
शेषात्मना वसुमतीं निजयैव मूर्त्या ॥ **23.4** ॥ 754

तत्तादृशा निजबलेन निरूढकीर्तिः
शेषस्तवैव परिणामविशेष एषः।
रामेण सत्यवचसा यदनन्यवाह्यां
वोढुं पुरा वसुमतीं भवती नियुक्ता ॥ **23.5** ॥ 755

शेषत्वसीमनियतां मणिपादरक्षे !
त्वामागमाः कुलवधूमिव बालपुत्राः।
त्वद्रूपभेदशयितस्य परस्य पुंसः
पादोपधानशयितामुपधानयन्ति ॥ 23.6 ॥ 756

भरतशिरसि लग्नां पादुके ! दूरतस्त्वां
स्वतनुमपि ववन्दे लक्ष्मणः शेषभूतः।
किमिदमिह विचित्रं नित्ययुक्तः सिषेवे
दशरथतनयः सन् रङ्गनाथः स्वमेव ॥ 23.7 ॥ 757

भूयोभूयः स्तिमितचलिते यस्य सङ्कल्पसिन्धौ
ब्रह्मेशानप्रभृतय इमे बुद्बुदत्वं भजन्ति।
तस्यानादेर्युगपरिणतौ योगनिद्रानुरूपं
क्रीडातल्पं किमपि तनुते पादुके ! भूमिकाऽन्या ॥ 23.8 ॥ 758

अहीनात्मा रङ्गक्षितिरमणपादावनि ! सदा
सतामित्थं त्राणात् प्रथितनिजसत्रत्वविभवा।
अविद्यायामिन्याः स्पृशसि पुनरेकाहपदवीं
क्रतूनामाराध्या क्रतुरपि च सर्वस्वमसि नः ॥ 23.9 ॥ 759

बहुमुखभोगसमेतैः निर्मुक्ततया विशुद्धिमापन्नैः।
शेषात्मिका पदावनि ! निषेव्यसे शेषभूतैस्त्वम् ॥ 23.10 ॥ 760

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे शेषपद्धतिः त्रयोविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ द्वन्द्वपद्धतिः चतुर्विंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

प्रपद्ये पादुकारूपं प्रणवस्य कलाद्वयम्।
ओतं मितमिदं यस्मिन् अनन्तस्यापि तत्पदम् ॥ **24.1** ॥ 761

मणिपादुकयोर्युगं मुरारेः
  मम नित्यं विदधातु मङ्गळानि।
अधिकृत्य चराचरस्य रक्षाम्
  अनुकम्पाक्षमयोरिवावतारः ॥ **24.2** ॥ 762

चरणौ मणिपादुके ! मुरारेः
  प्रणतान् पालयितुं प्रपद्यमानम्।
विपदामिह दैवमानुषीणां
  प्रतिकारं युवयोर्द्वयं प्रतीमः ॥ **24.3** ॥ 763

मुरभिन्मणिपादुके ! भवत्योः
  विहितो नूनमसौ मिथो विभागः।
भजतामपरस्परप्रियाणाम्
  अविरोधाय सुरासुरेश्वराणाम् ॥ **24.4** ॥ 764

अहितोन्मथनाय संश्रितानाम्
  अलमालोकवशेन शब्दतो वा।

करयोश्च रथाङ्गपाञ्चजन्यौ
    मधुहन्तुः पदयोश्च पादुके ये ॥ **24.5** ॥ 765

अवधीरितसाधुपद्धतीनाम्
    अलसानां मधुवैरिपादुके द्वे ।
इतरेतरसाहचर्यमित्थं
    प्रतिपन्ने इव दैवपौरुषे नः ॥ **24.6** ॥ 766

पार्श्वयोः सरसिजावसुन्धरे
    पादयोश्च मणिपादुके ! युवाम् ।
सन्निकर्षथ न चेन्मधुद्विषः
    किं करिष्यति कृतागसां गणः ॥ **24.7** ॥ 767

पादुके ! भवभयप्रतीपयोः
    भावयामि युवयोः समागमम् ।
सक्तयोर्दनुजवैरिणः पदे
    विद्ययोरिव परावरात्मनोः ॥ **24.8** ॥ 768

रङ्गसीमनि रथाङ्गलक्ष्मणः
    चिन्तयामि तपनीयपादुके ! ।
शापदोषशमनाय तत्पदे
    चक्रवाकमिथुनं कृतास्पदम् ॥ **24.9** ॥ 769

मानयामि जगतस्तमोपहे
    माधवस्य मणिपादुके ! युवाम् ।
दक्षिणोत्तरगतिक्रमोचिते
    पद्धती इव मयूखमालिनः ॥ **24.10** ॥ 770

रङ्गनाथपदयोरलङ्क्रिया
    राजते कनकपादुकाद्वयी ।

तद्विभूतियुगळीव तादृशी
छन्दतः समविभागमाश्रिता ॥ **24.11** ॥ 771

साक्षात्पदं मधुभिदः प्रतिपादयन्त्यौ
मानोपपत्तिनियते मणिपादुके द्वे।
अन्योन्यसङ्गतिवशादुपपन्नचर्याम्
आज्ञां श्रुतिस्मृतिमयीमवधारयामि ॥ **24.12** ॥ 772

विश्वोपकारमधिकृत्य विहारकाले -
ष्वन्योन्यतः प्रथममेव परिस्फुरन्त्योः।
दृष्टान्तयन्ति युवयोर्मणिपादरक्षे !
दिव्यं तदेव मिथुनं दिविषन्निषेव्यम् ॥ **24.13** ॥ 773

द्वावेव यत्र चरणौ परमस्य पुंसः
तत्र द्विधा स्थितवती मणिपादुके ! त्वम्।
यत्रैव दर्शयति देवि ! सहस्रपात्त्वं
तत्रापि नूनमसि दर्शितताववदात्मा ॥ **24.14** ॥ 774

पर्यायतो गतिवशान्मणिपादरक्षे !
पूर्वापरत्वनियमं व्यतिवर्तयन्त्यौ।
मन्ये युवां महति विष्णुपदे स्फुरन्त्यौ
सन्ध्ये समस्तजगतामभिवन्दनीये ॥ **24.15** ॥ 775

अश्रान्तसञ्चरणयोर्निजसम्प्रयोगात्
अम्लानतां चरणपङ्कजयोर्दिशन्त्यौ।
मान्ये युवां रघुपतेर्मणिपादरक्षे !
विद्ये बलामतिबलां च विचिन्तयामि ॥ **24.16** ॥ 776

अन्तर्मोहादविदितवतामात्मतत्त्वं यथावत्
पद्यामित्थं परिचितवतां पादुके ! पापलोक्याम्।

नित्यं भक्तेरनुगुणतया नाथ पादं भजन्त्यौ
निष्ठे साक्षात् स्वयमिह युवां ज्ञानकर्मात्मिके नः ॥ **24.17** ॥ 777

न्यस्तं विष्णोः पदमिह महत् स्वेन भूम्ना वहन्त्योः
आम्नायाख्यामविहतगतिं वर्तयन्त्योर्निजाज्ञाम्।
आसन्नानां प्रणयपदवीमात्मना पूरयन्त्योः
द्वैराज्यश्रीर्भवति जगतामैकराज्ये भवत्योः ॥ **24.18** ॥ 778

अप्राप्तानामुपजनयथः सम्पदां प्राप्तिमेवं
सम्प्राप्तानां स्वयमिह पुनः पालनार्थं यतेथे।
साक्षाद्रङ्गक्षितिपतिपदं पादुके ! साधयन्त्यौ
योगक्षेमौ सुचरितवशान्मूर्तिमन्तौ युवां नः ॥ **24.19** ॥ 779

बद्धहरिपादयुगळं युगळं तपनीयपादुके ! युवयोः।
मोचयति संश्रितानां पुण्यापुण्यमयशृङ्खलायुगळम् ॥ **24.20** ॥ 780

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे द्वन्द्वपद्धतिः चतुर्विंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ सन्निवेशपद्धतिः पञ्चविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

अणोरणीयसीं विष्णोः महतोऽपि महीयसीम्।
प्रपद्ये पादुकां नित्यं तत्पदेनैव सम्मिताम् ॥ **25.1** ॥ 781

प्रतितिष्ठति पादसंमितायां
त्वयि नित्यं मणिपादुके ! मुकुन्दः।
इतरे तु परिच्छदास्त एते
विभवव्यञ्जनहेतवो भवन्ति ॥ **25.2** ॥ 782

तव रङ्गनरेन्द्रपादरक्षे !
प्रकृतिः सन्नपि भक्तिपारतन्त्र्यात्।
भवतीं वहतीव पन्नगेन्द्रः
प्रथितस्वस्तिकलक्षणैः शिरोभिः ॥ **25.3** ॥ 783

परस्य पुंसः पदसन्निवेशान्
प्रयुञ्जते भावितपञ्चरात्राः।
अघप्रतीपानपदिश्य पुण्ड्रान्
अङ्गेषु रङ्गेशयपादुके ! त्वाम् ॥ **25.4** ॥ 784

विमृश्य रङ्गेन्द्रपतिंवरायाः
श्रुतेः स्थितां मूर्धनि पादुके ! त्वाम्।

बध्नन्ति वृद्धाः समये वधूनां
    त्वन्मुद्रितान्याभरणानि मौळौ ॥ **25.5** ॥ 785

वहन्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    दीर्घायुषां दर्शितभक्तिबन्धाः।
आशाधिपानामवरोधनार्यः
    त्वन्मुद्रिकां मङ्गळहेमसूत्रैः ॥ **25.6** ॥ 786

व्यूहक्रमेण प्रथितारमग्रे
    सन्दर्शयन्तीं मणिपादुके ! त्वाम्।
पातुं त्रिलोकीं पदपद्मभाजं
    सौदर्शनीं शक्तिमवैमि शौरेः ॥ **25.7** ॥ 787

बद्धासिका कनकपङ्कजकर्णिकायां
    मध्ये कृशा मुररिपोर्मणिपादुके ! त्वम्।
सन्दृश्यसे सरसिजासनया गृहीतं
    रूपान्तरं किमपि रङ्गविहारयोग्यम् ॥ **25.8** ॥ 788

मानोचितस्य मदधीनजनस्य नित्यं
    मा भूदतः कृपणतेति विचिन्तयन्त्या।
बन्दीकृतं ध्रुवमवैमि वलग्नदेशे
    कार्श्यं त्वया कमललोचनपादरक्षे ! ॥ **25.9** ॥ 789

मध्ये कृशामुभयतः प्रतिपन्नवृद्धिं
    मन्ये समीक्ष्य भवतीं मणिपादरक्षे !।
नित्यं मुकुन्दपदसङ्गमविप्रयोगौ
    निश्चिन्वते कृतधियः सुखदुःखकाष्ठाम् ॥ **25.10** ॥ 790

रङ्गेशितुश्चरणपङ्कजयोर्भजन्ती
    रक्षाप्रसाधनविकल्पसहामवस्थाम्।

मान्याकृतिर्निविशसे मणिपादरक्षे !
    मध्ये परिच्छदविभूषणवर्गयोस्त्वम् ॥ **25.11** ॥ 791

अङ्गान्तरेषु निहितान्यखिलानि कामं
    पर्यायकल्पनसहानि विभूषणानि।
नित्यं मुकुन्दपदपद्मतलानुरूपं
    नैपथ्यमम्ब ! भवती नयनाभिरामम् ॥ **25.12** ॥ 792

ये नाम भक्तिनियतैस्तव सन्निवेशं
    निर्विश्य नेत्रयुगळैर्न भजन्ति तृप्तिम्।
कालक्रमेण कमलेक्षणपादरक्षे !
    प्रायेण ते परिणमन्ति सहस्रनेत्राः ॥ **25.13** ॥ 793

पदमप्रमाणमिति वादिनां मतं
    मधुजित्पदे महति मास्म भूदिति।
व्युदपादि तस्य चरणावनि ! त्वया
    निगमात्मनस्तव समप्रमाणता ॥ **25.14** ॥ 794

अप्रभूतमभवज्जगत्त्रयं
    यस्य मातुमुदितस्य पादुके !।
अप्रमेयममितस्य तत्पदं
    नित्यमेव ननु सम्मितं त्वया ॥ **25.15** ॥ 795

आलवालमिव भाति पादुके !
    पादपस्य भवती मधुद्विषः।
यत्समीपविनतस्य शूलिनः
    सारिणी भवति मौळिनिम्नगा ॥ **25.16** ॥ 796

मोदमानमुनिबृन्दषद्पदा
    भाति मुक्तिमकरन्दवर्षिणी।

काऽपि रङ्गनृपतेः पदाम्बुजे
    कर्णिका कनकपादुकामयी ॥ **25.17** ॥ 797

युगपदनुविधास्यन् यौवतं तुल्यरागं
    यदुपतिरधिचक्रे यावतो रूपभेदान्।
तदिदमतिविकल्पं बिभ्रती सन्निवेशं
    तव खलु पदरक्षे ! तावती मूर्तिरासीत् ॥ **25.18** ॥ 798

तत्तद्वृत्तेरनुगुणतया वामनीं व्यापिनीं वा
    प्राप्ते रङ्गप्रथितविभवे भूमिकां सूत्रधारे।
मन्ये विश्वस्थितिमयमहानाटिकां नेतुकामा
    नानासंस्था भवति भवती पादुके ! नर्तकीव ॥ **25.19** ॥ 799

माने परं समाने प्रत्यक्षेणागमेनापि।
हरिचरणस्य तवापि तु वैषम्यं रक्ष्यरक्षकत्वाभ्याम् ॥ **25.20** ॥ 800

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे सन्निवेशपद्धतिः पञ्चविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ यन्त्रिकापद्धतिः षड्विंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

उदग्रयन्त्रिकां वन्दे पादुकां यन्निवेशनात्।
उपर्यपि पदं विष्णोः प्रत्यादिष्टप्रसाधनम्॥ **26.1** ॥ 801

प्रसभं प्रतिरुध्य कण्टकादीन् भवती शौरिपदाम्बुजादधस्तात्।
चरणावनि ! धारयत्यमुष्मिन् उचितच्छायमुपर्यपि प्रतीकम्॥ **26.2** ॥ 802

मुरभिन्मणिपादुके ! त्वदीयाम्
अनघामङ्गुलियन्त्रिकामवैमि।
स्वयमुन्नमितां प्रदेशिनीं ते
परमं दैवतमेकमित्यृचन्तीम्॥ **26.3** ॥ 803

स्वदते मणिपादुके ! त्वदीया
पदशाखायुगयन्त्रिका विचित्रा।
परमं पुरुषं प्रकाशयन्ती
प्रणवस्येव परेयमर्धमात्रा॥ **26.4** ॥ 804

अनुयातमनोरथा मुरारेः
भवती केळिरथश्रियं दधाति।
चरणावनि ! यन्त्रिका तवैषा
तनुते कूबरसम्पदं पुरस्तात्॥ **26.5** ॥ 805

शङ्के भवत्याः सुभगं प्रतीकं
रङ्गेशपादाङ्गुळिसङ्ग्रहार्थम्।
त्राणाय पादावनि ! विष्टपानाम्
आज्ञाकरीमङ्गुळिमुद्रिकां ते ॥ **26.6** ॥ 806

अलङ्कृतं कर्णिकयोपरिष्टात्
उदग्रनाळं तव यन्त्रिकांशम्।
पद्मापतेः पादसरोजलक्ष्म्याः
प्रत्येमि पादावनि ! केळिपद्मम् ॥ **26.7** ॥ 807

उपरि विनिहितस्य केशवाङ्घ्रेः
उपरि पदावनि ! यन्त्रिकात्मिका त्वम्।
इति तव महिमा लघूकरोति
प्रणतसुरेश्वरशेखराधिरोहम् ॥ **26.8** ॥ 808

नित्यं पदावनि ! निबद्धकिरीटशोभं
पद्मालयापरिचितं पदमुद्वहन्त्याः।
अङ्गीकरोति रुचिमङ्गुळियन्त्रिका ते
साम्राज्यसम्पदनुरूपमिवातपत्रम् ॥ **26.9** ॥ 809

प्रथमा कलेव भवती चरणावनि ! भाति रङ्गचन्द्रमसः।
शृङ्गोन्नतिरिव यत्र श्रियं विभावयति यन्त्रिकायोगः ॥ **26.10** ॥ 810

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे यन्त्रिकापद्धतिः षड्विंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ रेखापद्धतिः सप्तविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

सूचयन्तीं स्वरेखाभिः अनालेख्यसरस्वतीम्।
अलेखनीयसौन्दर्याम् आश्रये शौरिपादुकाम् ॥ **27.1** ॥ 811

मणिमौळिनिघर्षणात् सुराणां वहसे काञ्चनपादुके ! विचित्रम्।
कमलापतिपादपद्मयोगात् अपरं लक्षणमाधिराज्यसारम् ॥ **27.2** ॥ 812

अभितो मणिपादुके ! स्फुरन्त्याः
तव रेखावितस्तथाविधायाः।
मुरवैरिपदारविन्दरूढैः
अनुकल्पायितमाधिराज्यचिह्नैः ॥ **27.3** ॥ 813

रेखया विनमतां दिवौकसां
मौळिरत्नमकरीमुखोत्थया।
पादुके ! वहसि नूनमद्भुतं
शौरिपादपरिभोगलक्षणम् ॥ **27.4** ॥ 814

त्रिदशमकुटरत्नोल्लेखरेखापदेशात्
परिणमयसि पुंसां पादुके ! मूर्ध्नि लग्ना।
नरकमथनसेवासम्पदं साधयित्री
नियतिविलिखितानां निष्कृतिं दुर्लिपीनाम् ॥ **27.5** ॥ 815

पदकमलतलान्तः संश्रितान्यातपत्र -
    ध्वजसरसिजमुख्यान्यैश्वरीलक्षणानि।
अवगमयसि शौरेः पादुके ! मादृशानाम्
    उपरि परिणतैः स्वैर्देवि ! रेखाविशेषैः ॥ **27.6** ॥ 816

स्नाता पदावनि चिरं परिभुज्य मुक्ता
    पादेन रङ्गनृपतेः शुभलक्षणेन।
रेखान्तरैर्नवनवैरुपशोभसे त्वं
    संस्कारचन्दनविलेपनपङ्कलग्नैः ॥ **27.7** ॥ 817

भक्त्या मुहुः प्रणमतां त्रिदशेश्वराणां
    कोटीरकोटिकषणादुपजायमानैः।
आभाति शौरिचरणादधिकानुभावा
    रेखाशतैस्तव पदावनि ! काऽपि रेखा ॥ **27.8** ॥ 818

पादावनि ! प्रतिपदं परमस्य पुंसः
    पादारविन्दपरिभोगविशेषयोग्या।
स्वाभाविकान् सुभगभक्तिविशेषदृश्यान्
    रेखात्मकान् वहसि पत्रलताविशेषान् ॥ **27.9** ॥ 819

रेखापदेशतस्त्वं प्रशमयितुं प्रळयविप्लवाशङ्काम्।
वहसि मधुजित्पदावनि ! मन्ये निगमस्य मातृकालेख्यम् ॥ **27.10** ॥ 820

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे रेखापद्धतिः सप्तविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ सुभाषितपद्धतिः अष्टाविंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

कलासु काष्ठामातिष्ठन् भूम्ने सम्बन्धिनामपि।
पादुका रङ्गधुर्यस्य भरताराध्यतां गता॥ **28.1** ॥ 821

सन्तः स्वदेशपरदेशविभागशून्यं
हन्त स्ववृत्तिमनघां न परित्यजन्ति।
राज्ये वने च रघुपुङ्गवपादरक्षा
नैजं जहौ न खलु कण्टकशोधनं तत्॥ **28.2** ॥ 822

ब्रह्मास्त्रतामधिजगाम तृणं प्रयुक्तं
पुण्यं शरव्यमभवत् पयसान्निधिर्वा।
पृथ्वीं शशास परिमुक्तपदं पदत्रं
किं वा न किं भवति केळिविधौ विभूनाम्॥ **28.3** ॥ 823

अन्येषु सत्स्वपि नरेन्द्रसुतेषु दैवात्
भ्रष्टः पदादधिकरोति पदं पदार्हः।
प्रायो निदर्शयति तत् प्रथमो रघूणां
तत्पादयोः प्रतिनिधी मणिपादुके वा॥ **28.4** ॥ 824

चरणमनघवृत्तेः कस्यचित्प्राप्य नित्यं
सकलभुवनगुप्त्यै सत्पथे वर्तते यः।

नरपतिबहुमानं पादुकेवाधिगच्छन्
स भवति समयेषु प्रेक्षितज्ञैरुपास्यः ॥ **28.5** ॥ 825

रामे राज्यं पितुरभिमतं सम्मतं च प्रजानां
माता वव्रे तदिह भरते सत्यवादी ददौ च।
चिन्तातीतः समजनि तदा पादुकाग्र्याभिषेको
दुर्विज्ञानस्वहृदयमहो दैवमत्र प्रमाणम् ॥ **28.6** ॥ 826

नातिक्रामेच्चरणवहनात्पादुका पादपीठं
यद्वाऽऽसन्नं परमिह सदा भाति राजासनस्य।
पूर्वत्रैव प्रणिहितमभूद्धन्त रामेण राज्यं
शङ्के भर्तुर्बहुमतिपदं विक्रमे साहचर्यम् ॥ **28.7** ॥ 827

प्रतिपदचपलाऽपि पादुका
रघुपतिना स्वपदे निवेशिता।
समजनि निभृतस्थितिस्तदा
भवति गुणः श्रियमभ्युपेयुषाम् ॥ **28.8** ॥ 828

गतिहेतुरभूत् क्वचित्पदे स्थितिहेतुर्मणिपादुका क्वचित्।
न हि वस्तुषु शक्तिनिश्चयो नियतिः केवलमीश्वरेच्छया ॥ **28.9** ॥ 829

अधरीकृतोऽपि महता तमेव सेवेत सादरं भूष्णुः।
अलभत समये रामात् पादाक्रान्ताऽपि पादुका राज्यम् ॥ **28.10** ॥ 830

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे सुभाषितपद्धतिः अष्टाविंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ प्रकीर्णपद्धतिः एकोनत्रिंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

विधौ प्रवृत्ते यद्द्रव्यं गुणसंस्कारनामभिः।
श्रेयः साधनमाम्नातं तत्पदत्रं तथाऽस्तु मे ॥ **29.1** ॥ 831

मधुरस्मितरम्यमौक्तिकश्रीः
विशसि व्यञ्जितमञ्जुळप्रणादा।
सह रङ्गनृपेण वासगेहं
तनुमध्या मणिपादुके ! त्वमेका ॥ **29.2** ॥ 832

शुभशब्दविशेषसंश्रिताभिः
भवती शौरिपदावनि ! क्रियाभिः।
अनुतिष्ठति नूनमाश्रितानाम्
अखिलोपद्रवशान्तिकं नवीनम् ॥ **29.3** ॥ 833

मणिभिर्मधुवैरिपादरक्षे !
भवती विक्रमणे प्रवर्धमाना।
युगपद्भवतां युगान्तकाले
दिवि लक्ष्मीं विदधे दिवाकराणाम् ॥ **29.4** ॥ 834

मञ्जुस्वनां मणिमयूखकलापिनीं त्वां
दृष्ट्वा कपर्दसविधे विनिवेश्यमानाम्।

गूढीभवन्ति गरुडध्वजपादरक्षे !
फूत्कारवन्ति पुरवैरिविभूषणानि ॥ **29.5** ॥ 835

मध्ये परिस्फुरितनिर्मलचन्द्रतारा
प्रान्तेषु रत्ननिकरेण विचित्रवर्णा।
पुष्णासि रङ्गनृपतेर्मणिपादुके ! त्वं
चक्षुर्वशीकरणयन्त्रविशेषशङ्काम् ॥ **29.6** ॥ 836

पादेन रङ्गनृपतेः परिभुज्यमाना
मुक्ताफलप्रकटितश्रमवारिबिन्दुः।
उत्कण्टका मणिमयूखशतैरुदग्रैः
सीत्कारिणीव चरणावनि ! शिञ्जितैस्त्वम् ॥ **29.7** ॥ 837

दूरप्रसारितकरा निनदैर्मणीनाम्
आयाति दैत्यरिपुरित्यसकृद्ब्रुवाणा।
दैत्येश्वरानभिमुखान् जनितानुकम्पा
मन्ये निवारयसि माधवपादुके ! त्वम् ॥ **29.8** ॥ 838

अच्छेद्यरश्मिनियतक्रमरत्नधुर्या
निष्कम्पकूबरनिभं दधती प्रतीकम्।
क्रीडागतेषु मधुजित्पदपद्मलक्ष्म्याः
कर्णीरथस्त्वमसि काञ्चनपादरक्षे ! ॥ **29.9** ॥ 839

मञ्जुस्वना मरकतोपलमेचकाङ्गी
शोणाश्मतुण्डरुचिरा मणिपादुके ! त्वम्।
पद्माविहाररसिकस्य परस्य यूनः
पर्यायतां भजसि पञ्जरशारिकाणाम् ॥ **29.10** ॥ 840

शोणोपलैश्चरणरक्षिणि ! संश्रितेषु
छायात्मना मरकतेषु तवावगाढः।

अन्वेति शौरिरभितः फलपङ्क्तिशोभि -
न्यात्मानमेव शयितुं वटपत्रमध्ये ॥ **29.11** ॥ 841

स्फीतं पदावनि ! तव स्नपनार्द्रमूर्तेः
आसागरं ततमभून्मणिरश्मिजालम्।
लीलोचितं रघुसुतस्य शरव्यमासन्
यातूनि यस्य वलयेन विवेष्टितानि ॥ **29.12** ॥ 842

रत्नांशुभिस्तव तदा मणिपादरक्षे !
संरज्यमानवपुषां रजनीमुखेषु।
आकस्मिकागतमदर्शि महौषधित्वं
साकेतपत्तनसमीपरुहां द्रुमाणाम् ॥ **29.13** ॥ 843

रामे वनं दशरथे च दिवं प्रयाते
निर्धूतविश्वतिमिरा सहसा बभूव।
भूयिष्ठरत्नकिरणा भवती रघूणां
भूयः प्रतापतपनोदयपूर्वसन्ध्या ॥ **29.14** ॥ 844

प्रीतेन देवि ! विभुना प्रतिपादनीयां
पादावनि ! प्रतिपदोदितमञ्जुनादाम्।
विद्यां विदुर्भगवतः प्रतिपादनार्हां
पारायणागमपयोनिधिपारगास्त्वाम् ॥ **29.15** ॥ 845

मुक्तांशुकेसरवती स्थिरवज्रदंष्ट्रा
प्रह्लादसम्पदनुरूपहिरण्यभेदा।
मूर्तिः श्रियो भवसि माधवपादरक्षे !
नाथस्य नूनमुचिता नरसिंहमूर्तेः ॥ **29.16** ॥ 846

सम्भावयन्ति कवयश्चतुरप्रचारां
मञ्जुस्वनां महितमौक्तिकपत्त्रळाङ्गीम्।
स्वाधीनसर्वभुवनां मणिपादुके ! त्वां
रङ्गाधिराजपदपङ्कजराजहंसीम्॥ **29.17**॥ 847

मुक्तामयूखरुचिरां मणिपादरक्षे !
मञ्जुस्वनां मणिभिराहितवर्णवर्गाम्।
मन्ये मुकुन्दपदपद्ममधुव्रतीनाम्
अन्यामकृत्रिमगिरामधिदेवतां त्वाम्॥ **29.18**॥ 848

आसाद्य केकयसुतावरदानमूलं
कालं प्रदोषमनिरीक्ष्य रमासहायम्।
मञ्जुप्रणादरहिता मणिपादरक्षे !
मौनव्रतं किमपि नूनमवर्तयस्त्वम्॥ **29.19**॥ 849

वैडूर्यरम्यसलिला महिता मरुद्भिः
छायावती मरकतोपलरश्मिजालैः।
अश्रान्तमोहपदवीपथिकस्य जन्तोः
विश्रान्तिभूमिरिव शौरिपदावनि ! त्वम्॥ **29.20**॥ 850

आद्यो रघुक्षितिभुजामभिषेकदीप्तैः
आप्यायितस्तव पदावनि ! रश्मिजालैः।
मन्दीचकार तपनो व्यपनीतभीतिः
मन्दोदरीवदनचन्द्रमसो मयूखान्॥ **29.21**॥ 851

मान्या समस्तजगतां मणिभङ्गनीला
पादे निसर्गघटिता मणिपादुके ! त्वम्।
अन्तःपुरेषु लळितानि गतागतानि
छायेव रङ्गनृपतेरनुवर्तसे त्वम्॥ **29.22**॥ 852

रङ्गाधिराजपदपङ्कजमाश्रयन्ती
  हैमी स्वयं परिगता हरिनीलरत्नैः।
सम्भाव्यसे सुकृतिभिर्मणिपादुके ! त्वं
  सामान्यमूर्तिरिव सिन्धुसुताधरण्योः ॥ **29.23** ॥ 853

अभ्यर्चिता सुमनसां निवहैरजस्रं
  मुक्तारुणोपलनखाङ्गुळिपल्लवश्रीः।
श्रेयस्करीं मुरभिदश्चरणद्वयीव
  कान्तिं समाश्रयसि काञ्चनपादुके ! त्वम् ॥ **29.24** ॥ 854

निर्मृष्टगात्ररुचिरा मणिपादुके ! त्वं
  स्नातानुलेपसुरभिर्नवमाल्यचित्रा।
प्राप्ते विहारसमये भजसे मुरारेः
  पादारविन्दपरिभोगमनन्यलभ्यम् ॥ **29.25** ॥ 855

नादे पदावनि ! तथा तव सन्निवेशो
  निर्वेशनक्रममसह्यमपाचिकीर्षुः।
यैरेव लोचनशतैरभिवीक्षते त्वां
  तैरेव पन्नगपतिः श्रुतिमान् बभूव ॥ **29.26** ॥ 856

पादावनि ! स्फुटमयूखसहस्रदृश्या
  विष्णोः पदेन भवती विहितप्रचारा।
त्वद्भक्तियन्त्रितजनप्रथमस्य शम्भोः
  वैकर्तनीमनुकरोति विहारमूर्तिम् ॥ **29.27** ॥ 857

राज्ये वनेऽपि रघुवीरपदोचितायाः
  संस्मृत्य गौतमवधूपरिरक्षणं ते।
मन्ये समाहितधियो मणिपादुके ! त्वां
  मूर्ध्ना भजन्त्यनुदिनं मुनिधर्मदाराः ॥ **29.28** ॥ 858

त्वामाश्रितो मणिमयूखसहस्रदृश्यां
त्वच्छिञ्जितेन सह रङ्गपतिः समुद्यन्।
आशङ्क्यते सुमतिभिर्मणिपादरक्षे !
विद्यासखः सवितृमण्डलमध्यवर्ती ॥ **29.29** ॥ 859

रत्नाश्रितैर्हरिपदं मणिपादुके ! त्वं
स्पृष्ट्वा करैः श्रुतिरसायनमञ्जुनादा।
तत्त्वं तदेतदिति बोधयसीव सम्यक्
वेदान् प्रतारितवतो विविधान् कुदृष्टीन् ॥ **29.30** ॥ 860

आनन्दसूः प्रणयिनामनघप्रसादा
रङ्गाधिराजपदरक्षिणि ! रत्नभासा।
न्यस्ते मुहुर्निजभरे स्थिरतां भजन्त्याः
वर्णांशुकं वितरसीव वसुन्धरायाः ॥ **29.31** ॥ 861

त्वं चित्रभानुरसि रत्नविशेषयोगात्
भूम्ना निजेन परिपुष्यसि पावकत्वम्।
स्वेनैव शौरिचरणावनि ! चन्द्ररूपा
तेजस्त्रयीव मिळिताऽसि तमोपहा नः ॥ **29.32** ॥ 862

प्रौढप्रवाळरुचिरा भुवनैकवन्द्या
रङ्गाधिराजचरणावनि ! रम्यचन्द्रा।
सम्भिन्नमौक्तिकरुचिः सततं प्रजानां
तापात्ययं दिशसि तारकितेव सन्ध्या ॥ **29.33** ॥ 863

रङ्गेश्वरस्य पुरतो मणिपादुके ! त्वं
रत्नांशुभिर्विकिरसि स्फुटभक्तिबन्धा।
पादौ विहारयितुमद्भुतसौकुमार्यौ
प्रायः सरोजकुमुदोत्पलपत्रपङ्क्तिम् ॥ **29.34** ॥ 864

आसन्नवृत्तिरवरोधगृहेषु शौरेः
आपादयस्यनुपदं वरवर्णिनीनाम्।
आलग्नरत्नकिरणा मणिपादुके ! त्वं
मञ्जुस्वना मदनबाणनिघर्षशङ्काम्॥ **29.35** ॥ 865

पर्याप्तमौक्तिकनखा स्फुटपद्मरागा
रेखाविशेषरुचिरा ललितप्रचारा।
रङ्गाधिराजपदयोर्मणिपादुके ! त्वं
सायुज्यमाश्रितवतीव समस्तवन्द्या॥ **29.36** ॥ 866

प्राप्ताभिषेका मणिपादुके ! त्वं
प्रदीप्तरत्ना रघुराजधान्याः।
प्रदक्षिणप्रक्रमणादकार्षीः
प्राकारमाग्नेयमिव प्रभाभिः॥ **29.37** ॥ 867

रत्नासने राघवपादरक्षे !
प्रदीप्यमानास्तव पद्मरागाः।
प्रायो नरेन्द्रान् भरतस्य जेतुः
प्रतापवह्नेरभवन् प्ररोहाः॥ **29.38** ॥ 868

शुभप्रणादा भवती श्रुतीनां
कण्ठेषु वैकुण्ठपतिंवराणाम्।
बध्नासि नूनं मणिपादरक्षे !
माङ्गल्यसूत्रं मणिरश्मिजालैः॥ **29.39** ॥ 869

विचित्रवर्णा श्रुतिरम्यशब्दा
निषेव्यसे नाकसदां शिरोभिः।
मधुद्विषस्त्वं मणिपादरक्षे !
श्रेयस्करी शासनपत्रिकेव॥ **29.40** ॥ 870

स्थिरा स्वभावान्मणिपादुके ! त्वं
सर्वंसहा स्वादुफलप्रसूतिः।
पृथ्वीव पद्भ्यां परमस्य पुंसः
संसृज्यसे देवि ! विभज्यसे च ॥ **29.41** ॥ 871

पश्यन्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
पूजासु ते संहितपुष्पजालाम्।
मृगीदृशो वासवरत्नरेखां
सचित्रपुङ्खामिव मन्मथज्याम् ॥ **29.42** ॥ 872

करैरुदग्रैः स्फुरतां मणीनां
मञ्जुस्वना माधवपादुके ! त्वम्।
अनूपदेशे कनकापगायाः
कलेः प्रवेशं प्रतिषेधसीव ॥ **29.43** ॥ 873

आक्रान्तवेदिर्भवती तदानीम्
अदर्शि मुक्तान्वितशोणरत्ना।
करग्रहार्थं भरतेन भूम्याः
लाजोत्करैर्वह्निशिखेव कीर्णा ॥ **29.44** ॥ 874

पत्रळा मणिगणैर्हिरण्मयी
भासि रङ्गपतिरत्नपादुके !।
केळिमण्टपगतागतोचिता
भूमिकेव गरुडेन कल्पिता ॥ **29.45** ॥ 875

उन्नतं बलिविरोधिनस्तदा
पादुके ! पदसरोजमाश्रिता।
मौक्तिकस्तबकमध्यसम्मितं
व्योम षट्पदतुलामलम्भयः ॥ **29.46** ॥ 876

कोमलाङ्गुळिनिवेशयन्त्रिका
न्यस्तमौक्तिकमयूखदन्तुरा।
मङ्गळानि वमसीव देहिनां
रङ्गराजमणिपादुके ! स्वयम् ॥ **29.47** ॥ 877

पङ्कजासहचरस्य रङ्गिणः
पादुके ! निजपदादनन्तरम्।
न्यस्यतस्त्वयि जगन्ति जायते
नागभोगशयनं निरङ्कुशम् ॥ **29.48** ॥ 878

साधयन्ति मधुवैरिपादुके !
साधवः स्थिरमुपायमन्तिमम्।
त्वत्प्रवृत्तिविनिवर्तनोचित -
स्वप्रवृत्तिविनिवर्तनान्वितम् ॥ **29.49** ॥ 879

नन्दसूनुपदपद्ममिन्दिरा
पाणिपल्लवनिपीडनासहम्।
पादुके ! तव बलेन पर्यभूत्
ऊष्मळामुरगमौळिशर्कराम् ॥ **29.50** ॥ 880

मणिनिकरसमुत्थैः सर्ववर्णा मयूखैः
प्रकटितशुभनादा पादुके ! रङ्गभर्तुः।
निखिलनिगमसूतेर्ब्रह्मणस्तत्सनाथाम्
अवगमयसि हृद्यामर्धमात्रां चतुर्थीम् ॥ **29.51** ॥ 881

श्रुतिविषयगुणा त्वं पादुके ! दैत्यहन्तुः
सततगतिमनोज्ञा स्वेन धाम्ना ज्वलन्ती।
जनितभुवनवृद्धिर्दृश्यसे स्थैर्ययुक्ता
विधृतनिखिलभूता वैजयन्तीव माला ॥ **29.52** ॥ 882

रघुपतिपदसङ्गाद्राज्यखेदं त्यजन्ती
पुनरपि भवती स्वान् दर्शयन्ती विहारान्।
अभिसमधितवृद्धिं हर्षकोलाहलानां
जनपदजनितानां ज्यायसा शिञ्जितेन ॥ **29.53** ॥ 883

हरिचरणमुपघ्नं पादुके ! संश्रितायाम्
अधिगतबहुशाखं वैभवं दर्शयन्त्याम्।
अभजत विधिहस्तन्यस्तधर्मद्रवायां
त्वयि मुकुळसमृद्धिं मौक्तिकश्रीस्तदानीम् ॥ **29.54** ॥ 884

कनकरुचिरकान्तिः कल्पिताशोकभारा
कृतपदकमलश्रीः क्रीडता माधवेन।
दिशिदिशि सुमनोभिर्दर्शनीयानुभावा
सुरभिसमयलक्ष्मीं पादुके ! पुष्यसि त्वम् ॥ **29.55** ॥ 885

प्रणिहितपदपद्मा पादुके ! रङ्गभर्तुः
शुभतरगतिहेतुश्चारुमुक्ताप्रवाळा।
स्थिरपरिणतरागां शुद्धबोधानुबद्धां
स्वजनयसि मुनीनां त्वन्मयीं चित्तवृत्तिम् ॥ **29.56** ॥ 886

विरचितनवभागा रत्नभेदैर्विचित्रैः
विविधविततरेखाव्यक्तसीमाविभागा।
हरिचरणसरोजं प्रेप्सतामर्चनीयं
प्रथयसि नवनाभं मण्डलं पादुके ! त्वम् ॥ **29.57** ॥ 887

परिणतगुणजाला पङ्क्तिभिर्मौक्तिकानां
बहुविधमणिरश्मिग्रन्थिबन्धाभिरामा।
रघुपतिपदरक्षे ! राजवाह्यस्य कुम्भे
कलितरुचिरभूस्त्वं काऽपि नक्षत्रमाला ॥ **29.58** ॥ 888

चरितनिखिलवृत्तिश्चारुपद्मासनस्था
    गुणनिबिडितमुक्तापङ्क्तिबद्धाक्षमाला।
सविधमधिवसन्ती पादुके ! रङ्गभर्तुः
    चरणकमलमन्तर्बिम्बितं ध्यायसीव॥ **29.59** ॥ 889

अनुपधि परिरक्षन्नेकपुत्राभिमानात्
    भुवनमिदमशेषं पादुके ! रङ्गनाथः।
निजपदनिहितायां देवि ! तिष्ठन् व्रजन् वा
    त्वयि निहितभरोऽभूत् किं पुनः स्वापमृच्छन्॥ **29.60** ॥ 890

त्वरितमुपगतानां श्रीमतो रङ्गभर्तुः
    त्वदुपहितपदस्य स्वैरयात्रोत्सवेषु।
मुखरयति दिगन्तान्मुह्यतां त्वत्प्रशस्तौ
    विहितकुसुमवृष्टिर्व्योमघोषी सुराणाम्॥ **29.61** ॥ 891

मनसि नियमयुक्ते वर्तमाना मुनीनां
    प्रतिपदमुपयान्ती भावनीयक्रमत्वम्।
श्रुतिरिव निजशब्दैः पादुके ! रङ्गभर्तुः
    पदमनितरगम्यं व्यङ्क्तुमर्हा त्वमेव॥ **29.62** ॥ 892

अविकलनिजचन्द्रालोकसन्दर्शनीया
    प्रतिकलमुपभोग्या पादुके ! रङ्गभर्तुः।
मुकुळयितुमशेषं मौक्तिकज्योत्स्नया नः
    प्रभवसि तिमिरौघं पौर्णमासी निशेव॥ **29.63** ॥ 893

हंसश्रेणीपरिचितगतिर्हारिणी कल्मषाणां
    मौळौ शम्भोः स्थितिमधिगता मुग्धचन्द्रानुबद्धा।
राज्ञामेका रघुकुलभुवां सम्यगुत्तारिका त्वं
    काले तस्मिन् क्षितिमधिगता पादुके ! जाह्नवीव॥ **29.64** ॥ 894

स्वच्छाकारां श्रुतिसुरभितां स्वादुभावोपपन्नां
मार्गेमार्गे महितविभवां पादुके ! तीर्थभेदैः।
शीतस्पर्शां श्रमविनयिनीं गाहते मन्दमन्दं
क्रीडालोलः कमलनिलयादत्तहस्तो युवा त्वाम् ॥ **29.65** ॥ 895

अभ्यस्यन्त्योः क्रममनुपमं रङ्गभर्तुर्विहारे
स्थानेस्थाने स्वरपरिणतिं लम्भितस्तत्तदर्हाम्।
पर्यायेण प्रहितपदयोः पादुके ! श्रुत्युदारः
शिञ्जानादः स्फुरति युवयोः शृङ्खलाबन्धरम्यः ॥ **29.66** ॥ 896

आसन्नानां दिवसमपुनर्नक्तमापादयन्ती
स्फीतालोका मणिभिरभितः प्राणिनामस्तदोषा।
प्रह्वैर्जुष्टा विबुधनिवहैः पादुके ! रङ्गभर्तुः
पादाम्भोजे दिशति भवती पूर्वसन्ध्येव कान्तिम् ॥ **29.67** ॥ 897

रम्यालोका ललितगमना पद्मरागाधरोष्ठी
मध्ये क्षामा मणिवलयिनी मौक्तिकव्यक्तहासा।
श्यामा नित्यं हरितमणिभिः शार्ङ्गिणः पादरक्षे !
मन्ये धातुर्भवसि महिळानिर्मितौ मातृका त्वम् ॥ **29.68** ॥ 898

स्थित्वा पूर्वं क्वचन भवती भद्रपीठस्य मध्ये
रत्नोदञ्चत्किरणनिकरा रङ्गिणः पादरक्षे !।
व्याकीर्णानां नृपतिविरहाद्देवि ! वर्णाश्रमाणां
नूनं सीमाविभजनसहं निर्ममे सूत्रपातम् ॥ **29.69** ॥ 899

मातर्मञ्जुस्वनपरिणतप्रार्थनावाक्यपूर्वं
निक्षिप्तायां त्वयि चरणयोः पादुके ! रङ्गभर्तुः।
त्वय्यायत्तं किमपि कुशलं जानतीनां प्रजानां
पर्याप्तं तन्न खलु न भवत्यात्मनिक्षेपकृत्यम् ॥ **29.70** ॥ 900

नित्यं रङ्गक्षितिपतिपदन्यासधन्यात्मनस्ते
शिञ्जानादं श्रवणमधुरं पादुके ! दीर्घयन्तः।
काले तस्मिन् करणविगमक्लेशजातं विहन्युः
सन्तापं नस्तरुणतुळसीगन्धिनो गन्धवाहाः॥ **29.71** ॥ 901

संसाराध्वश्रमपरिणतं संश्रितानां जनानां
तापं सद्यः शमयितुमलं शार्ङ्गिणः पादुके ! त्वम्।
चन्द्रापीडे प्रणमति नवां चन्द्रिकामापिबद्भिः
धारानिर्यत्सलिलकणिकाशीकरैश्चन्द्रकान्तैः॥ **29.72** ॥ 902

वज्रोपेतां वलभिदुपलश्यामलां मञ्जुघोषां
मुक्तासारां मधुरचपलां वीक्ष्य विष्णोः पदे त्वाम्।
हर्षोत्कर्षादुपरि चलयन् पादुके ! चन्द्रकान्तं
धत्ते नित्यं धृतघनरुचिस्ताण्डवं नीलकण्ठः॥ **29.73** ॥ 903

श्रीरङ्गेन्दोश्चरणकमलं तादृशं धारयन्ती
काले काले सह कमलया क्लृप्तयात्रोत्सवश्रीः।
गत्वागत्वा स्वयमनुगृहद्वारमुन्निद्रनादा
पौरान्नित्यं किमपि कुशलं पादुके ! पृच्छसीव॥ **29.74** ॥ 904

चतुरविहारिणीं रुचिरपक्षरुचिं भवतीं
मनसिजसायकासनगुणोचितमञ्जुरवाम्।
अनुपदमाद्रियेमहि महेन्द्रशिलामहितां
हरिचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रतिकाम्॥ **29.75** ॥ 905

कनकरुचा जटामुरगमौळिमणीन् मणिभिः
त्रिदिवतरङ्गिणीं तरळमौक्तिकदीधितिभिः।
कुटिलतया क्वचिच्छशिकलामधरीकुरुषे
मुररिपुपादुके ! पुरभिदः शिरसा विधृता॥ **29.76** ॥ 906

काले तल्पभुजङ्गमस्य भजतः काष्ठां गतां शेषतां
मूर्तिं कामपि वेद्मि रङ्गनृपतेश्चित्रां पदत्रद्वयीम्।
सेवानम्रसुरासुरेन्द्रमकुटीशेषापटीसङ्गमे
मुक्ताचन्द्रिकयेव या प्रथयते निर्मोकयोगं पुनः॥ **29.77** ॥ 907

चन्द्रापीडशिखण्डचन्द्रशिखरच्योतत्सुधानिर्झर -
स्तोकाश्लिष्टसुरेन्द्रशेखररजःस्त्यानां स्तुमः पादुकाम्।
ब्रह्मस्तम्बविभक्तसीमविविधक्षेत्रज्ञसर्गस्थिति -
ध्वंसानुग्रहनिग्रहप्रणयिनी या सा क्रिया रङ्गिणः॥ **29.78** ॥ 908

लक्ष्मीनूपुरशिञ्जितेन गुणितं नादं तवाकर्णयन्
आजिघ्रन्निगमान्तगन्धतुळसीदामोत्थितं सौरभम्।
काले कुत्रचिदागतं करुणया सार्धं त्वया चाग्रतः
पश्येयं मणिपादुके ! परतरं पद्मेक्षणं दैवतम्॥ **29.79** ॥ 909

वहति क्षितिव्यवहितां सोऽपि त्वां गतिषु पादुके ! रङ्गी।
कमठपतिभुजगपरिबृढकरिवरकुलशिखरिभूमिकाभेदैः॥ **29.80** ॥ 910

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे प्रकीर्णपद्धतिः एकोनत्रिंशी॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ चित्रपद्धतिः त्रिंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

प्रतिष्ठां सर्वचित्राणां प्रपद्ये मणिपादुकाम्।
विचित्रजगदाधारो विष्णुर्यत्र प्रतिष्ठितः॥ **30.1** ॥ 911

शृणु ते पादुके ! चित्रं चित्राभिर्मणिभिर्विभोः।
युगक्रमभुवो वर्णान् युगपद्वहसे स्वयम्॥ **30.2** ॥ 912

सुरासुरार्चिता धन्या तुङ्गमङ्गळपालिका।
चराचराश्रिता मान्या रङ्गपुङ्गवपादुका॥ **30.3** ॥ 913

पद्मेव मङ्गळसरित् पारं संसारसन्ततेः।
दुरितक्षेपिका भूयात् पादुका रङ्गभूपतेः॥ **30.4** ॥ 914

अनन्यशरणः सीदन् अनन्तक्लेशसागरे।
शरणं चरणत्राणं रङ्गनाथस्य संश्रये॥ **30.5** ॥ 915

प्रतिभायाः परं तत्त्वं बिभ्रती पद्मलोचनम्।
पश्चिमायामवस्थायां पादुके ! मुह्यतो मम॥ **30.6** ॥ 916

यामः श्रयति यां धत्ते यैन यात्याय याच्च या।
याऽस्य मानाय यै वान्या सा मामवतु पादुका॥ **30.7** ॥ 917

चर्या नः शौरिपादु ! त्वं प्रायश्चित्तेष्वनुत्तमा।
निवेश्यसे ततः सद्भिः प्रायश्चित्तेष्वनुत्तमा॥ **30.8**॥ 918

रामपादगता भासा सा भाता गदपामरा।
कादुपानञ्च कासह्या ह्यास काञ्चनपादुका॥ **30.9**॥ 919

बाढाघाळीझाटतुच्छे गाथाभानाय फुल्लखे।
समाधौ शठजिच्चूडां वृणोषि हरिपादुके !॥ **30.10**॥ 920

सा भूपा रामपारस्था विभूपास्तिसपारता।
तारपा सकृपा दुष्टिपूरपा रामपादुका॥ **30.11**॥ 921

कारिका न न यात्राया या गेयाऽस्यस्य भानुभा।
पादपा हह सिद्धासि यज्ञाय मम साऽञ्जसा॥ **30.12**॥ 922

सराघवा श्रुतौ दृष्टा पादुका सनृपासना।
सलाघवा गतौ श्लिष्टा स्वादुर्मे सदुपासना॥ **30.13**॥ 923

काव्यायास्थित मावर्ग व्याजयातगमार्गका।
कामदा जगतः स्थित्यै रङ्गपुङ्गवपादुका॥ **30.14**॥ 924

सुरकार्यकरी देवी रङ्गधुर्यस्य पादुका।
कामदा कलितादेशा चरन्ती साधुवर्त्मसु॥ **30.15**॥ 925

भरताराधितां तारां वन्दे राघवपादुकाम्।
भवतापाधितान्तानां वन्द्यां राजीवमेदुराम्॥ **30.16**॥ 926

कादुपास्यसदालोका कालोदाहृतदामका।
कामदाऽध्वरिरंसाकाऽकासा रङ्गेशपादुका॥ **30.17**॥ 927

पापाकूपारपाळीपा त्रिपादीपादपादपा।
कृपारूपा जपालापा स्वापा माऽपान्नृपाधिपा॥ **30.18**॥ 928

स्थिरागसां सदाराध्या विहताकततामता।
सत्पादुके ! सरासा मा रङ्गराजपदं नय॥ **30.19** ॥ 929

स्थिता समयराजत्पा गतारा मादके गवि।
दुरंहसां सन्नतादा साध्यातापकरासरा॥ **30.20** ॥ 930

लोकताराकामचारा कविराजदुरावचा।
तारा गते पादराऽऽम राजते रामपादुका॥ **30.21** ॥ 931

जयामपापामया जयामहे दुदुहे मया।
महेशकाकाशहेम पादुकाऽममकादुपा॥ **30.22** ॥ 932

पापादपापादपापा पादपाददपादपा।
दपादपापादपाद पादपाददपादपा॥ **30.23** ॥ 933

कोपोद्दीपकपापेऽपि कृपापाकोपपादिका।
पूदपादोदकापादोद्दीपिका काऽपि पादुका॥ **30.24** ॥ 934

ततातत्तातितत्तेता तातततीतेतितातितुत्।
तत्तत्तत्तातततितता ततेतातेततातुता॥ **30.25** ॥ 935

यायायायायायायायायायायायायायायाया।
यायायायायायायाया या या या या या या या या॥ **30.26** ॥ 936

रघुपतिचरणावनी तदा
  विरचितसञ्चरणा वनीपथे।
कृतपरिचरणा वनीपकैः
  निगममुखैश्च रणावनीगता॥ **30.27** ॥ 937

दत्तकेळिं जगत्कल्पनानाटिका
  रङ्गिणा रङ्गिणा रङ्गिणा रङ्गिणा।

तादृशे गाधिपुत्राध्वरे त्वां विना
पादुका पादुका पादुका पादुका ॥ 30.28 ॥ 938

पादपापादपापादपापादपा
पादपापादपापादपाऽपादपा।
पादपापादपापादपापादपा -
पादपापादपापाऽऽदपापादपा ॥ 30.29 ॥ 939

साकेतत्राणवेळाजनिततततनिज प्राङ्कण श्रीप्रभासा
साभा प्रश्रीरटव्यामियमममयमिव्यापदुच्छेदिलासा।
सालादिच्छेदतिग्माहवरुरुरुवह ह्रीकरस्यामरासा -
सा रामस्याङ्घ्रिमभ्याजति न न नतिजस्थूलमुत्रातके सा ॥ 30.30 ॥ 940

रम्ये वेश्मनि पापराक्षसभिदास्वासक्तधीनायिका
नन्तुं कर्मजदुर्मदालसधियां सा हन्त नाथीकृता।
सद्वाटभ्रमिकासु तापसतपोविस्रम्भभूयन्त्रिका
काचित्स्वैरगमेन केळिसमये कामव्रता पादुका ॥ 30.31 ॥ 941

श्रीसंवेदनकर्मकृद्वसु तव स्यामृद्धधैर्यस्फुटः
श्रीपादावनि विस्तृतासि सुखिनी त्वं गेययातायना।
वेदान्तानुभवातिपातिसुतनुः सान्द्रेड्यभावप्रथे -
ऽङ्कस्था चाच्युतदिव्यदास्यसुमतिः प्राणस्थसीताधन ! ॥ 30.32 ॥ 942

कनकपीठनिविष्टतनुस्तदा
सुमतिदायिनिजानुभवस्मृता।
विधिशिवप्रमुखैरभिवन्दिता
विजयते रघुपुङ्गवपादुका ॥ 30.33 ॥ 943

दीनगोपीजनिक्लिष्टभीनुत् सदा
रामपादावनि ! स्वानुभावस्थिता।

एधि मेऽवश्यमुत्तारभावश्रिता
  तेजसा तेन घुष्टिं गता पालिका ॥ **30.34** ॥ 944

धामनिराकृततामसलोका
  धातृमुखैर्विनता निजदासैः।
पापमशेषमपाकुरुषे मे
  पादु ! विभूषितराघवपादा ॥ **30.35** ॥ 945

कृपानघत्रातसुभूरदुष्टा मेध्या रुचा पारिषदामभूपा।
पादावनि ! स्त्यानसुखैर्न तृप्ता कान्त्या समेताधिकृताऽनिरोधा ॥ **30.36** ॥ 946

सारससौख्यसमेता ख्याता पदपा भुवि स्वाज्ञा।
साहसकार्यवनाशा धीरा वसुदा नवन्यासा ॥ **30.37** ॥ 947

सान्याऽवनदा सुवराऽधीशाना वर्यका सहसा।
ज्ञा स्वा विभुपादपताख्याता मे सख्यसौ सरसा ॥ **30.38** ॥ 948

तारस्फारतर स्वररसभररा सा पदावनी सारा।
धीरस्वैरचरस्थिर रघुपुर वासरति रामसवा ॥ **30.39** ॥ 949

चरमचरं च नियन्तुः चरणावनिदम्परेतरा शौरेः।
चरमपुरुषार्थचित्रौ चरणावनि ! दिशसि चत्वरेषु सताम् ॥ **30.40** ॥ 950

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे चित्रपद्धतिः त्रिंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ निर्वेदपद्धतिः एकत्रिंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

प्रपद्ये पादुकां देवीं परविद्यामिव स्वयम्।
यामर्पयति दीनानां दयमानो जगद्गुरुः ॥ **31.1** ॥ 951

अपि जन्मनि पादुके ! परस्मिन्
अनघैः कर्मभिरीदृशो भवेयम्।
य इमे विनयेन रङ्गभर्तुः
समये त्वां पदयोः समर्पयन्ति ॥ **31.2** ॥ 952

परिवर्तयिता पितामहादीन्
त्वमिवानन्तमसौ वहत्यनेहा।
अधुनाऽपि न शौरिपादुके ! त्वाम्
अनघालम्बनमभ्युपैति चित्तम् ॥ **31.3** ॥ 953

कमलाध्युषिते निधौ निरीहे
सुलभे तिष्ठति रङ्गकोशमध्ये।
त्वयि तत्प्रतिलम्भने स्थितायां
परमन्विच्छति पादुके ! मनो मे ॥ **31.4** ॥ 954

यद्यप्यहं तरळधीस्तव न स्मरेयं
न स्मर्तुमर्हति कथं भवती स्वयं मे।

वत्से विहारकुतुकं कलयत्यवस्था
 का नाम केशवपदावनि ! वत्सलायाः ॥ **31.5** ॥ 955

मातर्मुकुन्दकरुणामपि निह्नुवानात्
 किं वा परं किमपि किल्बिषतो मदीयात्।
गाढं गृहीतचरणागमनापदेशात्
 तत्प्रेरणप्रणयिनी तव चेन्न लीला ॥ **31.6** ॥ 956

क्षीबाऽसि काञ्चनपदावनि ! कैटभारेः
 पादारविन्दमकरन्दनिषेवणेन।
देवि ! त्वदन्तिकजुषः कथमन्यथा मे
 दीनाक्षराणि न शृणोषि दयाधिका त्वम् ॥ **31.7** ॥ 957

मातस्त्वदर्पितभरस्य मुकुन्दपादे
 भद्रेतराणि यदि नाम भवन्ति भूयः।
कीर्तिः प्रपन्नपरिरक्षणदीक्षितायाः
 किं न त्रपेत तव काञ्चनपादरक्षे ॥ **31.8** ॥ 958

दौवारिकद्विरसनप्रबलान्तरायैः
 दूये पदावनि ! दुराढ्यबिलप्रवेशैः।
तद्रङ्गधामनिरपायधनोत्तरायां
 त्वय्येव विश्रमय मङ्क्षु मनोरथं मे ॥ **31.9** ॥ 959

व्यामुह्यतां त्रिविधतापमये निदाघे
 मायाविशेषजनितासु मरीचिकासु।
संस्पृष्टशौरिचरणा चरणावनि ! त्वं
 स्थेया स्वयं भवसि नश्वरमे पुमर्थे ॥ **31.10** ॥ 960

अच्छेद्यया विषयवागुरया निबद्धान्
 दीनान् जनार्दनपदावनि ! सत्पथस्था।

प्रायः क्रमेण भवती परिगृह्य मौळौ
कालेन मोचयति नः कृपया सनाथा॥ **31.11**॥ 961

संवाहिका चरणयोर्मणिपादरक्षे !
देवस्य रङ्गवसतेर्दयिता ननु त्वम्।
कस्त्वां निवारयितुमर्हति योजयन्तीं
मातः ! स्वयं गुणगणेषु ममापराधान्॥ **31.12**॥ 962

किं वा भविष्यति परं कलुषैकवृत्तेः
एतावताऽप्यनुपजातमनेहसा मे।
एकं तदस्ति यदि पश्यसि पादुके ! ते
पद्मासहायपदपङ्कजभोगसाम्यम्॥ **31.13**॥ 963

विविधविषयचिन्तासन्तताभिश्चिरं मां
जनितकलुषमित्थं देवि ! दुर्वासनाभिः।
पदसरसिजयोस्त्वं पादुके रङ्गभर्तुः
परिमळपरिवाहैः पावनैर्वासयेथाः॥ **31.14**॥ 964

शरणमधिगतस्त्वां शार्ङ्गिणः पादरक्षे !
सकृदपि विनियुक्तं त्वत्सपर्याधिकारे।
पुनरपि कथमेनं हस्तमुत्तानयेयं
धनमदमुदितानां मानवानां समाजे॥ **31.15**॥ 965

यदि किमपि समीहे कर्म कर्तुं यथावत्
प्रतिपदमुपजातैः प्रत्यवेयां निमित्तैः।
अवधिरसि यदि त्वं तत्र नैमित्तिकानां
शरणमिह न किं मे शौरिपादावनि ! स्याः॥ **31.16**॥ 966

अन्तर्लीनैरघपरिकरैराविला चित्तवृत्तिः
शब्दादीनां परवशतया दुर्जयानीन्द्रियाणि।

विष्णोः पादप्रणयिनि ! चिरादस्य मे दुःखसिन्धोः
पारं प्राप्यं भवति परया विद्यया वा त्वया वा ॥ **31.17** ॥ 967

गोमायूनां मलयपवने तस्कराणां हिमांशौ
दुर्वृत्तानां सुचरितमये सत्पथे त्वत्सनाथे।
तत्त्वज्ञाने तरळमनसां शार्ङ्गिणः पादरक्षे !
नित्योद्वेगो भवति नियतेरीदृशी दुर्विनीतिः ॥ **31.18** ॥ 968

काले जन्तून् कलुषकरणे क्षिप्रमाकारयन्त्याः
घोरं नाहं यमपरिषदो घोषमाकर्णयेयम्।
श्रीमद्रङ्गेश्वरचरणयोरन्तरङ्गैः प्रयुक्तं
सेवाह्वानं सपदि शृणुयां पादुकासेवकेति ॥ **31.19** ॥ 969

पाषाणकल्पमन्ते परिचितगौतमपरिग्रहन्यायात्।
पतिपदपरिचरणार्हं परिणमय मुकुन्दपादरक्षिणि ! माम् ॥ **31.20** ॥ 970

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे निर्वेदपद्धतिः एकत्रिंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ फलपद्धतिः द्वात्रिंशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

उपाख्यातां तथात्वेन वसिष्ठाद्यैर्महर्षिभिः।
उपायफलयोः काष्ठाम् उपासे रामपादुकाम् ॥ **32.1** ॥ 971

निविशेय निरन्तरं प्रतीतः
त्रिदशानां विभवं तृणाय मत्वा।
सविधे तव देवि ! रङ्गभर्तुः
पदलीलाकमलं समुद्वहन्त्याः ॥ **32.2** ॥ 972

किमहं मणिपादुके ! त्वया मे
सुलभे रङ्गनिधौ श्रिया सनाथे।
करणानि पुनः कदर्थयेयं
कृपणद्वारदुरासिकादिदुःखैः ॥ **32.3** ॥ 973

सकृदप्यनुभूय रङ्गभर्तुः
त्वदुपश्लेषमनोहरं पदाब्जम्।
अपुनर्भवकौतुकं तदैव
प्रशमं गच्छति पादुके ! मुनीनाम् ॥ **32.4** ॥ 974

अपरस्परपातिनाममीषाम्
अनिदम्पूर्वनिरूढसन्ततीनाम्।

भरतव्यसनादनूनसीम्नां
दुरितानां मम निष्कृतिस्त्वमासीः ॥ **32.5** ॥ 975

त्वदुपासनसम्प्रदायविद्भिः
समये सात्त्वतसेविते नियुक्ताः ।
भरतव्रतिनो भवाम्बुराशिं
कतिचित् काञ्चनपादुके ! तरन्ति ॥ **32.6** ॥ 976

अलमच्युतपादुके ! यथावत्
भवती यच्च पदं त्वदेकधार्यम् ।
इतरेतरभूषितं तदेतत्
द्वितयं संवननाय चेतसो नः ॥ **32.7** ॥ 977

अनन्यसामान्यतया मुरारेः
अङ्गेष्ववाप्तेषु किरीटमुख्यैः ।
पादावनि ! त्वं निजमेव भागं
सर्वात्मसाधारणतामनैषीः ॥ **32.8** ॥ 978

समाश्रितानां मणिपादुके ! त्वां
विपश्चितां विष्णुपदेऽप्यनास्था ।
कथं पुनस्ते कृतिनो भजेरन्
वासादरं वासवराजधान्याम् ॥ **32.9** ॥ 979

विमृश्य रङ्गेश्वरपादरक्षे !
वारक्रमं नूनमवारणीयम् ।
पद्माग्रहेऽपि स्पृशती प्रतीता
स्थूलेन रूपेण वसुन्धरा त्वाम् ॥ **32.10** ॥ 980

अभिरक्षसि त्वमनपायनिधिं
मणिपादुके ! मधुभिदश्चरणम् ।

अत एव देवि ! तदनन्यधनाः
शिरसा वहन्ति भवतीं कृतिनः ॥ **32.11** ॥ 981

पदयुगमिव पादुके ! मुरारेः
भवति विभूतिरकण्टका त्वयैव।
कथमिव हृदयानि भावुकानां
त्वदनुभवादुपजातकण्टकानि ॥ **32.12** ॥ 982

ज्ञानक्रियाभजनसीमविदूरवृत्तेः
वैदेशिकस्य तदवाप्तिकृतां गुणानाम्।
मौळौ ममासि मधुसूदनपादुके ! त्वं
गङ्गेव हन्त पतिता विधिनैव पङ्गोः ॥ **32.13** ॥ 983

रङ्गेश्वरस्य यदिदं मणिपादरक्षे !
पादारविन्दयुगळं भवतीसमेतम्।
पुंसामुपोषितविलोचनपारणार्हं
क्षीरं तदेतदिह शर्करया समेतम् ॥ **32.14** ॥ 984

कामादिदोषरहितं त्वदनन्यकामाः
कर्म त्रयोदशविधं परिशीलयन्तः।
पादावनि ! त्वदनुषङ्गविशेषदृश्यम्
एकान्तिनः परिचरन्ति पदं मुरारेः ॥ **32.15** ॥ 985

मौळौ स्थिता मखभुजामथवा श्रुतीनां
तद्रङ्गराजचरणावनि ! वैभवं ते।
अस्मादृशामपि यदि प्रथितं ततः स्यात्
सौलभ्यमम्ब ! तदिदं तव सार्वभौमम् ॥ **32.16** ॥ 986

स्वप्नेऽपि चेत् त्वमसि मूर्धनि सन्निविष्टा
नम्रस्य मे नरकमर्दनपादरक्षे !।

स्थाने तदेतदिह देवि ! यतः समाधौ
सन्तो विदुस्तमपि तादृशबुद्धिगम्यम् ॥ **32.17** ॥ 987

बद्धाञ्जलिः परिचरन्नियमेन रङ्गे
विश्राणिताच्युतनिधिं मणिपादुके ! त्वाम्।
कस्यापि कूणितदृशो धनिनः पुरस्तात्
उत्तानयेय न कदाऽपि करं विकोशम् ॥ **32.18** ॥ 988

त्वय्यर्पितेन चरणेन सदध्वभाजः
पादावनि ! प्रथितसात्त्विकभावदृश्याः।
रङ्गेशवद्विदधते मुहुरङ्गहारान्
रङ्गे महीयसि नटा इव भावुकास्ते ॥ **32.19** ॥ 989

येन स्थिता शिरसि मे विधिनाऽधुना त्वं
तेनैव देवि ! नियतं मम साम्पराये।
लक्षीकरिष्यसि पदावनि ! रङ्गनाथं
लक्ष्मीपदाम्बुरुहयावकपङ्कलक्ष्यम् ॥ **32.20** ॥ 990

हरिचरणसरोजे भक्तिभाजां जनानाम्
अनुकरणविशेषैरात्मनैवोपहास्यम्।
परिणमय दयार्द्रा पादुके ! तादृशं मां
भरतपरिषदन्तर्वर्तिभिः प्रेक्षणीयम् ॥ **32.21** ॥ 991

दुरितमपनयन्ती दूरतः पादुके ! त्वं
दनुजमथनलीलां देवतामानयन्ती।
अनितरशरणानामग्रिमस्यास्य जन्तोः
अवशकरणवृत्तेरग्रतः सन्निधेयाः ॥ **32.22** ॥ 992

चरमनिगमगीते सप्ततन्तौ समाप्ते
निजसदनसमीपे प्रापयिष्यन् विहारम्।

ज्वलनमिव भवत्योः सम्यगारोपयेन्मां
    प्रथमवरणवश्यः पादुके ! रङ्गनाथः ॥ 32.23 ॥ 993

पुनरुदरनिवासच्छेदनं सह्यसिन्धोः
    पुलिनमधिवसेयं पुण्यमाब्रह्मलाभात्।
परिणमति शरीरे पादुके ! यत्र पुंसां
    त्वमसि निगमगीता शाश्वतं मौळिरत्नम् ॥ 32.24 ॥ 994

बहुविधपुरुषार्थग्रामसीमान्तरेखां
    हरिचरणसरोजन्यासधन्यामनन्यः।
भरतसमयसिद्धां पादुके ! भावयंस्त्वां
    शतमिह शरदस्ते श्रावयेयं समृद्धिम् ॥ 32.25 ॥ 995

तिलकयसि शिरो मे शौरिपादावनि ! त्वं
    भजसि मनसि नित्यं भूमिकां भावनाख्याम्।
वचसि च विभवैः स्वैर्व्यक्तिमित्थं प्रयाता
    तदिह परिणतं मे तादृशं भागधेयम् ॥ 32.26 ॥ 996

अजनिषि चिरमादौ हन्त देहेन्द्रियादिः
    तदनु तदधिकस्स्सन्नीश्वरोऽहं बभूव।
अथ भगवत एवाभूवमर्थादिदानीं
    तव पुनरहमासं पादुके ! धन्यजन्मा ॥ 32.27 ॥ 997

त्वय्यायत्तौ भगवति शिलाभस्मनोः प्राणदानात्
    आस्त्रीबालं प्रथितविभवौ पादपद्मौ मुरारेः।
तामेवाहं शिरसि निहितामद्य पश्यामि दैवात्
    आत्माधारां जननि भवतीमात्मलाभप्रसूतिम् ॥ 32.28 ॥ 998

कथङ्कारं लक्ष्मीकरकमलयोग्यं निजपदं
    निदध्याद्रङ्गेशः कुलिशकठिनेऽस्मिन्मनसि नः।

न चेदेवं मध्ये विशति दयया देवि ! भवती
निजाक्रान्तिक्षुण्णस्मरशरशिखाकण्टकततिः ॥ **32.29** ॥ 999

क्रीडालौल्यं किमपि समये पादुके ! वर्जयन्ती
निर्वेशं स्वं दिशसि भवतीनाथयोः श्रीधरण्योः।
मामप्येवं जनय मधुजित्पादयोरन्तरङ्गं
रङ्गं याऽसौ जनयसि गुणैर्भारतीनृत्तरङ्गम् ॥ **32.30** ॥ 1000

इति रङ्गधुरीणपादुके ! त्वं
स्तुतिलक्ष्येण सहस्रशो विमृष्टा।
सफलं मम जन्म तावदेतत्
यदिहाशास्यमतः परं किमेतत् ॥ **32.31** ॥ 1001

मातः स्वरूपमिव रङ्गपतेर्निविष्टं
वाचामसीमनि पदावनि ! वैभवं ते।
मोहादभिष्टुतवतो मम मन्दबुद्धेः
बालस्य साहसमिदं दयया सहेथाः ॥ **32.32** ॥ 1002

ये नाम भक्तिनियताः कवयो मदन्ये
मातः स्तुवन्ति मधुसूदनपादुके ! त्वाम्।
लप्स्ये गुणांशविनिवेशितमानसानां
तेषामहं सबहुमानविलोकितानि ॥ **32.33** ॥ 1003

सङ्घर्षयन्ति हृदयान्यसतां गुणांशे
सन्तस्तु सन्तमपि न प्रथयन्ति दोषम्।
तद्रङ्गनाथचरणावनि ! ते स्तुतीनाम्
एका परं सदसतोरिह साक्षिणी त्वम् ॥ **32.34** ॥ 1004

इत्थं त्वमेव निजकेळिवशादकार्षीः
इक्ष्वाकुनाथपदपङ्कजयोरनन्या।

स्वीयं पदावनि ! मया सुमहच्चरित्रं
सीतेव देवि ! सहजेन कवीश्वरेण ॥ **32.35** ॥ 1005

पृथुकवदनशङ्खस्पर्शनीत्या कदाचित्
शिरसि विनिहितायाः स्वेन भूम्ना तवैव।
स्तुतिरियमुपजाता मन्मुखेनेत्यधीयुः
परिचरणपरास्ते पादुकेऽपास्तदोषाः ॥ **32.36** ॥ 1006

यदि स्फीता भक्तिः प्रणयमुखवाणीपरिपणं
पदत्राणस्तोत्रं हृदि बिभृत रङ्गक्षितिभृतः।
निरुन्मादो यद्वा निरवधिसुधानिर्झरमुचो
वचोभङ्गीरेता न कथमनुरुन्धे सहृदयः ॥ **32.37** ॥ 1007

जयति यतिराजसूक्तिः जयति मुकुन्दस्य पादुकायुगळी।
तदुभयधनास्त्रिवेदीम् अवन्ध्ययन्तो जयन्ति भुवि सन्तः ॥ **32.38** ॥ 1008

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे फलपद्धतिः द्वात्रिंशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥